

A. gr. b.

1001

A. gr. b. 1000

D I A T R I B E

D E

A R I S T O X E N O

PHILOSOPHO PERIPATETICO,

A U C T O R E

GUILIELMO LEONARDO MAHNE,

ILL. ATHENAEI AMSTELODAM.

C I V E.

Nos quoque apes debemus imitari, & quaecunque ex
diversa lectione congeffimus, separare. Melius enim
distincta servantur.

SENECAE Epist. LXXXIV.

A M S T E L O D A M I,

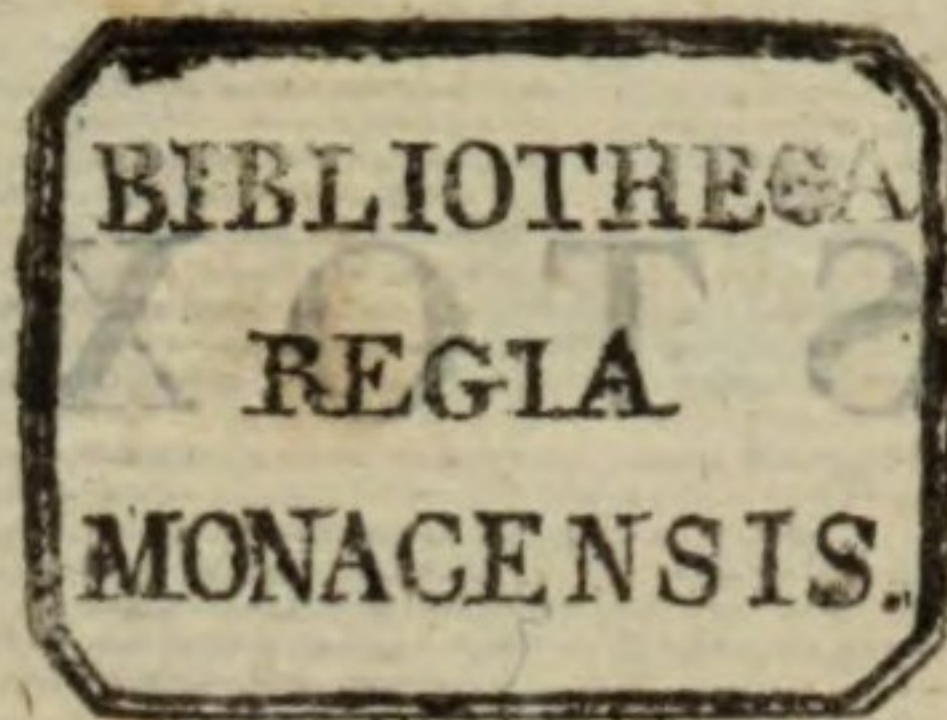
Typis PETRI DEN HENGST.

M D C C X C I I I.

409. D.

63

A. g. 6. 1001

Non propter apud quosdam inuiti, & quosdam
diversa lectione, congeunt, separare. Nihil enim
chilicis servamus.
SNECAB Epist. lxxiv.

AMSTELÆDAMI.
Typis PETRI DE HEST.
MDCXCII.

LECTOR
VIRO CL.

DANIELI WYTENBACHIO,

*ILLUSTRIS ATHENAEI AMSTELO.
DAMENSIS*

PROFESSORI CELEBERRIMO

MAGISTRO DE ME UNICE MERITO

H O C

PIETATIS MONUMENTUM

EA QUA PAR EST VENERATIONE.

D. D. D.

Э О Н

L E C T O R I

S.

Praecipua eruditae antiquitatis pars est cognitio Auctorum, eorumque vitarum & scriptorum, quae continetur Historiâ Literariâ, sine qua ne ipsa quidem veterum lectio accurate & cum fructu fieri potest. Ideoque haud pauci exstiterunt Viri docti, qui eam in usum literatae Reipublicae ad certam viam & rationem exigere studerent: e quibus adhuc caeteris palmam praeripuerunt Vossius, Jonsius, & Fabricius, digni qui veluti majorum gentium Dii summa cum pietate & veneratione colantur. Caeterum pro materiae magnitudine & arctis vitae humanae terminis fieri aliter non potuit, quin complures loci relinquerentur majorem accuratoremque explicationem desiderantes. Qua de caussa in animum inducens specimen quoddam progressuum in hoc literarum genere qualiumcumque meorum in lucem proferre, aptissimus, in quo vires experirer meas, mihi visus est locus de Aristoxeni Peripatetici vita, scriptis,

A 3 *scripto-*

L E C T O R I.

scriptorumque reliquiis ; quippe insignia ipsius fragmenta nobis servata sunt , partim cognita , partim suppresso Auctoris nomine ab aliis relata.

Antequam vero rem ipsam aggrediar , pauca dicam cum de scriptionis divisione , tum de recentiorum eruditorum operibus , quibus in colligenda materia usus sum.

Totus de Aristoxeno locus generatim in tria divisus est capita : quorum in primo egi de ipsius Vita ; de Scriptis in secundo ; de Scriptorum reliquiis in tertio , cui in fine addidi brevem notitiam aliorum ejusdem nominis auctorum. His dictis restat , ut profitear praeter scripta triumvirorum modo laudatorum mihi imprimis in partes venisse eruditissimi Meursii notas ad libros Aristoxeni de Harmonicis Elementis. Quicquid praeterea ex aliis interdum sumsi libellis , suo quoque loco dicetur.

Habes B. L. quae dicenda mihi putavi : caeterum hanc scriptionem , ut tironis periculum , aequi bonique consulas vehementer opto.

DIA-

D I A T R I B E

D E

A R I S T O X E N O,

PHILOSOPHO PERIPATETICO.

C A P U T P R I M U M.

De Vita Aristoxeni.

§. I.

A R I S T O X E N U S is de quo agere institui, [nam alii fuerunt ejusdem nominis de quibus postea dicetur] summam & sua aetate & apud posteros laudem eruditione atque philosophiae scientia consecutus est. Patriam habuit Tarentum, nobilissimam illam Italiae urbem; patrem Spintharum virum Musices è paucis peritissimum, literarumque fautorem. Hic primum ipse filium variis impertivit doctrinis, tum eum Lampro Erythraeo erudiendum tradidit. Quo sive mortuo, sive etiam superstite se contulit

ad Xenophilum Pythagoricae familiae philosophum, ut illius eruditione fieret doctior. Igitur Aristoxenus, quum neque paterna liberalitas eum in suppeditandis studiorum adjumentis destituisset, neque naturam in largiendis ingenii dotibus parum expertus esset benignam, sibi ipse non defuit. Discendi amore incitatus aliorum philosophorum praecepta habere voluit percepta, totumque se dedit Aristoteli, philosophorum tum temporis principi; atque magistri scholam non modo non dedecoravit, sed ita ornavit, ut apud condiscipulos atque aequales in summo honore, summaque auctoritate versaretur.

Haec summatim fere sunt quae de eo ad nostram notitiam venerunt. Nam cum aliis magnis ex antiquitate viris duram hanc habet sortem, ut ejus nomen & dicta frequenter memorentur, res & vita parum cognitae sint. Quo magis mihi elaborandum putavi, ut ex iis, quae supersunt, monumentis diligenter collectis ejus res ac vitam, quoad quidem fieri posset, ex obscuritate in lucem proferrem.

§. 2.

Classicus de rebus Aristoxeni locus est Suidae,

dae, magni & saepe unici fontis in veteri historia, quem quasi fundamenti loco positum interpretando aperire studebimus, & ita caeteras de Aristoxeno notitias ad eum, ut commentarium ad auctorem, accommodabimus. Suidae verba haec sunt.

„ Ἀρισόξενος υἱὸς Μνησίου τοῦ καὶ Σπινθάρου, μουσικῶς, ἀπὸ Τάραντος τῆς Ἰταλίας· διατρίψας δ' ἐν Μαντινείᾳ φιλόσοφος γέγονε, καὶ μουσικῇ ἐπιθέμενος οὐκ ἠσόχησεν, ἀκουσῆς τοῦ τε πατρὸς καὶ Λάμπρου τοῦ Ἐρυθραίου· εἶτα Ξενοφίλου τοῦ Πυθαγορείου, καὶ τέλος Ἀριστοτέλους· εἰς ὃν ἀποθανόντα ὕβρισε, διότι ἀπέτελλε τῆς σχολῆς διάδοχον Θεόφρασον, αὐτοῦ δόξαν μεγάλην ἐν τοῖς ἀκροαταῖς τοῦ Ἀριστοτέλους ἔχοντος· γέγονε δ' ἐπὶ τῶν Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν μετέπειτα χρόνων· ὥς εἶναι ἀπὸ τῆς ΡΙΑ Ὀλυμπιάδος, σύγχρονος Διοκλεῆος καὶ αὐτοῦ τοῦ Μεσσηνίου· —

„ ARISTOXENUS filius Mnesiae, qui etiam Spintharus cognominabatur, Musici, e Tarento Italiae urbe; Hic quum Mantineae degeret, philosophus evasit, & musicae haud infelicem operam navavit. Auditor fuit patris & Lampry Erythraei; item Xenophili Pythagorei & denique Aristotelis, quem defunctum convitiis infectatus est, quod scholae successorem Theophrastum reliquisset, quum clarum ipsius inter

„ Aristotelis auditeres nomen esset. Vixit A'e-
 „ xandri ejusque successorum temporibus ab Olym-
 „ piade CXI, aequalis Dicaearchi Messenii.

§. 3.

Exhibito Suidae loco, eum per partes exa-
 mini subjiciam, iisque singulis quaedam addam,
 quo melius intelligantur.

ARISTOXENUS Suidae vocatur υἱὸς Μνησίου
 τοῦ καὶ Σπινθάρου Mnesiae filius, cui etiam cogno-
 men erat Spintharo. De Mnesia quidem non
 memini me aliquid legere. Spinthari autem
 passim fit mentio apud veteres. Non solum
 apud Suidam vocatur Aristoxenus Spinthari fi-
 lius, sed etiam apud Diog. Laërt. II. 20. Sext. 172
 Emp. c. Math. VI p. 356. καθὼ καὶ Ἀριστόξενον
 τὸν ΣΠΙΝΘΑΡΟΥ λέγομεν εἶναι μουσικόν. Fuit au-
 tem hic Spintharus vir Musices peritus, ut
 patet e verbis Aelian. H. A. II. 11. Δάμωνα
 μὲν οὖν, καὶ Σπίνθαρον, καὶ Ἀριστόξενον, καὶ Ξενοφί-
 λον, καὶ Φιλόξενον, καὶ ἄλλους ἐπαίειν μουσικῆς
 κάλλισα, καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξετάζεσθαι τήνδε τὴν σοφίαν,
 θαυμάσιον μὲν, ἄπιστον δὲ καὶ παράλογον οὐδαμῶς. Da-
 monem igitur εἶ Spintharum, εἶ Aristoxenum,
 εἶ Xenophilum, εἶ Philoxenum, εἶ alios pul-
 cherrime muscā eruditos εἶ e paucis hujus artis
 pe-

peritos fuisse mirum quidem est, at non incredible, & a ratione alienum. — Fuit praeterea familiaris Socratis, ut constat ex loco quodam Aristoxeni quem nobis servavit Cyrillus () ; nec non Epaminondae, de quo hoc exstat Spinthari dictum apud Plut. p. 592. F. de Gen. Socr. μηδενὶ ποῦ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων ἐντετυχηκέναι μήτε πλείονα γινώσκοντι, μήτε ἐλάττονα φεγγγομένῳ. in neminem se suae aetatis incidisse, qui cum plura nosset, tum pauciora loqueretur. Neque dubito quin ea loca ubi Spinthari hujus mentio fit, ex Aristoxeni scriptis sint desumpta, veluti ap. Jambl. V. P. §. 197. atque alibi. Caeterum de aliis ab hoc Spintharo probe distinguendis more suo, id est, accuratissime, egit Jonsius de Script. Hist. Phil. lib. I. c. 14.*

ἀπὸ Τάραντος. ARISTOXENUM Tarenti natum fuisse prodidit etiam Steph. Byz. V. Τάρας καὶ ἀνεγράφησαν, inquit, οὕτω πολλοὶ χρηματίζοντες, μάλιστα Πυθαγορείοι, καὶ Ἀρισόξενος μουσικὸς Ἀριστοτέλους γινώριμος, καὶ Πίνθων Ταραντῖνος Φλύαξ τὰ Τραγικὰ μεταρρυθμίζων ἐς τὸ γελοῖον. Sic [i. e. Tarentini] multi appellati fuerunt, maxime Pythagorici, & Aristoxenus Musicus Aristotelis familiaris

(*) Cyrilli locus exstat infra in Fragm. Aristoxenici operis de Vita Socratis. — 74

liaris & Rhinthon Tarentinus Phlyax, qui tragica in ridiculos modos mutavit.

ARISTOXENUS, inquit Suidas, διατρίψας δ' ἐν Μαντινείᾳ Φιλόσοφος γέγονε καὶ Μουσικῇ ἐπιθέμενος οὐκ ἠσόχησεν. Qua de caussa aut quo tempore se huc contulerit Aristoxenus, quod reliqui auctores de eo silent, certo dici nequit. Verumtamen non valde a vero abesse videntur, quae dicit Suidas: nam, si quid conjicere liceat, Mantineam petierit ad ediscendam Arcadum musicam, quippe hi, ut ex historicis novimus, hujus artis peritissimi habebantur; quare de iis Virg. Ecl. X. 33. dicit, *Soli cantare periti Arcades.*

§. 4.

Praeterea discimus ex verbis Suidae, ARISTOXENUM quatuor habuisse magistros, primum patrem suum, tum Lamprum Erythraeum, deinde Xenophilum & denique Aristotelem. De patre antecedenti § satis dictum sit, de reliquis nunc dicamus.

Relicta igitur paterna disciplina primum habuit magistrum *Lamprum Erythraeum*. Hic LAMPRUS videtur junior illo celebrato inter Lyricos poëtas ab Aristoxeno apud Plut. p. 1142. Ille enim idem videtur atque is de quo se musicam didicisse professus est Socrates ap. Plat. in

in Menexeno ; quique Sophoclis magister musices & saltandi artis fuisse fertur. Vid. Athen. I. p. 20. Schol. Soph. in ejus Vita. Fabr. B. G. Vol. I. p. 584 : nec non interpr. ad verba Nep. in V. Epamin. c. II. *Citharizare & cantare ad chordarum sonum doctus est a Dionysio, qui non minore fuit in musicis gloria, quam Damon aut Lamprus, quorum pervulgata sunt nomina.*

XENOPHILUS qui hoc loco memoratur, est nobilis ille Chalcidensis philosophus, cujus vitam descripsisse videtur ipse Aristoxenus. Quare de eo plura suo loco dicentur.

ARISTOTELEM magistrum Aristoxeni fuisse cum ex hoc Suidae loco tum ex Cicerone constat, qui Aristoxenum *Dicaearchi condiscipulum vocat*: disertius etiam hoc docet A. Gell. N. A. IV. c. II. *Sed Aristoxenus Musicus - Aristotelis philosophi auditor.* Operae tamen pretium est hoc aliquanto uberius explicare. Quum Alexander, occiso patre Philippo, circa Olymp. CXI. rerum potitus esset, atque Aristoteles, qui ipsum aliquot annos docuerat, vitam tranquilliorē quaereret; deferere regem sibi proposuit, relicto apud eum Callisthene cognato suo, Athenasque abiit, quum, Speusippo ipsiusque decessore Platone jam mortuis, in Academia doceret Xenocrates: ad cujus exemplum Aristoteles Scholam

lam aperuit in Lyceo gymnasio, quam per XII. aut XIII. deinceps annos tenuit, id est, ab Olymp. CXI. ao I. v. II. ad Olymp. CXIV. ao II. v. III. Aristoxenus igitur intra hoc temporis spatium audivit Aristotelem, & quidem, ut videtur, quamdiu is Athenis fuit, quippe Scholae successor fieri sperabat. Praeterea non unum aut duo annos Aristotelis discipulus fuisse videtur, sed diu apud ipsum degisse, quia habuit *μεγάλην δόξαν ἐν τοῖς ἀκροαταῖς τοῦ Ἀριστοτέλους*. Si igitur Aristoxenum XXV annos natum in Aristotelis disciplinam venisse, in eaque VI. aut VIII annos contrivisse faciamus: tum incidet ejus nativitas in Olymp. CV. aut CVI. Utrum vero quis hanc conjecturam probet, nec ne, nihil magno-
pere refert.

§. 5.

Mortuo Aristotele, pergit Suidas, *quum Theophrastum scholae successorem videret relictum, convitiis infectatus est magistrum* (*). Videtur quidem ARISTOXENUS maledicentiae indulgisse, quippe ejus alia suo loco habebimus indicia: ma-

(*) Hoc non dixit Gell. l. IV. c. 11., ut ait Vossius de H. Gr. I. 9, quemadmodum recte observat Periz. ad Ael. V. H. VIII. 13.

propterea tamen tanta non debet esse Suidae auctoritas, ut ipsius dicta oraculi instar habeamus. Obstat ei hoc loco Aristocles, cujus hac in re majoris aestimanda est auctoritas, quique discrete prodit *Aristoxenum nunquam nisi perhonorifice Aristotelis mentionem fecisse* (*). Caeterum mihi Aristoxenus non videtur ex instituto maledictiae studuisse, sed hoc potius ex ipsius moribus & ingenio esse repetendum: ut recte de ipso judicaverit Adrastus ap. Procl. in Plat. Tim. III. p. 192. ὅτι οὐ πάνυ τὸ ΕΙΔΟΣ ἀνὴρ ἐκεῖνος μουσικὸς, ἀλλ' ὅπως αὖ δόξῃ τὶ κακὸν λέγειν πεφροντικῶς non *admodum moribus illum virum esse musicum, sed talem qui quocunque modo novi aliquid dicere quaerat* (†). Quae autem de Aristoxeni ingenio refert Ael. V. H. VIII. 13. λέγουσι δὲ καὶ Ἀριστόξενον τῷ γέλωτι ἀνὰ κράτος πολέμιον γενέσθαι dicunt *etiam Aristoxenum risui valde fuisse adversarium, ex eadem fabellarum officina, qua risus Democriti atque ploratus Heracliti, profecta videntur.*

§. 6.

(*) Euseb. Pr. Ev. [XV. 2. quae verba invenies infra inter fragmenta Aristoxenici operis *de Vita Platonis*.]

(†) Ita hunc locum interpretatus est Meiboomius ad Aristoxeni Harm. Elem. l. I. & videtur ΕΙΔΟΣ corrigere voluisse in ΗΘΟΣ, quippe vertit *moribus*: quod omnino probandum est.

Vixit igitur ARISTOXENUS temporibus Alexandri magni & sequentibus, fuitque aequalis Dicaearchi Messenii, ut ex ultimis Suidae verbis apparet. Ex Cic. Tusc. I. 18. etiam discimus Aristoxenum fuisse aequalem Dicaearchi, ubi ait Cicero, *Dicaearchum vero cum Aristoxeno aequali & condiscipulo suo, doctos sane homines, omittamus.* Quare recte refutavit Vossius de Hist. Gr. I. c. 9. errorem Cyrilli, qui Eusebii verbis deceptus Aristoxenum circa Olymp. XXIX. vixisse perhibet, quippe is quem eo loco (*) citat Eusebius non est Aristoxenus *Musicus*, sed, ut recte observat Vossius, Aristoxenus *poëta*, cognomine *Selinuntius*. Caeterum ad omnem de aetate Aristoxeni dubitationem tollendam sufficiant ipsius verba apud Porph. n. 59. de vadimonio Damonis & Phintiae, de quo se ex Dionysio Syracusarum tyranno audivisse refert. Quid autem ad locum Porph. sibi velint Rittershusii verba non video: sed age ea proferam „ *Laudatur*, inquit, „ *Agellio quidam Aristoxenus ut musicus & vir* „ *literarum veterum diligentissimus, & Aristotelis auditor, & qui librum de Pythagora* „ *re-*

(*) Chron. p. 121. ed. Scal.

„ reliquerit. Cum autem hic & supra 61. scribat
 „ Malchus, fuisse cum Dionysio Syracusano fa-
 „ miliarem, ex quo etiam ipse narrationem au-
 „ diverit de Damone & Phintia, hinc fit ut
 „ subdubitem idemne Aristoxenus potuerit esse
 „ Aristotelis auditor, an vero duo diversi hoc
 „ eodem nomine fuerint: quod vero similis facit
 „ temporum ratio.” Quum enim historia do-
 ceat, Dionysium Olymp. CIX. ao II. regno
 expulsum esse a Timoleonte Corinthio, ne-
 cesse non est ex uno eodemque duos diversos
 faciamus auctores.

§. 7.

Huic igitur Suidae loco addidimus ea, quae
 de rebus atque Vita Aristoxeni ad posteritatis
 memoriam sint propagata: quare peracta hac
 officii, quod susceperam, parte, progrediamur
 ad scripta Aristoxeni, quae sequenti capite ex-
 ponere promissimus.

CAPUT SECUNDUM.

De Scriptis Aristoxeni.

§. I.

Non est dubitandum, quin scripta ARISTOXENI antiquitus magni & numeri & momenti fuerint. Suidas [ut primum de numero dicam] refert v. *Αριστόξ. συνετάξατο δὲ Μουσικά τε καὶ Φιλόσοφα, καὶ Ἱστορίαι, καὶ παντὸς εἶδους παιδείας, καὶ ἀριθμοῦ αὐτοῦ τὰ βιβλία εἰς τῆς* „ *Scriptis Musica, Philosophica, Historias, & omnigenae eruditionis libros, numero CDLIII. (*)*. De auctoritate librorum facile nobis persuadere potest cum famae commendatio atque veterum de Aristoxeno testimonia (quando modo *doctissimus, modo antiquitatis peritissimus* vocatur), tum ipsa fragmenta eorumque praestantia. Quo magis igitur dolenda est tot librorum jactura; quippe exceptis tribus iis *περὶ ἀρμονικῶν στοιχείων* de *harmonicis elementis* nullum nobis integrum

(*) Apud Jonsum typographi errore excusum esse MMMMLIII. recte observat Fabr. B. G. l. c. neque tamen ipse justum protulit numerum.

tegrum opus servatum est. In investigandis
autem deperditorum librorum inscriptionibus
operam posuerunt *Jonsius*, *Meursius* & *Me-*
nagius; & quae hi viri docti collegerunt, indice
exhibuit Fabricius B. G. T. II. p. 257. Quem
indicem in ordinem redegi, et, ut huic loco
accommodatum, repetere constitui.

§. 2.

Index Librorum (*).

1.

περὶ βίων ἀνδρῶν.

2.

τὰ Πυθαγορικὰ ἀποφθέγματα.

3.

Ἱστορικὰ ὑπομνήματα.

4.

τὰ κατὰ βράχιν ὑπομνήματα.

5.

συμμίκτα ὑπομνήματα.

6.

(*) Praeter libros in indicem hoc loco redactos forte
etiam alios scripsit, v. c. περὶ μεταβολῶν & περὶ διαστημα-
τικῶν σοιχείων. Quum vero de iis nihil certi dici possit,
nunc quidem jam satis sit eos nomine memorasse, nam
plura in sequentibus dicentur.

6.

σύμμικτα συμποτικά

7.

τὰ σποράδην

8.

συγκρίσεις

9.

ἱστορίαι

10.

περὶ τραγοῶποιῶν

11.

νόμοι πολιτικοί

12.

νόμοι παιδευτικοί

13.

πραξίδαμαντία

14.

Ἐπιμηθεία

15.

περὶ τραγικῆς ὀρχήσεως

16.

περὶ ἀρμονικῶν στοιχείων

17.

περὶ αὐλῶν καὶ ὄργανων

18.

περὶ αὐλητῶν

•(21)•

19.

περὶ αὐλῶν τρίτῳ

20.

περὶ μουσικῆς

21.

περὶ ἀριθμετικῆς

22.

περὶ τῆς μουσικῆς ἀκροάσεως

23.

ἰνυμικὰ σοιχεῖα

CAPUT TERTIUM.

De Scriptorum reliquiis.

§. I.

Secundum nostrum indicem primo nobis loco dicendum de opere *περὶ βίων ἀνδρῶν*, quo deperdito multum detrimenti accepit doctrinarum studium, quippe in eo continebantur vitae atque res gestae magnorum quondam in Graecia virorum. Citat hoc opus Plut. Tom. II. p. 1093. his verbis

ὅταν δὲ μηδὲν ἔχουσα λυπηρὸν ἢ βλαβερὸν ἱστορία καὶ
 διήγησις, ἐπὶ πράξεσι καλαῖς καὶ μεγάλαις πρόσ-
 λαβῇ λόγον ἔχοντα δύναμιν καὶ χάριν, ὥς τὸν Ἡρο-
 δότου τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ Περσικὰ τὸν Ξενοφώντος·
 ὅσα δὲ Ὅμηρος ἐθέσπισε θέσκελα εἰδῶς, ἢ τὰς περιό-
 δους Εὐδοξος, ἢ κτίσεις καὶ πολιτείας Ἀριστοτέλης ἢ
 ΒΙΟΤΣ ΑΝΔΡΩΝ Ἀριστόξενος ἔγραψεν, οὐ μόνον
 μέγα καὶ πολὺ τὸ εὐφραῖνον, ἀλλὰ καὶ καθαρὸν καὶ
 ἀμεταμέλητόν ἐστιν. Cum vero nihil in se habens
 molestum aut damnosum historia vel narratio
 de rebus pulchris atque magnis, adsciverit
 orationem vi elegantiaque praeditam, ut cum
 res graecas Herodotus, Persicas Xenophon ex-
 ponit.

„ ponit: & quos divinus numeros cantavit Ho-
 „ merus, aut Eudoxi de conversionibus orbium
 „ coelestium, Aristotelis de conditis urbibus &
 „ de rebus publicis libris, Aristoxeni vitae vi-
 „ rorum, non modo ingens & copiosa ibi exhi-
 „ larandi animi materies offertur, sed & pura
 „ poenitentiaeque secunda.” Atque inprimis illud
 laudat Hieronymus praefat. I. de Hist. Eccles.
 „ Hortaris, inquit, Dexter, ut Tranquillum se-
 „ quens ecclesiasticos scriptores in ordinem dige-
 „ ram, & quod ille in enumerandis gentilium li-
 „ terarum viris fecit illustribus, id ego in nostris
 „ faciam, id est, ut a passione Christi usque ad
 „ decimum quartum Theodosii imperatoris annum
 „ omnes qui de scripturis sanctis memoriae ali-
 „ quid prodiderunt, tibi breviter exponam. Fe-
 „ cerunt quidem hoc apud Graecos Hermippus
 „ Peripateticus, Antigonus Carystius, Satyrus
 „ doctus vir, & longe omnium doctissimus Ari-
 „ stoxenus Musicus: apud Latinos autem Varro,
 „ Santra, Nepos, Hyginus, & ad cujus nos
 „ exemplum vis provocare, Tranquillus.

§. 2.

Quot vero Virorum vitae hoc opere com-
 prehensae fuerunt, certo quidem statui nequit,

etsi satis constat in eo fuisse vitam *Pythagorae Archytae, Socratis, Telesti, Platonis*: sed an his aliorum vitae virorum debeant addi, veluti *Hipponis, Xenophili, Heraclidis Pontici, Xenocratis, Praxidamantis Musici, Lycurgi* aliorumque, de eo viri docti in varias abeunt partes, quum alii alios addant, alios demant. Quicquid ejus sit, quandoquidem certi nihil proditum exstat, & meas vires ad ejusmodi doctorum virorum quaestiones explanandas haud sufficere scio; melius erit rem in medio relinquere & peculiari loco proferre, quae *Aristoxenus* de *Hippone* caeterisque dixerit, quam singulas quasque eruditorum sententias temere examini subjicere.

§. 3.

De Vita Pythagorae.

Primum in hoc opere locum antiquitatis jure sibi vindicat *Pythagoras*, quare etiam quae de ipso prodidit *Aristoxenus* ante omnia primum sunt explicanda. Sed anteaquam ad ea progrediar, de momento horum fragmentorum quaedam differam.

Quum in describenda alicujus viri vita primum quaeratur *Aetas* atque *Patria*; iisque

con-

constitutis de prima juventute dicatur, & sic singula deinceps memorabilia facta sint exponenda: non modo statim in Pythagorae vita magnae eaeque impeditissimae existunt difficultates, sed per totam ipsius vitam officiunt scribentibus ejusmodi impedimenta, quae nostris temporibus plana fieri posse, haud facile credam. In causis, ut alias mittam, inprimis haec est, quod antiquissimi & ad Pythagorae aetatem proxime accedentes, qui ipsius vitam literis mandarunt, temporis injuria perierunt, nec nobis magnopere quicquam remansit, nisi scriptiones recentiorum Diog. Laertii, Porphyrii, Jamblichi, aliorumque Quae quidem scriptiones, quamvis rivuli, tamen deperditis fontibus, nunc nobis unici sunt fontes: sed majorem etiam haberent utilitatem, si in iis vel aliquanto accuratius actum fuisset censendis auctoribus (quod sine dubio Porphyrio facile erat, utpote magno & Philosopho & Grammatico), vel si tales, quales ab initio fuisse videntur, nec a posterioribus mutilatae interpolataeque, ad nostram aetatem venissent: quod autem ita accidisse, tam ex crebris narrationum repetitionibus, quam ex perturbato earum ordine apparet: nisi quis credat, Diogenem, Porphyrium, Jamblichum, aut sui adeo in

tam parvis opusculis fuisse oblitos, ut nescirent quae jam antea retulissent, aut ita negligenter in scribendo fuisse versatos, ut quicquid de Pythagora invenirent, calamo exciperent quamvis subito; aut denique, eos tam inani gloriola fuisse ductos, ut minime dubitarent quin veterum dictis sua interfererent, atque adeo aliena pro suis venditarent: quae tamen omnia in eos cadant, si eorum scripta ita, ut nunc sunt, ab iis profecta statuamus. Quomodocunque caeterum res sese habeat, haud inutile fore studium credo ad magnam partem rerum pythagoricarum melius intelligendam, ex hac recentiorum farragine feligere loca Aristoxeni, cuius gravis hac in re censi debet auctoritas, quique non solum natus fuit in ea Italiae parte ubi quondam viguerat Pythagorae schola, atque educatus a patre viro docto, eodemque, ut videtur, Pythagorico, sed etiam qui hanc historiam ex instituto elaboravit, in colligenda materia magnam adhibuit diligentiam, & ex optimis hausit fontibus, quippe cum postremis suae aetatis Pythagoricis *Xenophilo*, *Phantone*, *Echecrate* aliisque ei magna fuit familiaritas, a quibus multas rerum memorias cum literis consignatas, tum fando traditas accepisse videtur.

His itaque dictis accedamus ad ipsa **ARISTOXENI** loca de vita atque rebus Pythagorae.

Si quis post Homerum exstitit, de cujus patria atque aetate variae tam veterum, quam recentiorum fuerunt sententiae, hic certe est Pythagoras; neque ad hanc de ipso cognitionem aut aperiundam aut confirmandam multum lucis adfert *Aristoxenus*, quippe nihil ipsius nomine ac diserte memoratur, quod huc quidem pertineat, nisi quod dixerit Pythagoram *Tyrrhenum* fuisse. Testes sunt **CLEM. ALEX. Strom. I. p. 129. ed. Sylb.** Πυθαγόρας μὲν οὖν Μνηστάρχου, Σάμιος, ὃς Φησιν Ἰππόβοτος, ὡς δὲ Ἀριστόξενος ἐν τῷ Πυθαγόρου βιβλίῳ, καὶ Ἀριστάρχος, καὶ Θεόπομπος **TYRRHENOS** ἦν Pythagoras Mnesarchi filius, Samius, ut ait Hippobotus: secundum Aristoxenum in libro de Vita Pythagorae, nec non Aristarchum & Theopompum Tyrrhenus fuit. **DIOG. LAËRT. VIII. 1.** Πυθαγόρας Μνηστάρχου δακτυλιογλύφου, ὃς Φησιν Ἑρμιππος, [Σάμιος], ἢ ὡς Ἀριστόξενος, Τυρρηνὸς, ἀπὸ μιᾶς τῶν νήσων ἃς κατέσχον Ἀθηναῖοι Τυρρηνούς ἐκβαλόντες. Fuit Pythagoras Mnesarchi annulorum sculptoris filius, ut Hermippus ait, [Samius]: aut, ut refert Aristoxenus, Tyrrhenus, ab una insularum quas ejedus Tyrrhenis Athenienses

possederunt (*). THEODOR. Θεραπ. lib. I. τὸν δὲ
Πυθαγόραν Ἀριστόξενος, καὶ Ἀριστάρχος, καὶ Θεόπομπος
Τυρ-

(*) Duo inprimis hac aetate in Germania sunt viri docti, qui de vita atque rebus Pythagorae scripserunt; alter MEINERSIUS in libro de historia *Doctrinarum nascentium, crescentium, labentium apud Graecos & Romanos*: alter TIDEMANNUS in libro de *primis Graeciae philosophis*. Hujus quum legerem libellum, incideremque in locum ad hanc de Aristoxeno materiam pertinentem, ea in quibus a viro docto dissentiebam, una cum ipsius verbis e theodisco in latinum sermonem versis, hoc loco exhibere constituebam. Locus autem exstat, l. c. pag. 216. „Quamnam, inquit, „patriam habuerit Mnesarchus de eo non convenit inter „veteres. Tres vetustissimi, iique gravissimi auctores, „ARISTOXENUS, ARISTARCHUS, & THEOPOMPUS, teste „Clem. Alexandrino, nec non CLEANTHES, teste Porphyrio, Mnesarchum TYRRHENUM fuisse dixerunt. „Hanc non satis accurate definitam dictionem, arctius ita „constringunt, Diog. Laertius & Cleanthes, ut dicant, „Mnesarchum fuisse ex una insularum, quas ejectis Tyr- „rhenis tenuerint Athenienses, ipsumque ab hisce Etruscis „originem suam deducere. Quamquam vero lubens assen- „tiar auctoritati horum scriptorum, tamen quaedam me „impediunt hoc loco difficultates. Primum Pythagoras in „fabulosa metempsychoseos narratione originem suam re- „petiit a Phryge quodam ante tempora trojana: deinde „quaenam fuerunt illae Etruscorum insulae, quae ab Athe- „nensibus captae dicuntur? Lemnus, Scyros & Imbrus, „ait Menagius ad Diog. Laert. testem citans Aristoxe- „num apud Malchum. In eo non minus quam duo eaque „gra

Τυρρηνὸν εἶναι Φασὶν. Pythagoram vero Aristoxenus, Aristarchus, & Theopompus Tyrrhenum fuisse dicunt.

§. 5.

„ gravissima sunt Vitia: primum hoc apud Porphyrium non
 „ refert Aristoxenus, sed Cleanthes, deinde eo loco non de
 „ tribus insulis, sed de sola Lemno sermo est, atque in ea
 „ domicilia fixisse Etruscos, idem ait auctor. Diogenem
 „ igitur & Cleanthem sibi repugnare vidimus, quippe ille
 „ dicit ab Atheniensibus expulsos esse Etruscos, hic
 „ Etruscos ibi confessum abiisse, unde fit, ut jam de eo
 „ possit dubitari. Praeterea quomodocumque res sese habeat,
 „ neque de Etruscorum in has insulas deducta colonia, ne-
 „ que de Atheniensium in eas invasione, satis certae ad nos
 „ venerunt traditiones; nam testes a Menagio citati,
 „ utpote recentiores, non satis habent auctoritatis” His ita-
 que verbis haec sunt addenda: I, locum Clem. Alex.
 debere accipi, secundum linguae graecae rationem, de ipso
 Pythagora, non autem de Mnesarcho ipsius patre, quod
 fecit Tidemannus, qui secutus videtur eruditiss. Wesfe-
 lingium ad Diod. Sic. II. p. 554. in nota subjecta ita lo-
 quentem „ at is (Aristoxenus) πατρώθεν Pythagoram Tyr-
 „ rhenum perhibebat, quod pater ex Hetruria esset oriun-
 „ dus; lege Dodwelli Exercit. Segm. 12., quo tamen loco
 rectius egit Dodwellus, ut ex ipsius verbis patebit:
 „ duae erant, inquit, apud hos ipsos Pythagoreos Xenophili
 „ Aristoxenique sequaces sententiae de hac Pythagorae
 „ patria: alia, illum πατρώθεν Tyrrhenum existimavit: alia,
 „ illum in Tyrrhenia natum censebat. Harum igitur sen-
 „ tentiarum utra verior esset ex Aristoxeni testimonio, tan-
 „ tummodo Tyrrhenum appellantis non constabat. II, Et si
 Py-

Deperdito Aristoxeni opere desideratur ipsius sententia de Pythagorae itineribus, tam in Joniam ad Thaletem, Biantem, Anaximandrum, in Orientem ad Magos discendae sapientiae causa:

Pythagoras dixerit in Metempsychoseos narratione, se originem a Phryge quodam deducere, tamen haec non est idonea ratio cur Aristoxeni caeterorumque auctoritati se assentiri non posse profitetur Tidemannus; praesertim quia dicit hanc narrationem esse *fabulosam*, atque infra l. c. p. 260. hanc sententiam ita repetit *Pythagoras metempsychoseos narrationem studio finxisse, atque ipse minime credidisse videtur*. III, Recte quidem observat Tidemannus Menagii errorem, quippe illa traditio de tribus insulis ab Atheniensibus captis Aristoxeni testimonio non nititur. Quodsi vero ipse Tidemannus ab errore sibi cavere voluisset, fatis jam fuerat unius erroris arguere Menagium, qui non respexit (ut quidem Tidemannus putat) ad verba Cleanthis ap. Porph. de V.P.n. 2., sed ad Diogenis ap. Porph. l. c. n. 10, & quia quaedam Aristoxeni praecefferant, etiam haec ei tribuit. IV., quod testes a Menagio citatos, utpote recentiores rejecerit auctor, in eo minime Plutarchi consuluit auctoritati, ut forte recte quis dicat hoc a Tidemannum magis ex tripode quam vere esse pronunciatum. Caeterum si quis plura de Tyrrhenorum erroribus per mare Aegaeum velit scire, hic adeat Cluv. Ital. Antiq. II. c. 1.

caussa ; quam in Aegyptum ad perscrutanda sacerdotum mystica sacra. Hanc itaque vitae partem, quamvis magnam & variis difficultatibus adhuc intricatam, silentio praeterire debemus. Proxima autem, quae ex ipsius opere nobis servata sunt, incidunt, ut videtur, in Pythagorae reditum ex Aegypto, de quo nunc videbimus.

Redux in Graeciam Pythagoras primum, ut fertur, petiit Cretam Minois legibus celebratam, tum Lacedaemonem ad leges Lycurgi cognoscendas. Hinc nobilissima quaeque adiit Graeciae oracula. inprimisque Delphicum, ubi teste ARISTOXENO praecepta moralia sumsit a *Themistoclea*, sive sorore, sive delphica. Locus exstat ap. *Diog. Laert. VIII. § 8* & 21. *Φησὶ δὲ καὶ Ἀριστόξενος τὰ πλείιστα τῶν ἠθικῶν δογμάτων λαβεῖν τὸν Πυθαγόραν παρὰ Θεμισοκλείας τῆς ἀδελφῆς.* Quid autem de toto hoc loco statuendum sit, res est dictu difficillima, nam tria in eo sunt animadvertenda: primum verba Diogenis non satis a vitiis esse purgata quippe §. 21. pro τῆς ἀδελφῆς cum Porphyrio (*) legitur τῆς ἐν Δελφοῖς: secundo, hanc Θεμισοκλείαν ab aliis vocari Θεο-

(*) V. P. §. 41. quo loco etiam pro Θεμισοκλείας legitur Ἀρισοκλείας.

Θεοκλείαν (*), ab aliis Αριστοκλείαν: tertio, rem esse incredibilem, Pythagoram nunc demum praecepta moralia accepisse, qui jam magnam orbis terrarum partem obiisset, multos sacerdotes itemque philosophos audivisset. Plura videnda sunt ap. Interpr. Diog. Laert. l. c. atque Tiedemann. pag. 243.

Pythagoras hoc quoque tempore videtur in Delo insula fuisse, ibique Pherecydem Phthiariae mortuum sepelivisse, ut refert Diog. Laert. I. 118. Ἀριστόξενος δ' ἐν τῷ Πυθαγόρου καὶ τῶν γνωρίμων αὐτοῦ, Φησι, νοσήσαντα αὐτὸν (Pherecyden) ὑπὸ Πυθαγόρου ταφῆναι ἐν Δήλῳ: quamquam ex Nicomacho referunt Porphyrius (†) & Jamblichus (§) in Delum venisse Pythagoram paulo ante incendium Cyloneum. De his atque aliis chronologicis quaestionibus, quibus referta est Pythagorae vita, operae pretium est legere eruditissimam Bentleji Dissert. de Aet. Phalar. cui adjungi potest Tiedemann. l. c. p. 165; nam nostrum non esse de iis plura dicere, facile unusquisque intelligat.

§. 6.

(*) Suid. V. Πυθαγ. pag. 234. ubi Laertii lectionem Suidae restituendam esse putat Kusterus.

(†) V. P. §. 55.

(§) V. P. §. 252.

§. 6.

Accedamus ad aliam quaestionem, quot annos natus in patriam redierit Pythagoras, & quam ob causam eam reliquerit.

Nulla fere tam exigui momenti res in vita Pythagorae potest excogitari, de qua non in varias partes abeant scriptores, ut non sit quod miremur, cur hac in re simile quid acciderit. Duae inprimis hic memorandae sunt sententiae, altera *Aristoxeni*, *Jamblichi* altera. Hic Pythagoram refert duodevicesimo aetatis anno ob subnascentem Polycratis tyrannidem patriam reliquisse (*), ac post varia itinera circa aetatis annum quinquagesimum sextum (†) domum rediisse: tum haud ita multo post iterum e patria terra abiisse, quod Samii ipsum tam multis publicis muneribus dignati essent, ut ei non satis temporis ad philosophiae studium superesset.

Aristoxeni sententia a Porphyrio (§) servata ita se habet: γεγονότα δ' ἐτῶν τεσσαράκοντα, Φησὶν ὁ Ἀριστόξενος, καὶ ὁρῶντα τὴν τοῦ Πολυκράτους τυραννίδα

(*) V. P. §. 11. nullum hujus opinionis adferens auctorem.

(†) l. c. §. 19.

(§) V. P. §. 9.

νῖδα συντονωτέραν εἶσαν, ὥς τε καλῶς ἔχειν ἐλευθέρῳ
 ἄνδρι, τὴν ἐπιστάσιν τε καὶ δεσποτείαν μὴ ὑπομένειν,
 οὕτως δὴ τὴν εἰς Ἰταλίαν ἄπαρσιν ποιήσασθαι. *Ari-*
stoxenus refert, eum, cum jam annos quadra-
ginta natus esset, & Polycratis tyrannidem ve-
hementiorem cerneret, quam ut sibi ingenuo
homini imperium dominatumque istius ferre li-
ceret, hac occasione in Italiam discessisse. Qua-
 rum sententiarum utra vera sit, non audeo di-
 cere; quae vero sit similior, ut exquiram, ope-
 ram dabo. Primum solus Jamblichus perhibet
 Pythagoram bis e patria esse profectum: tum,
 etsi e Cicerone (*) aliisque constat Pythagoram
 maluisse a regendis civitatibus se abstinere, ta-
 men rationem ultimo loco a Jamblichō rela-
 tam, magis ad indicandam Pythagorae apud Sa-
 mios auctoritatem, quam quidem ad historicam
 veritatem accomodatam puto. Huc praeterea
 accedit, quod Jamblichus aetatem Pythagorae
 secundum suam de ipsius itineribus sententiam
 computasse videatur; quae vero, quum minus
 bene congruat cum chronologicis rationibus (†),
 simul constitutam Pythagorae aetatem minus
 bene

(*) de Orat. III. 15.

(†) Omnino legi debet Bentleji Dissert. de Ep. Phalar.
 pag. 69 & seq. ubi hic locus ad examen revocatur.

bene iis respondentem facit. Quin etiam, licet vera esset Jamblichi sententia de Pythagorae itineribus, tamen in annorum computatione peccasset (*). Quodsi ad haec omnia diligenter attendamus, tum propius altera sententia ad veritatem accedere videtur, tam quod in reliquum rerum Pythagoricarum nexum magis quadrat, quam quod Aristoxeni nomen prae se fert, nec non reliqui auctores Polycratis tyrannidem adferunt, ut unicam causam, ob quam Pythagoras patriam deseruerit (†).

§. 7.

Relicta patria in Italiam trajecit, florentissimis Graeciae civitatibus frequentatam, & reliquis urbibus anteposuit Crotonem in qua domicili-

(*) Tidemann. l. c. pag. 241.

(†) Strabo lib. XIV. Plut. de Plac. Phil. I. 3. Diog. Laërt. VIII. 3. Apul. Flor. I. Suid. v. Πυθαγ. pag. 231. ed. Kust. Hinc quoque intelligenda sunt verba Ovid. Met. XV. 60.

*Vir fuit hic ortu Samius: qui fugerat una
Et Samon & dominos; odioque tyrannidis exsul
Sponte erat.*

micilium figeret. Crotoniatae cum capti egregiâ ipsius formâ, cui non minus gratiae quam auctoritatis inesset, tum ob sapientiae famam summa exspectatione summoque studio eum exceperunt (*). Hic longa eaque praeclara oratione, qua juvenes ad virtutem admonuit, magistratuum animos ita in se convertit, ut eorum rogatu aliis deinceps orationibus cives voluptatum illecebris irretitos e luxuria ad frugalitatem revocaret. Matronas, quas item oratione allocutus est, sua eloquentia & persuadendi facultate ita allexit, atque sensim paulatimque eo deduxit, ut auratas vestes aliaque corporis ornamenta, quorum muliebri ingenium magnam semper habuit rationem, deposuisse atque Junoni dedicasse ferantur; fretae ipsius dicto, *neque vestes neque alia istiusmodi blandimenta vera esse matronarum ornamenta, una tantum pudicitia, una honestate eas ornari* (†). Neque minus suo ipse vivendi exemplo ad hoc auctoritatis fastigium pervenit, ut ipsi institutio juventutis mandaretur; ut magistratuum ratio, quin etiam totius Reipublicae administratio ad ipsius iudicium ordinaretur; ut communis omnium

ma-

(*) Dicaearch. ap. Porph. V. P. §. 18.

(†) Justin. XX. 4.

magister haberetur ; ut cives ad eum cum uxoribus liberisque confluerent ; ut ipsius disciplina se non intra unius Crotonis fines contineret , sed per plerasque *Magnae Graeciae* , imo *Italiae* , civitates invalesceret. Classicus de peregrinis , qui ad Pythagoram discendae sapientiae causa venerunt exstat locus Aristoxeni apud Porph.

§. 22. προσῆλθον δ' αὐτῷ , ὥς Φησιν Ἀριστόξενος , καὶ Λευκανοὶ , καὶ Μεσσάπιοι , καὶ Πευκέτιοι , καὶ Ῥωμαῖοι . (*) Venerunt autem ad ipsum , ut ait *Aristoxenus* . Ἔ Lucani , Ἔ Messapii , Ἔ Picentini Ἔ Romani (†).

§. 8.

(*) Hunc locum more suo compilarunt Diog. Laërt. VIII. 14. & Jambl. V. P. §. 241.

(†) De Romanis perelegans hac in re locus est Cic. Tusc. IV. 1. *Pythagorae autem doctrina, quum longe lateque flueret, permanasse mihi videtur in nostram civitatem ; idque cum conjectura probabile est, tum quibusdam etiam vestigiis indicatur. Quis enim est, qui putet, quum floreret in Italia Graecia potentissimis ἔ maximis urbibus, ea, quae Magna dicta est ; in hisque primum ipsius Pythagorae, deinde postea Pythagoreorum tantum nomen esset ; nostrorum hominum ad eorum doctissimas voces aures clausas fuisse ?* cf. Plut. Vit. Numae p. 65. Liv. I. 18

§. 2.

Pythagoras igitur ubi videret tantam sibi tribui auctoritatem a Crotoniatis aliisque Magnae Graeciae civitatibus, de aperiunda schola cogitavit, in eaque talem tenuit rationem, qualem neque ante ipsum, neque postea quisquam sectae conditor secutus est. Ratio in eo est quaerenda, quod ipsius consilium fuerit, ut suâ disciplinâ non tantum doctrinae placita sed vivendi etiam rationem atque sodalitium certis legibus adstrictum complecteretur: ut ex illa proficiscerentur viri cum corporis robore tum animo ingenioque pollentes, nec non qui Reipublicae gubernacula tenerent, philosophiae praeceptis imbuti, omnes nervos ad communem civium salutem intenderent. Duplex itaque fuit Pythagorae disciplina, alia *Esoterica*, alia *Exoterica*. Haec erat ad communem civium captum accommodata atque continebat officiorum admonitiones ad singulas fere vitae partes aptas: contra, illa in subtiliori doctrina versabatur, quae non facile ad vulgi notitiam permanare posset, eratque bipartita, id est, constabat vel vitae ratione & institutis, vel placitis: cujus nunc summam breviter percurramus (*).

§. 2.

(*) vid. Tidem. l. c. pag. 269. & auctores ab eo laudati.

§. 9.

Quicumque ad Pythagoricum sodalitium admitti cupiebant, quinquennale silentium (*) observare debebant; idque eo consilio ut hoc tempus audiendo discendoque contererent, cogitationi adsuescerent, neque loquacitati servirent. Ipse interea Pythagoras sciscitabatur eorum mores, affectus atque animi perturbationes: quales in ira, quales in cupiditatibus sese praestarent: utrum magis ad diffensionem, an ad amicitiam essent propensi. Inquirebat porro in eorum docilitatem atque memoriam, utrum ea, quae audivissent, prompte ac perspicue assequerentur, nec ne. Haec atque alia ubi satis sibi observasse videretur, eos pro re nata in discipulorum cohortem sive recipiebat, sive ab ea coercerebat (†). Recepti qui se ipsius manu-

nuduēti-

(*) Hoc silentium a Pythagora vocabatur *ἔχρησθαι*; eratque praecipuum continentiae signum *linguam compescere* posse. Neque tamen certum ac praescriptum erat omnibus aequae silendi tempus: nam alii triennio tantum tacebant, alii quinquennio, nulli tamen biennio minus, ut ait Gellius N. A. I. 9. cf. Rittershus. ad Porph. V. P. §. 19.

(†) Jan. bl. V, P. §. 94. & seqq. Gellius l. c.

nuductioni commiserant , quotidie haecce tractabant. Summo mane foli spatiantur in ejusmodi locis ubi quies , opportunum silentium , ubi templa , nemora aliaque ad animos componendos erant idonea , ibique meditabantur res per diem gerendas. Finita hac ambulatione conveniebant in templa similiave loca docendi discendique causa. Mox sequebantur varia exercitia , cursus , lucta , halterum jactus , saltationes , pugilatus , aliaque. Succedebat his exercitiis prandium frugale , quod constabat pane atque melle , ut patet e loco Aristoxeni apud Athen. II. pag. 46. F. καὶ τῶν μὲν Πυθαγορικῶν τροφῇ (*) ἦν ἄρτος μετὰ μέλιτος , ὡς Φησιν Ἀριστόξενος , τοὺς προσφερουμένους αὐτὰ ἀεὶ ἐπ' ἀρίσῳ λέγων ἀνόσως διατελεῖν (†). *Pythagoricorum nutrimentum panem cum melle fuisse , Aristoxenus scribit , additque , morbum numquam sensuros qui pransuri eo cibo quotidie vescantur. Post prandium*

(*) Eadem reperiuntur apud Diog. Laërt. VIII. 19. αὐτὸν δ' ἀρκεῖσθαι μέλιτι μόνῳ (φασὶ τινες) ἢ κηρίῳ , ἢ ἄρτῳ. Porph. V. P. §. 34. τῆς δὲ διαίτης τὸ μὲν ἄριστον ἦν κηρίον , ἢ μέλι. Jamb'. V. P. §. 97. ἀρίσῳ δ' ἐχρῶντο ἄρτῳ καὶ μέλιτι , ἢ κηρίῳ.

(†) De utilitate atque natura mellis docte exposuit Plinius H. N. XXII. cap. 24.

dium unus quisque sua tractabat negotia. Circa vesperam iterum deambulabant; neque tamen, ut mane solebant, singuli seorsim, sed bini ternive, ut mutuo sibi in memoriam revocarent res per diem gestas. Ambulatione peracta convertiebant se ad balnea, quae coenâ excipiebantur, cujus finis item atque initium fiebat precibus & libatione: nunquam autem coenabant sine aliqua lectione, quippe coenae delectationem non magis cupediae voluptatibus, quam animi relaxandi cupiditate metiebantur. Quaeritur autem quosnam ceperint cibos; de pane atque oleribus quidem satis convenit, an vero etiam carne atque fabis usi fuerint Pythagorei, de eo adhuc sub iudice lis est. Aristoxenus affirmat, Pythagoram omnium animalium carnes permisisse edendas, excepto bove aratore & ariete, ut est apud Diog. Laërt. VIII. 20. ὁ γὰρ μὴν Ἀριστόξενος, πάντα μὲν τὰ ἄλλα συγχωρεῖν αὐτὸν ἐμψύχα, μόνων δὲ αὐτὸν ἀπέχεσθαι ἀροτῆρος βοῶς καὶ κριοῦ. Athen. lib. X. p. 418. F. οὐκ ἀπείχετο δ' ἐμψύχων, ὡς Ἀριστόξενος εἴρηκεν. *Eum (Pythagoram) ab animatis nunquam abstinuisse perhibet Aristoxenus. Esum vero fabarum prohibuisse Pythagoram, omnes uno ore dicunt antiquitatis scriptores excepto Aristoxeno, qui nullo saepius legumento Pythagoram dicit usum quam fabis.*

Egregium hunc Aristoxeni locum debemus diligentiae A. Gellii, (N. A. IV. c. II.) „Opinia vetus, inquit, falsa occupavit & convaluit, Pythagoram philosophum non esitavisse ex animalibus; item abstinuisse fabulo quem κύαμον Graeci appellant. — Sed Aristoxenus musicus, vir literarum diligentissimus, Aristotelis philosophi auditor in libro, quem de Pythagora reliquit, nullo saepius legumento Pythagoram dicit usum quam fabis: quoniam is cibus & subduceret sensum alvum & laevigaret: verba ista Aristoxeni subscripsi: Πυθαγόρας δὲ τῶν ὀσπρίων μάλιστα τὸν κύαμον ἐδοκίμασε· λίαν κινητικόν τε γὰρ εἶναι, καὶ διαφορητικόν· διὸ καὶ μάλιστα κέχρηται αὐτῷ. Porculis quoque minusculis & hoedis tenerioribus victitasse, idem Aristoxenus refert: quam rem videtur cognovisse ex Xenophilo Pythagorico familiari suo, & ex quibusdam aliis natu majoribus, qui ab aetate Pythagorae haud multum aberant. — Error, ut Gellii fert opinio, inde ortus est, quod Empedocles aliquo loco vocem κύαμον more Pythagoreorum operte atque symbolice posuit pro testiculis, quia sint εἰς τὸ κυεῖν δεινοὶ καὶ αἵτιοι τοῦ κυεῖν; & geniturae humanae vim praebeant: idcirco in Empedocli versu isto non a fabulo edendo, sed a rei venereae proluvio voluisse homines deducere. vid. Rittersh. ad Porph. V. P. §. 43. & Lil.

Lil. Georg. Gyraldi Pythag. Symbol. Interpre-
tatio p. 649.

§. 10.

Satis jam pro nostro quidem consilio dictum
censemus de Pythagoreorum vivendi ratione;
progrediamur itaque ad ea, quae adhuc intacta
reliquimus.

E veteribus philosophis optime sine dubio
perceperunt Pythagorei, nihil tam naturae ap-
tum, nihil tam conveniens ad res vel secundas
vel adversas esse amicitiam, eamque bene beate-
que vivendi firmissimum esse praesidium. Hinc
Agrigentinus ille philosophus atque poëta *Empe-*
docles carminibus Graecis vaticinatus fertur, ut
ait *Cicero* (*Amic. c. VII*), *quae in rerum natura*
totoque mundo constarent, quaeque moverentur,
ea contrahere amicitiam, dissipare discordiam.
Multas hic enumerare possem Pythagoreorum
de *Amicitia* sententias, easque exemplis affir-
mare; nisi me hoc nimis longe a scopo abdu-
cturum esse intelligerem, qui *Aristoxenicorum*
operum reliquias tantum exponere constitui.
Reliquis itaque misis, venio in rem praesentem.
Duo sunt *Aristoxeni* loca, quorum ex altero
potest intelligi, *quanti aestimaverit amicitiam,*
discon-

discordiamque contra oderit Pythagoras: ex altero, quanto studio amicitiam a magistro tot tantisque laudibus celebratam coluerint ipsius discipuli Damon atque Phintias. Priorem locum exhibuit Porphyry. V. P. §. 22. ἀνείλε δ' ἄρδην ζάσιν, οὐ μόνον ἀπὸ τῶν γνωρίμων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν ἄχρι πολλῶν γενεῶν, καὶ καθόλου ἀπὸ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ τε καὶ Σικελίᾳ πόλεων πασῶν, πρὸς τε ἑαυτὰς, καὶ πρὸς ἀλλήλας. πυκνὸν γὰρ ἦν πρὸς ἅπαντας αὐτῷ πολλοὺς καὶ ὀλίγους τόδε τὸ ἀποφθέγμα· Φευγαδευτέον πάσῃ μηχανῇ, καὶ περικοπτέον πυρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ μηχαναῖς παντοίαις ἀπὸ μὲν σώματος νόσον, ἀπὸ δὲ ψυχῆς ἀμαθίαν, κοιλίας δὲ πολυτέλειαν, πόλεως δὲ ζάσιν, οἰκοῦ δὲ διχοφροσύνην, ὁμοῦ δὲ πάντων ἀμετρίαν. Sustulit penitus omnes discordias non solum a familiaribus, eorumque posteris ad aliquot secula, sed ab omnibus omnino Italiae atque Siciliae civitatibus, tam intestinas quam externas. Crebro enim ei in ore erat apud quosvis, sive plures ii simul essent, sive pauci, hoc apophthegma: Fugandum omni conatu, ἔῃ igne atque ferro, ἔῃ quibuscunque denique machinis praescindendum a corpore quidem morbum, ab anima ignorantiam, a ventre luxuriam, a civitate seditionem, a familia discordiam, a cunctis denique rebus exc. ssim. Posterior, qui nunc tractandus est locus, suppeditat nobis egregium, ut diximus, documentum mutuae Pythagoreorum ami-

amicitiae, religionis instar cultae; quippe continet celebre illud *vadimonium Damonis* atque *Phintiae*, in quo hi ipsi aequae magni sese praestiterunt, atque par illud amicorum bene compositum, *Pylades & Orestes*: quorum ille regi ignoranti uter esset eorum Orestes, se esse Orestem dicebat, ut ejus loco necaretur, Orestes autem, ita ut re vera erat, se Orestem esse perseverabat. Aristoxeni verba leguntur apud Jamblichum V. P. § 233. & seqq. ἀλλὰ μὴν (*) τεκμήραιτο ἂν τις καὶ περὶ τοῦ μὴ παρέργως αὐτὸν τὰς ἄλλοτρίας ἐκκλίνειν Φιλίας, ἀλλὰ καὶ πάνυ σπουδαίως περικάμπτειν αὐτὰς καὶ φυλάττεσθαι, καὶ περὶ τοῦδε μέχρι πολλῶν γενεῶν τὸ Φιλικὸν πρὸς ἀλλήλους ἀνένδοτον διατετηρημέναι, ἔκ τε ὧν Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ Πυθαγορικοῦ (†) βίου αὐτὸς διακηκοέναι Φησὶ Διονυσίου τοῦ Σικελίας τυράννου, ὅτε ἐκπεσὼν τῆς μοναρχίας γράμματα

(*) Nexus causa aliquanto altius verba repetii; nam usque ad verba ἀνένδοτον διατετηρημέναι pertinet locus Nicomachi, ut patet è Porph. V. P. §. 59, qui eandem ex Aristoxeno historiam aliquanto brevius enarrat.

(†) Jonsius de Script. Hist. Philos. I. 14. pro Πυθαγορικοῦ legit Πυθαγόρου; qua correctione non opus esse credo; quippe in illo Aristoxeni libro non tantum Pythagorae, sed etiam Pythagoreorum res contentae fuisse videntur. Eadem est ratio in inscriptione operis Jamblichei, ut jam monuit Kusterus.

μάτα ἐν Κορίνθῳ ἐδίδασκεν· Φησὶ γὰρ οὕτως ὁ Ἀριστόξενος·
 Οἰκτων δὲ καὶ δακρύων καὶ πάντων τῶν τοιούτων εἶργεσθαι
 τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, ὡς ἐνδέχεται μάλιστα (*). Ὁ αὐτὸς
 δὲ λόγος καὶ περὶ θωπείας καὶ δεήσεως καὶ λιτανίας καὶ
 πάντων τῶν τοιούτων· Διονύσιος οὖν ἐκπεσὼν τῆς τυραν-
 νίδος, ἀφικόμενος εἰς Κόρινθον, πολλάκις ἡμῖν διηγεῖτο
 τὰ περὶ τῶν κατὰ Φιντίαν τε καὶ Δάμωνα τοὺς Πυθαγο-
 ρείους· ἦν δὲ ταῦτα τὰ περὶ τὴν τοῦ θανάτου γενομένην
 ἐγγύην· Ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐγγυήσεως ταῖόςδε τις ἦν·
 τινὰς, ἔφη, τῶν περὶ αὐτὸν διατριβόντων, οἱ πολλάκις
 ἐποιοῦντο μνεῖαν τῶν Πυθαγορείων, διασύροντες τε καὶ
 διαμωκώμενοι, καὶ ἀλαζόνας ἀποκαλοῦντες αὐτοὺς, καὶ
 λέγοντες, ὅτι ἐκκοπεῖν ἂν αὐτῶν ἢ τε σεμνότης αὕτη,
 καὶ ἢ προσπόλητος πίσις, καὶ ἢ ἀπάθεια, εἴ τις περισή-
 σειεν αὐτοὺς εἰς Φορὰν (†) ἀξιόχρεων· Ἀντιλεγόντων
 δὲ τινῶν καὶ γενομένης Φιλανεικίας, συνταχθῆναι ἐπὶ
 τοὺς περὶ Φιντίαν, ἐναντίον τε τινὰ τῶν κατηγορῶν αὐτοῦ
 εἰπεῖν, ὅτι Φανερός γέγονε μετὰ τινῶν ἐπιβουλεύων αὐτῷ·
 καὶ τούτο μαρτυρεῖσθαι τε ὑπὸ τῶν παρόντων ἐκείνων,
 καὶ τὴν ἀγανάκτησιν πιθανῶς πάνυ γενέσθαι· τὸν δὲ
 Φιντίαν θαυμάζειν τὸν λόγον· ὡς δὲ αὐτὸς διαρρήδην εἶπεν,
 ὅτι ἐξήτασαι ταῦτα ἀκριβῶς, καὶ δεῖ αὐτὸν ἀποθνήσκειν,
 εἰπεῖν τὸν Φιντίαν, ὅτι εἰ οὕτως αὐτῷ δέδοκται ταῦτα
 γενέσ-

(*) vide Jambl. supra §. 198. & 226.

(†) Arcerius, probante Kustero, legendum esse con-
 jecit συμφοράν.

γενέσθαι, ἀξιῶται γε αὐτῷ δοθῆναι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέ-
ρας, ὅπως οἰκονομήτηται τὰ τε καθ' ἑαυτὸν, καὶ τὰ
κατὰ τὸν Δάμωνα· συνέζων γὰρ οἱ ἄνδρες οὗτοι καὶ ἐκοι-
νώνουν ἀπάντων· πρεσβύτερος δὲ ὢν ὁ Φιντίας, τὰ πολλὰ
τῶν περὶ οἰκονομίαν ἦν εἰς αὐτὸν ἀνειληφώς· ἤξιωσεν οὖν
ἐπὶ ταῦτα ἀφελθῆναι, ἐγγυητὴν καταστήσας τὸν Δάμωνα.
Ἔφη οὖν ὁ Διονύσιος θαυμάσαι, τε καὶ ἐρωτῆσαι, εἰ ἔστιν ὁ
ἄνθρωπος οὗτος, ὅστις ὑπομενεῖ θανάτου γενέσθαι ἐγγυητής·
Φήσαντος δὲ τοῦ Φιντίου, μετάπεμπτον γενέσθαι τὸν
Δάμωνα, καὶ διακούσαντα τὰ συμβεβηκότα, Φάσκειν
ἐγγυήσασθαι τε, καὶ μενεῖν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἐπανέλθῃ ὁ
Φιντίας· αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ τούτοις εὐθὺς ἐκπλαγῆναι
ἔφη· ἐκείνους δὲ τοὺς ἐξ ἀρχῆς εἰσαγαγόντας τὴν διά-
πειραν, τὸν Δάμωνα χλευάζειν, ὡς ἐγκαταλειφθισόμε-
νον, καὶ σκώπτοντας ἑλαφον ἀντιδιδόσθαι λέγειν· ὄντος
δὲ οὖν ἤδη τοῦ ἡλίου περὶ δυσμᾶς, ἤκειν τὸν Φιντίαν
ἀποθανούμενον· ἔφ' ᾧ πάντας ἐκπλαγῆναί τε, καὶ δουλω-
θῆναι· (*) αὐτὸς δὲ οὖν ἔφη, περιβαλὼν τε καὶ φιλήσας
τοὺς ἄνδρας, ἀξιῶσαι τρίτον αὐτὸν εἰς τὴν Φιλίαν παρα-
δέξασθαι·

(*) Verba illa καὶ δουλωθῆναι omisit Porph. l. c., &
Jamblichi interpres videtur legisse δολωθῆναι; quippe vertit
ἔῃ opinione sua decepti sunt. Nisi igitur in hoc verbo
lateat vitium, potius accipiendum est pro animo fractos;
ut alibi dicunt γνώμη δεδουλωμένοι animo territi ἔῃ servi
instar inepidi. De qua verbi notione vid. Duker. ad
Thucyd. IV, 34. & Kuhn. ad Ael. V. H. II. 14.

δέξασθαι· τοὺς δὲ μηδενὶ τρόπῳ καίτοι λιπαροῦντος αὐτοῦ,
συγκатаθεῖναι εἰς τὸ τοιοῦτον. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἀρι-
στόξενος, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ Διονυσίου πυθόμενος Φησί (†).
„ Quod vero non obiter sed summo studio decli-
naverint caverintque peregrinas amicitias, &
quod propterea mutuum inter se amorem per plura
secula illibatum conservaverint, ex iis quoque col-
ligi poterit, quae Aristoxenus in libro de vita
Pythagorica se ex Dionysio Siciliae tyranno, cum
literas Corinthi doceret, refert audivisse. Sic au-
tem loquitur Aristoxenus: Abstinebant autem a
luctu & a lacrymis omnibusque id genus, quan-
tum humanitus fieri poterat, Viri isti: itemque
ab adulando, precando, supplicando, cunctisque
hujusmodi. Dionysius itaque tyrannide exutus,
& Corinthum profectus, saepe nobis de Phintia
atque Damone Pythagoreis referebat, alterum
alterius vadem in capitali causa hunc in modum fa-
ctum esse. Quidam, inquiebat, ex aulicis in-
jecta saepius Pythagoreorum mentione, cavillis
eos sannisque traducebant; jactabundos quippe
appellitabant & gravitatem illam simulatamque
fidem

(†) Eandem hanc historiam praeter Jamblichum & Por-
phyrium narrant Cic. de Off. III. 10, Val. Max. IV. 7.
Diod. Sic. in Exc. p. 554. Lactant. V. 17. alique, qui-
bus adjungendus est Rittersh. ad Porph. l. c.

fidem & affectuum vacuitatem facile elisum iri affirmabant, si quis illos in gravius periculum induceret. Aliis autem contradicentibus, in partes itum est, ac fervente contentione, techna in Phintiae caput structa, accusatorque est subornatus qui coram ei objiceret, quod deprehensus esset cum quibusdam in Dionysii vitam conspirasse; producebanturque testes, atque maxima probabilitatis specie querela induebatur. Raptus est hac oratione in stuporem Phintias: sed cum illi Dionysius disertis verbis indicasset, omnia haec jam penitus explorata esse, eumque mori oportere; petiit, ut quoniam ejus judicio res huc deducta esset, reliquum sibi diei concederetur, ut tam sua, quam Damonis negotia componere posset. Victitabant enim in bonorum omnium communione viri isti: & quia Phintias aetate provectior erat, potiore rei familiaris curam in se susceperat. Hujus itaque ordinandae causa dimitti rogabat, Damone vade dato. Cum itaque Dionysius admirabundus interrogaret, num quisquam hominum esset, qui in causa capitali vas fieri sustineret; idque Phintias ita fore affirmaret, arcessitus est Damon: qui cognito quod acciderat, vadem se futurum dixit, ibique perstiturum, donec Phintias reverteretur. Hoc facto Dionysius agebat se quidem obstupuisse; illos vero qui periculi faciendi primi auctores fuerant;

D

rant;

rant, irrisisse Damonem, eum veluti cervam vicariam victimam substitutum esse, cavillati. Cum igitur jam ad occasum Sol inclinaret, Phintias moriturus supervenit. Qua re obstupefacti omnes & opinione sua decepti sunt. Ipse vero Dionysius, viros amplexus, ut agebat, & deosculatus rogavit, ut se tertium in amicitiam suam reciperent: illi autem nullo modo adduci potuerunt, ut quamvis multum flagitanti annuerent. Haec Aristoxenus ex ore Dionysii.

§. II.

Praeter Mathematica & alia quae ad Pythagoram inventorem referuntur, ei quoque tribuit inventionem mensurarum atque ponderum in Graeciam; ut prodidit Diog. Laërt. VIII. 14. καὶ πρῶτον εἰς τοὺς Ἕλληνας μέτρα καὶ σταθμὰ εἰσηγῆσθαι, καθά φησιν Ἀριστόξενος ὁ Μουσικός. Ab Aristoxeno autem dissentiunt Plinius VII. 56, Phidon Argivus, ait, aut Palamedes, ut maluit Gellius sc. invenit pondera & mensuras. Athanas. Orat. Adv. Gent. τῶν δὲ γραμμάτων τὴν σύνταξιν καὶ ἀριθμοὺς καὶ μέτρα καὶ σταθμια Παλαμήδης ἐφεῦρε. Plura suppeditat Virg. Polyd. Lib. I. c. 19. de Rer. Invent.

Quum Pythagoras ipsiusque familiares diu in Italiâ tanta in admiratione fuissent, ut penes ipsos summa Rerumpublicarum administratio esset, ac plerasque civitates sese ipsorum ductui sua sponte commisissent; tandem invidiâ laborare coeperunt, & seditio adversus ipsos concitata est. Erat Cylo quidam genere & divitiis Crotoniatarum princeps, caeterum civis seditiosus atque asperis moribus, qui suo ingenio tantum confidebat, ut longe dignissimum se judicaret, qui Pythagorici sodalitii civis esset. Accedens itaque ad Pythagoram expetiit sibi ipsius familiaritatem: at ille, qui neminem admittebat in consortionem, nisi cujus ingenium cognitum spectatumque haberet, atque arctiori amicitiae vinculo dignum judicaret, continuo hominis mores ingeniumque exploravit. Quo facto a Pythagora repulsam tulit; quam ita aegre passus est, ut statim cum suis contra Pythagoreos insurgeret, totamque eorum societatem radicitus evellere summo studio niteretur. Quod scelus ita isti succedit, ut trecentos una in contubernio, igne injecto, com-

bufferit (*). Pluribus nobis hanc rem enarrat Aristoxenus ap. Jambl. V. P. 248. Κύλων, ἀνὴρ Κροταυνιάτης, γένει μὲν καὶ δόξῃ καὶ πλούτῳ πρωτεύων τῶν πολιτῶν, ἄλλως δὲ χαλεπός τις καὶ βίαιος καὶ θορυβώδης καὶ τυραννικὸς τὸ ἦθος, πᾶσαν προθυμίαν παρασχόμενος πρὸς τὸ κοινωνῆσαι τοῦ Πυθαγορείου βίου, καὶ προσελθὼν πρὸς αὐτὸν τὸν Πυθαγόραν ἤδη πρεσβύτην ὄντα, ἀπεδοκιμάσθη διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. Γενομένου δὲ τούτου, πόλεμον ἰσχυρὸν ἤρατο, καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ τε τοῦ Κύλωνος, πρὸς αὐτόν τε Πυθαγόραν, καὶ τοὺς ἐταίρους· καὶ οὕτω σφοδρά τις ἐγένετο καὶ ἄκρατος ἡ φιλοτιμία αὐτοῦ τε τοῦ Κύλωνος, καὶ τῶν μετ' ἐκείνων τεταγμένων, ὥς τε διατεῖναι μέχρι τῶν τελευταίων Πυθαγορείων. ὁ μὲν οὖν Πυθαγόρας διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀπῆλθεν εἰς τὸ Μεταπόντιον, καὶ κεῖ λέγεται κατασρέψαι τὸν βίον (†). Οἱ δὲ Κυλώνειοι λεγόμενοι διετέλουν πρὸς τοὺς Πυθαγορείους εἰσιπύοντες, καὶ πᾶσαν ἐνδείκνυμενοι

(*) Neque in hac historia non variant sententiae auctorum; conf. Bruck. Hist. Phil. Tom. I. p. 1021 qui praecipuas eorum enarrat.

(†) Hoc Cyloneum scelus utrum post Pythagorae mortem acciderit, an ipse eo incendio perierit, de eo dissentiunt scriptores. Cum Aristoxeno consentit Cic. de Fin. V. c. 2. Scis, inquit, me quodam tempore Metapontum venisse tecum, nec ad hospitem ante divertisse, quam Pythagore ipsum illum locum, ubi vitam ediderat, sedemque viderim. Justin: XX. 4. Val. Max VIII. 731.

κείμενοι δυσμένειαν· ἀλλ' ὅμως ἐπεκράτει μέχρι τίνος ἡ τῶν Πυθαγορείων κηλοκαγαθία, καὶ ἡ τῶν πόλεων αὐτῶν βούλησις, ὥς ἐπ' ἐκείνων οἰκονομεῖσθαι βούλεσθαι περὶ τὰς πολιτείας, τέλος δὲ εἰς τοσοῦτον ἐπεβούλευσε τοῖς ἀνδράσιν, ὥς ἐν τῇ Μίλωνος οἰκίᾳ ἐν Κρότωνι συνεδρευόντων τῶν Πυθαγορείων, καὶ βουλευομένων περὶ πολεμικῶν (*) πραγμάτων, ὑφάψαντες τὴν οἰκίαν, κατέκαυσαν τοὺς ἀνδρας, πλὴν δυοῖν, Ἀρχίππου τε καὶ Λύσιδος· οὗτοι γὰρ τελεώτατοι ὄντες, καὶ εὐρωσέτατοι, διεξεπαίσταντο ἔξω πως. Γενομένου δὲ τούτου, καὶ λόγον οὐδένα ποιησάμενων τῶν πολλῶν περὶ τοῦ συμβάντος πάθους, ἐπαύσαντο τῆς ἐπιμελείας οἱ Πυθαγόρειοι· συνέβη δὲ τοῦτο δι' ἀμφοτέρων τὰς αἰτίας, διὰ τε τὴν ὀλιγωρίαν τῶν πόλεων, (τοῦ τοιούτου γὰρ καὶ τηλικούτου γενομένου πάθους οὐδεμίαν ἐπιστροφὴν ἐποιήσαντο) διὰ τε τὴν ἀπώλειαν τῶν ἡγεμονικωτάτων ἀνδρῶν· τῶν δὲ δύο τῶν περισωθέντων, ἀμφοτέρων Ταραντίνων ὄντων, ὁ μὲν Ἀρχίππος ἀνεχώρησεν εἰς Τάραντα· ὁ δὲ Λύσις μισήσας τὴν ὀλιγωρίαν, ἀπῆρεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐν Ἀχαίᾳ διέτριβε τῇ Πελοποννησιακῇ· ἔπειτα εἰς Θήβας μετώκισατο (†), σπουδῆς τινος γενομένης· οὐπερ ἐγένετο Ἐπαμινώνδας ἀκροατῆς, καὶ πατέρα τὸν Λύσιν ἐκάλεσεν· ὧδε καὶ τὸν βίον κατέστρεψεν· Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν Πυθαγορείων ἀπέστησαν τῆς

Ἰτα-

(*) In edit. Kust. legitur πολεμικῶν, quod mutandum videtur in πολιτικῶν.

(†) Menag. ad Diog. Laërt VIII. 7. legit μετόκησεν, quod probatur Kustero.

Ἰταλίας, πλὴν Ἀρχύτου τοῦ Ταραντίνου. Ἀθροίσθέντες
 δὲ εἰς τὸ Ῥήγιον, ἐκεῖ διέτριβον μετ' ἀλλήλων. προϊόντος
 δὲ τοῦ χρόνου, καὶ τῶν πολιτευμάτων ἐπὶ τὸ χεῖρον προ-
 βαίνοντων· ἦσαν δὲ οἱ σπουδαιότατοί τε, Φάντων, καὶ
 Ἐχεκράτης, καὶ Πολύμνασος, καὶ Διοκλῆς, Φλιάσιος·
 Ξενόφιλος δὲ Χαλκιδεὺς, τῶν ἀπὸ Θράκης Χαλκιδέων,
 ἐφύλαξαν μὲν οὖν τὰ ἐξ ἀρχῆς ἦθη καὶ τὰ μαθήματα,
 καίτοι ἐκλειπούσης τῆς αἰρέσεως· ἕως εὐγενῶς ἠφανίσθησαν·
 Ταῦτα μὲν οὖν Ἀρισόξενος διηγεῖται." *Erat enim*
Cylo genere, splendore, divitiis, Crotoniatarum
facile princeps; caetera vero homo durus, violen-
tus, seditiosus & tyrannico ingenio: isque nullum
non lapidem moverat, ut in Pythagoreorum con-
sortium admitteretur; ac postquam Pythagoram
ipsum ea de re compellasset, ob praedictas causas
repulsam passus fuerat. Quo facto, ipse cum
amicis suis adversus Pythagoram bellum suscepit:
fuitque Cylonis, & eorum qui in partibus illius
stabant, tam atrox tamque impotens defendendi
honoris sui studium, ut ad ultimos usque Pytha-
goreos perduraverit. Pythagoras itaque hac de
caussa Metapontum se contulit; ibique vitam fini-
visse dicitur. Interim Cylonii contra Pythagoreos
insurgere, & infesti animi documenta edere non
intermiserunt: sed nihilo minus tamen aliquam-
diu Pythagoreorum virtus inconcussa stetit, civi-
tatumque iis benevolentia conservata est: ita ut
nec

nec ab aliis res suas administrari publicas susti-
nuerint. Sed tandem eo Cyloneorum insidiae pro-
ruperunt, ut domum Milonis, in qua Pythagorei,
de rebus ad bonum publicum pertinentibus delibe-
raturi, confederant, igne subiecto, cum ipsis Vi-
ris combusserint, duobus tantum elapsis, Archippo
& Lyside: hi enim iustae aetatis vigore, viri-
busque pollentes, per ignem se foras proripuerant.
Cum vero vulgus civium ad tantam cladem con-
niveret, Pythagorei omnem Reipublicae gerendae
curam abjecerunt: idque ob duplicem potissimum
causam: tum quod cives tantae calamitatis nul-
lam rationem habuissent; tum quod ii interiissent,
qui ad publicas res administrandas maxime fue-
rant idonei. Illi autem qui e periculo salvi eva-
serunt, ambo Tarentini erant: & Archippus
quidem in patriam rediit: Lysis vero neglectum
sui perosus in Graeciam solvit, & in Achaja
Peloponnesi commoratus est: unde incertum quo
adspirante favore, Thebas commigravit, ibique
Epaminondam auditorem habuit, a quo & parens
salutatus est; ac tandem ibidem mortem obiit. Re-
liqui Pythagorei, praeter Archytam Tarentinum,
Italia excesserunt, & Rhegium confluentes, ibi
una commorati sunt. Erant autem praecipui eo-
rum Phanto, Echebrates, Polymnastus, Diocles,
Phliasii: Xenophilus Chalcidensis e Thracia.

Temporis autem progressu, (*) cum Rerum publicarum administratio in deterius vergeret; in pristinis nihilo minus institutis studiisque perstiterunt, donec, deficiente Secta, cum laude intercederent. Hoc modo res ab Aristoxeno narratur.

§. 13.

Pythagorae scholam floruisse usque ad undevicesimam aetatem seu generationem, refert Diog. Laërt. VIII. 45. αὐτοῦ, inquit, τὸ σύστημα διέμεινε μέχρι γενεῶν ἑννεακαίδεκα. Atque mox §. 46. subjicit Aristoxenum vidisse postremos Pythagoreorum: Τελευταῖοι γὰρ ἐγένοντο τῶν Πυθαγορείων, οὓς καὶ Ἀριστόξενος εἶδε, Ξενοφίλος τε ὁ Χαλκιδεὺς ἀπὸ Θράκης, καὶ Φάντων ὁ Φλιάσιος, καὶ Διοκλῆς, καὶ Πολύμνασος, Φλιάσιοι καὶ αὐτοί· ἦσαν δὲ ἀκροαταὶ Φιλολάου καὶ Εὐρύτου τῶν Ταραντίγων· cf. verba Jambl. §. 12, nec non Gellii §. 9., citata.

Quae hoc loco de Pythagora ipsiusque discipulis diximus, ea satis certa fide ad Aristoxenum auctorem possunt referri. Sunt autem alia adhuc loca, suppresso Aristoxeni nomine,

(*) Haec verba, assentiente Kustero, hic collocavit Obrechtus, quum in Graecis alium teneant locum, eamque ob causam orationis seriem interrumpunt.

a Jamblichō in librum de Vit. Pyth. translata (*): quorum nunc quidem nullam fecimus mentionem, sed infra facturi simus, ubi ad explicanda fragmenta libri *περὶ Πυθαγορικῶν ἀποφθεγμάτων* pervenerimus.

§. 14.

De Archytæ vita.

Ingredientibus nobis de Archytæ vita referre, haud exiguus accidit dolor, quod modo tam paucae hujus vitæ evaserunt ex veterum librorum naufragio particulae; quum ipsius auctor prae caeteris Archytæ res gestas, & animi ingeniique dotes narrare potuerit, atque etiam enarraverit. Ecquis enim majorem cognoscendi Archytæ copiam posteritati facere poterat, quam ipsius civis? aut a quo accuratior virtutum descriptio expectanda erat, quam a viro qui earum magnitudinem perciperet, & in se ipse agnosceret? Haec quum in Aristoxenum valeant, quis non accusat fortunæ temeritatem, quae magni hujus in omni doctrinae

(*) Vid. Meiners. lib. cit. pag. 279 & seqq. atque illius libri eruditiss. censuram D. Wytttenbachii V. Cel. Bibl. Crit. vol. II. p. VIII. pag. 112, & 113.

trinae genere viri literarum monumenta abstulit, quum contra in posteriorum scriptorum quisquiliis tam benigne nobiscum egerit, ut istas quo magis a veteris doctrinae elegantia & nativo orationis lepore abessent, eo majori cum cura servaret. Ut igitur in hac minime prospera elegantiorum literarum conditione aliqua ex parte deperditorum operum desiderio succurramus, susceptam colligendorum fragmentorum provinciam, age persequamur.

§. 15.

ARCHYTAS, patriâ Tarentinus, patrem habuit aut *Mnesagoram*, aut *Hestiaeum*. Duo tantum, quod sciam, auctores ipsius mentionem fecerunt; apud Diog. Laërt. VIII. §. 79. ipsum vocat Aristoxenus *Hestiaeum*: Ἀρχύτας Μνησαγόρου Ταραντῖνος, ὡς δ' Ἀριστόξενος Ἑστιαίου, Πυθαγορικὸς καὶ αὐτός. Suidas simpliciter ait, Ἀρχύτας Ταραντῖνος Ἑστιαίου υἱός, ἢ Μνησάρχου, ἢ Μνασαγόρου, Φιλόσοφος Πυθαγορικός. (*)

Fuit

(*) Si plures traditiones ad nos pervenisissent de Archytæ patre, posset decerni an Μνησάρχου nomen sive compendio scribendi ortum, sive a librario, ut magis cognitum, positum sit loco Μνησαγόρου; atque hac ratione utrumque deinceps in textum irrepserit.

Fuit autem Archytas, ut in Philosophia, ita in Republ. primarius vir, qui summis functus est muneribus, atque sex aut septem deinceps annos militarem gessit praeturam. Ael. V. H. VII. 14. Ἀρχύταν μὲν εἶλοντο Ταραντῖνοι ἑξάκις στρατηγόν. Diog. Laërt. VIII. §. 79. καὶ δὴ ἑπτάκις τῶν πολιτῶν ἐστρατήγησε, τῶν ἄλλων μὴ πλεον ἐνιαυτοῦ στρατηγούντων διὰ τὸ κωλύειν τὸν νόμον (*). Ipsius gloriam militarem inprimis ad posteritatis memoriam propagavit celebravitque egregium praeconium, quod ei tribuit Aristoxenus apud Diog. Laërt. VIII. 82. Τὸν Πυθαγορικὸν (Ἀρχύταν) Ἀριστόξενος Φησὶ μηδέποτε στρατηγούντα ἡττηθῆναι. Φθονούμενον δ' ἅπαξ, ἐκχωρῆσαι τῆς στρατηγίας, καὶ τοὺς αὐτίκα ληφθῆναι (†).

§. 16.

(*) v. c. Tarentini, duce Archyta, pugnarunt contra Messenios; cf. §. 16. & Periz. ad Ael. V. H. III. 17.

(†) Menagius legendum conjecit καὶ τοὺς στρατιώτας; Interpres ad simile quid propensus fuisse videtur qui vertit, *Ex exercitum in jus hostium venisse*. Mihi videtur ex anteced. *φθονούμενον* repetendum esse *φθονοῦντας*, et illos, sc. invidos quibus concesserat imperium, *statim captos esse ab hostibus*. Ejus rei dijudicatio sit penes eruditos.

§. 16.

Laudatur praecipue veteribus facultas, quae ipsi fuerit, opprimendarum suarum animi perturbationum : cujus exemplum habemus apud Jambl. V. P. §. 197. Σπίνθαρος (*) διηγείτο πολλάκις περὶ Ἀρχύτου Ταραντίνου, ὅτι διὰ χρόνου τινὸς εἰς ἀγρὸν ἀφικόμενος ἐκ ἐρατείας (†) νεωστὶ παραγεγονώς, ἣν ἐςρατεύσατο ἡ πόλις εἰς Μεσσηνίους, ὡς εἶδε τὸν τε ἐπίτροπον καὶ τοὺς ἄλλους οἰκέτας οὐκ εὖ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν ἐπιμελείας πεποιημένους, ἀλλὰ μεγάλη τιμὴ κεχρημένους ὀλιγωρίας ὑπερβολῇ, ὀργισθεῖς τε ἠγανάκτησεν οὕτως, ὡς ἂν ἐκεῖνος εἶπεν, ὡς ἔοικε, πρὸς τοὺς οἰκέτας, ὅτι εὐτυχοῦσιν, ὅτι αὐτοῖς ὥργισαι (*). Εἰ γὰρ μὴ

(*) Menag. ad D. Laërt. §. 82. hoc Archytae dictum ex ipsius libris de Re. Rust. sumtum putat. Quum autem non verisimile videatur ipsum Archytam hoc de se scripsisse ; potius apud me valet Wyttenbachii V. Cel. (Bibl. Crit. p. VIII. pag. 113.) sententia, qua hoc dicitur ex Aristoxeni opere de vita Archytae desumtum esse, quod Spintharus, Aristoxeni pater, memoratur. Idem de Archyta scripsit Cic. Tusc. IV. 37. *Laudatur illud Archytae, qui, quum villico factus esset iratior, quo te modo, inquit, accepissem, nisi iratus essem.* Vid. Wyttenb. V. Cel. ad Plut. de S. N. V. pag. 32. Menag. ad Diog. Laërt. III. 39.

(†) Edit. Kust. ἐρατείας, male.

(§) Locus ut videtur corruptus est: de quo, quum per literas consularem Wyttenbachium Vir. Cel., hic pro summa

μη τοῦτο συμβεβηκός ἦν, οὐκ ἂν ποτε αὐτοῦς ἀθώους γε-
 νέσθαι, τηλικαῦτα ἡμαρτηκότας. „ Spintharus saepe
 „ de Archyta Tarentino referebat, quod, cum
 „ post aliquod temporis intervallum a bello redux,
 „ quod Tarentini contra Messenios ductu ejus
 „ gesserant, rus suum reviseret, & villicum cum
 „ caetera familia, rem rusticam, non ut par
 „ erat, diligenter, sed extreme supina negligentia
 „ curasse animadverteret, tantâ irâ indignatio-
 „ neque correptus sit, ut in servos invecus, bene
 „ cum iis agi dixerit, quod ipsis iratus sit;
 „ alias tam gravium admisforum condigna sup-
 „ plicia luituros esse.

§. 17.

Egregius nobis adhuc superest locus Ari-
 stoxeni e vita Archytae, qui complectitur Po-
 lyarchi, Dionysii junioris legati, dissertationem
 de
 summâ, quae in eo est, humanitate ita ad me rescripsit:
 Locus sane, ut suspicaris, corruptus ita corrigatur, si le-
 gamus: ὀργισθεὶς τε οὕτως ὥς ἂν ἐκεῖνος, ἡγανάκτησεν ὥς
 ἔοικεν εἰπὼν πρὸς τοὺς οἰκέτας κ. τ. λ. atque iram conci-
 piens, eam nimirum iram, quam tantae virtutis homo con-
 cipiat, indignatus est, ut par erat, ita reprehendens servos
 verbis, &c.

de voluptatibus, earumque praestantia. Ipsius verba servavit Athen. XII. c. 12. „ Ἀριστόξενος δ' ὁ Μουσικὸς ἐν τῷ Ἀρχύτῃ βίῳ ἀφίησι (*) παρὰ Διονυσίου τοῦ νεωτέρου πρεσβευτῆς πρὸς τὴν Ταραντίνων πόλιν ἐν οἷς εἶναι καὶ Πολύαρχον τὸν Ἡδυπαθῆ ἐπικαλούμενον (†),
ἄνδρα

(*) Casaub. ad h. l. manifestum est, inquit, ἀφίησι scripsisse homines imperitos pro ἀφικέσθαι φησί. Aliter visum est τῷ πάνυ Hersterh. ad Th. Mag. p. 189., cuius haec sunt verba: *Venuste quis ἔρ ornatè dicitur aliquid facere, quod fieri vel factum esse scribit, statuit, opinatur. Ita apud Plut. de Plac. Philos. III. 13. Heraclides Ponticus & Ecphantus Pythagoreus κινεῦσι τὴν γῆν i. e. statuunt terram moveri. Lucret. v. 120. ibique Tan. Fabri not. Similem formam optime explicuit Casaub. ad Athen. IX. p. 387. F., ἔρ plane miratur ad Theophr. Charact. c. VIII. ubi egregiam huic locutioni operam navavit, lapsos esse doctos homines; neque tamen eo magis Vir magnus satis sibi ipse cavit in Athen. XII. c. 12, ibi enim ἀφίησι non est mutandum in ἀφικέσθαι φησί, sed cum Dalecampio vertendum, legatos missos esse narrar.*

Quamquam verior sit Casauboni ratio, tamen mihi non sumo, ut dissensionem illam inter viros doctos agitatam decidam, relinquo potius eam eruditioribus dijudicandam.

(†) Quis hic Polyarchus fuerit, non satis liquet. Est quidem apud Ael. V. H. VIII. 4. historiola de Polyarchi Atheniensis luxuria, quae tanta fuisse fertur, ut canes & gallos, quibus delectaretur, mortuos efferret, amicos ad eorum exsequias prosequendas invocaret, atque monumenta sepulchralia cum inscriptionibus, mortuis hic belluis erigeret;

ἄνδρα περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἐσπουδακότα, καὶ οὐ μόνον τῷ ἔργῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ λόγῳ· ὄντα δὲ γνωρίμον τῇ Ἀρχύτῃ, καὶ Φιλοσοφίᾳ, οὐ παντελῶς ἀλλότριον, ἀπαντᾶν εἰς τὰ τεμένη καὶ συμπεριπατεῖν τοῖς περὶ τὸν Ἀρχύταν ἀκρόωμενον τῶν λόγων· ἐμπεσούσης δὲ ποτε ἀπορίας καὶ σκέψεως περὶ τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τὸ σύνολον περὶ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἔφη ὁ Πολύαρχος· Ἐμοὶ μὲν, ὦ ἄνδρες, πολλάκις ἤδη πεφύγεν ἐπισκοποῦντι, κομιδῇ τὸ τῶν ἀρετῶν τούτων κατασκεύασμα, καὶ πολὺ τῆς φύσεως ἀφελικὸς εἶναι· Ἡ γὰρ φύσις ὅταν φθέγγεται τὴν ἑαυτῆς φωνήν, ἀκολουθεῖν κελεύει ταῖς ἡδοναῖς, καὶ τοῦτο φησὶν εἶναι νοῦν ἔχοντος· τό δὲ ἀντιτείνειν, καὶ καταδουλοῦσθαι τὰς ἐπιθυμίας (*), οὔτε εὐφρονος, οὔτε εὐτυχοῦς οὔτε ξυνιέν-
τος

ret; sed diserte tamen non statuum (quamquam haec narra-
tiuncula in hunc ab Aristoxeno citatum Polyarchum con-
veniat) Atheniensem illum ab hoc haud diversum fuisse,
qui Scheffero (ad Ael. l. c.) patriâ Siculus videtur fuisse.

(*) Vulgo editur ταῖς ἐπιθυμίαις, & Casaub. in Polyar-
chi, ait, dissertatione turbant ista verba; nam in verbo κα-
ταδουλοῦσθαι est nonnulla difficultas, quod apud Philosophos
ἔ S. S. auctores servi cupiditatum dicuntur, qui totos
se iis tradiderunt. Si ita accipiamus sensus erit, parum
sapere qui adversantur & quasi reluctantur naturae cupi-
ditatibus, & item eos qui ita sese illis manciparunt, ut
ipsis quasi dominis ferviant. Optima quidem sententia,
sed ea non videtur cum Poliarchi thesi bene convenire quae
καταδουλοῦσθαι ταῖς ἐπιθυμίαις interpretor, invitum pa-
rere cupiditatibus. Haec quamvis docta Casauboni ob-
fer-

τος εἶναι (*) τίς ποτε ἐστὶν ἡ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως σύστασις·
 τεκμήριον δ' ἰσχυρὸν εἶναι τὸ πάντας ἀνθρώπους, ὅταν ἐξου-
 σίας ἐπιλάβωνται μέγεθος ἀξίοχρεων ἐχούσης, ἐπὶ τὰς
 σωματικὰς ἡδονὰς καταφέρεσθαι, καὶ τοῦτο νομίζειν τέλος
 εἶναι τῆς ἐξουσίας, τὰ δ' ἄλλα πάντα σχεδὸν, ἀπλῶς
 εἰπεῖν ἐν παρέργῳ τίθεσθαι χώρα· προσφέρειν δ' ἔξῃς νῦν
 μὲν τοὺς Περσῶν βασιλεῖς· νῦν δὲ καὶ εἰ τις που τυραννίδος
 ἀξιολόγου κύριος ὢν τυγχάνει· πρότερον δὲ τοὺς τε Λυδῶν
 καὶ τῶν Μήδων βασιλεῖς, καὶ ἔτι ἀνώτερον καὶ τῶν Σύρων,
 οἷς οὐδὲν γένος ἡδονῆς ἀζήτητον γενέσθαι· ἀλλὰ καὶ δῶρα
 παρὰ τοῖς Πέρσαις προκείμενα λέγεται τοῖς δυναμένοις
 ἐξευρίσκειν καινὴν ἡδονήν· καὶ μάλα ὀρθῶς· ταχὺ γὰρ ἡ
 ἀνθρωπίνη φύσις ἐμπίπλεται τῶν χρονιζουσῶν ἡδονῶν, καὶ
 ὥστε σφόδρα διηκριβωμένα. ὥς ἐπεὶ μεγάλην ἔχει δύνα-
 μιν ἡ καινότης πρὸς τὸ μείζω φανῆναι τὴν ἡδονήν, οὐκ
 ὀλιγωρητέον ἂν, ἀλλὰ πολλὴν ἐπιμέλειαν αὐτῆς ποιητέον·
 διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν πολλὰ μὲν ἐξευρηθῆναι βρωμά-
 ταν

*servatio haud magnopere placuit Tib. Hemsterh. V. Cl.
 (ad Th. Mag. p. 249.) cujus hic auctoritatem secutus
 sum. Crebro, inquit, in verbis δουλοῦν, καταδουλοῦν, δουλοῦσ-
 θαι & καταδουλοῦσθαι vis activi mediique servatur; ut illud
 alteri, hoc sibi subjicere, & in servitutem redigere, notet.
 Quare levis hic corruptela tollitur, si pro ταῖς ἐπιθυμίαις
 ponamus τὰς ἐπιθυμίας, atque verba καταδουλοῦσθαι τὰς
 ἐπιθυμίας interpretamur frangere & coërcere cupiditates.*

(*) Flagitante sensu (quod etiam monuit doctiss. Casaub.)
 posui εἶναι pro vulgato εἰδέναι.

των εἶδη, πολλὰ δὲ περμμάτων, πολλὰ δὲ θυμιαμάτων
καὶ μύρων· πολλὰ δ' ἱματίων καὶ ερωμάτων, καὶ ποτηρίων·
δὴ, καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν· πάντα γὰρ δὴ ταῦτα συμβάλ-
λεσθαι τινὰς ἡδονὰς, ὅταν ἡ ὑποκειμένη ὕλη τῶν θαυ-
μαζομένων ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ δὲ πεπονθέναι
δοκεῖ ὁ, τε χρυσοῦς, καὶ ἄργυρος, καὶ τὰ πολλὰ τῶν εὐφθάλ-
μων τε καὶ σπανίων, ὅσα καὶ κατὰ τὰς ἀπεργαζομένας
τέχνας διηκριβωμένα φαίνεται· εἰπὼν δὲ τούτοις ἐξῆς τὰ
περὶ τῆς θεραπείας τῆς τοῦ Περσῶν βασιλέως, οἷους καὶ
ὅτους ἔχει θεραπευτῆρας, καὶ περὶ τῆς τῶν Ἀφριδισίων
αὐτοῦ χρήσεως, καὶ τῆς περὶ τὴν χρῶτα αὐτοῦ ὁσμῆς,
καὶ τῆς εὐμορφίας, καὶ τῆς ὁμιλίας, καὶ περὶ τῶν θεωρη-
μάτων, καὶ τῶν ἀκροαμάτων, εὐδαιμονέστατον ἔφη κρίναι
τῶν νῦν τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα· πλεῖσαι γὰρ εἰσιν αὐτῷ
καὶ τελειόταται παρεσκευασμένα ἡδοναί· δεύτερον δὲ
Φησὶ τὸν ἡμέτερον τύραννον θεῖναι τις ἂν, καίπερ πολὺ λει-
πόμενον· ἐκεῖνόν μὲν γὰρ ἦτε Ἀσία ὅλη χορηγεῖ, τὸ δὲ
Διονυσίου χορηγεῖον παντελῶς ἂν εὐτελές τι φανείη πρὸς
ἐκεῖνο συγκρινόμενον, ὅτι μὲν οὖν περιμάχητός ἐστιν ὁ
ποιοῦτος βίος, φανερόν ἐκ τῶν συμβεβηκότων. Σύρους μὲν
γὰρ Μῆδοι μετὰ τῶν μεγίστων κινδύνων ἀφείλαντο τὴν
βασιλείαν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα, ἢ τοῦ κυριεῦσαι τῆς
Συρίων ἐξουσίας· Μήδους δὲ Πέρται διὰ τριαύτην αἰτίαν·
αὕτη δ' ἐστὶν ἡ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ἀπόλαυσις· οἱ δὲ
νομεθῆναι ὁμαλίζειν βουλευθέντες τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος,
καὶ μηδένα πῶς πολιτῶν τρυφᾶν, ἀνακύψαι πεποιήκασι
τὸ τῶν ἀρετῶν εἶδος· καὶ ἔγραψαν νόμους περὶ συναλ-

λαγμάτων καὶ τῶν ἄλλων , καὶ ὅσα ἐδόκει πρὸς τὴν
πολιτικὴν κοινωνίαν ἀναγκαῖα εἶναι , καὶ δὴ καὶ περὶ
ἐσθῆτος καὶ τῆς λοιπῆς διαίτης , ὅπως ἡδοναλῆς πολεμοῦν-
των οὖν τῶν νομοθετῶν τῷ τῆς πλεονεξίας γένει , πρῶτον
μὲν ὁ περὶ τὴν δικαιοσύνην ἔπαινος ἡυξήθη , καὶ πού τις
καὶ ποιητῆς ἐφθέγγετο , Δικαιοσύνας τὸ χρύσειον πρόσω-
πον , καὶ πάλιν , Τὸ χρύσειον ὄμμα τὸ τῆς Δίκης· Ἀπε-
θεώθη δὲ καὶ αὐτὸ τὸ τῆς Δίκης ὄνομα· ὥς παρ' ἐνίοις
καὶ βωμοὺς καὶ θυσίας γίνεσθαι Δίκης· μετὰ ταύτην δὲ
καὶ σωφροσύνην , καὶ ἐγκρατείαν ἐπεισεκώμασαν , καὶ
πλεονεξίαν ἐκάλεσαν τὴν ἐν ἀπολαύσεσιν ὑπεροχὴν· ὥς
τοὺς πειθαρχοῦντα τοῖς νόμοις , καὶ τῇ τῶν πολλῶν Φήμῃ
μετριάζειν περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονάς· „ *Aristoxenus*
Musicus in Archytæ vita narrat , Dionysium ju-
niolem legatos misisse Tarentum , ἔ' inter illos
fuisse Polyarchum , cognomine Delicatum , non so-
lum dictis , verum etiam factis , corporis volupta-
tibus addictum , Archytæ familiarem nec omnino
alienum a philosophia , qui Archytæ ad lucum
obvius , cum eo spatatus est , interim dum dis-
putantem audiret . Cum autem incidisset quaestio
ac consideratio de cupiditatibus , ἔ' in universum
de voluptatibus corporeis , tum inquit Polyarchus ,
Mihi quidem , o boni viri , saepius haec contem-
planti , compertum est , illud quod virtuti aedifi-
cium ac monumentum exstruitis , a natura plu-
rimum dissitum esse : quandoquidem voce natura
sua

*sua si nos alloquatur, voluptatem ut sectemur ea
praecipiet, id quod facit, qui sanae mentis est:
at voluptati repugnare, vel in servitutem redigere
cupiditates, nec temperantis hominis est, nec foe-
licis, sed ejus qui naturae humanae statum igno-
ret ac nesciat. Quod autem omnes homines, cum
per justam & satis idoneam occasionem licet, cor-
poris voluptates expetant, indicium hoc validum
esse: item quod facultates atque commoditates
suas ad eum finem dirigant, reliqua vero, prope-
modum, ut paucis & aperte dicam, velut auctaria
& accessiones quasdam non praecipuo studio, sed
obiter ac segnius persequantur. Proferri scilicet
hic possunt reges Persarum, domini amplissimae
tyrannidis, & illis priores Lydorum atque Me-
dorum, vel etiam vetustiores Syrorum, quibus
omne voluptatis genus tentatum est, adeo ut apud
Persas illis praemium constitueretur, qui volup-
tatem aliquam novam excogitarent: & jure qui-
dem optimo: statim enim diuturna voluptas natu-
ram hominum satiat, tametsi curiose ac sedulo
conquisita fuerit. Qua propter cum maxima vis
novitatis sit, jucundior ut esse voluptatem nos
arbitremur, ea non est aspernanda, sed summa
diligentia investiganda, praesertim cum ejus de-
siderio multa nobis cibaria reperta fuerint, multa
bellaria, suffitus varii, unguenta non pauca,
E 2 vesti-*

vestimenta, stragula, pocula, & alia id genus
 vasa, quae ad voluptatem omnia conducunt, cum
 illius materia est ejusmodi, ut eam natura ho-
 minis admiratione prosequatur, quod videtur in
 auro & argento contigisse, tum etiam in multis
 quae rara sunt, & oculis placent, & quae ar-
 tificum opera solerter elaborata conspiciuntur.
 Post haec fatus multa de regis Persarum victu
 & cultu, quales & quot ei ministrent, in Venere
 quo pacto se gerat, suavem odorem quo modo
 sibi conciliet, quam tuendae formae curam ad-
 hibeat, quae sit ejus cum aliis consuetudo, qui-
 bus spectaculis & sermonibus exhilaretur, omnium
 hominum, quos terra sustinet, illum esse bea-
 tissimum dixit, quia plurimae sint in promptu &
 exquisitissimae voluptates. Ab illo secundum esse
 tyrannum suum non immerito quemvis judicatu-
 rum, quamquam longe inferiorem. Illi namque ab
 Asia tota suppeditari quae opus sunt: quod autem
 Dionysio suppetit, si cum illo comparetur, exiguum
 ac vile prorsus videri. Illam ergo vitam inprimis
 esse optabilem, liquet ex iis quae acciderunt.
 Etenim Syris maximo cum periculo Medi regnum
 ademerunt, non alia de causa, quam ut illorum
 opibus & fortunis potirentur. Persae Medis
 regnum eripuerunt eodem plane consilio; nempe
 ut corporis voluptatibus fruerentur. At legisla-
 tores

tores cum mortalium sortem aequare vellent, & luxui nullum è civibus indulgere, effecerunt ut virtutis species emergeret, legesque promulgarunt de rebus contrahendis, aliis quaecunque ad civilem societatem necessaria sunt arbitrati, quinetiam de vestitu & reliquo toto victu, ut esset inter omnes aequabilis. Cum igitur adversus impotentiam hominum qui per vim & fraudes plura quam alii praeter jus possidere obnituntur, legislatores bellum gererent, primum quidem justitiae laus est amplificata, & scripsit poëta quispiam, auream esse Iustitiae faciem: ac rursus, aureos Iustitiae oculos: deorumque numero adscriptum est Iustitiae nomen: & Iustitiae quidem aris exstructis divinam rem fecerunt: deinde Temperantiam & Continentiam invexerunt, & eos qui essent fruendis voluptatibus nimii, sibi iusto plura vindicare & usurpare dixerunt; ut qui magistratui & legibus pareret, vulgi opinione ac sermonibus voluptatem corporis metiretur.

§. 18.

De Vita Socratis.

Quum philosophia a Thalete & Pythagora ad certam viam & rationem esset redacta, at-

que ad indagandam rerum naturam, excolendasque ingenii dotes adhiberetur; apparuerunt sensim homines ostentationis quaestusque gratia philosophantes, qui *Sophistae* appellabantur, & in hominum conventu quaestiones poscere solebant, de quibus quis audire vellet, seque ad eas responsuros dicebant. Horum quum frequens fieri coepisset numerus, atque auctoritas ad summum pervenisse videretur; exstitit Socrates, vir divino ingenio praeditus, qui istorum eluderet arrogantiam, percunctando interrogandoque eliceret opiniones, & eas mira quadam disputandi subtilitate & ironiâ refelleret. Ne igitur de aliis hujus viri virtutibus dicamus, nonne ob hoc unum jam optime de philosophia meritus est? nonne recte fecerunt Plato & Xenophon, qui ipsius ingenii magnitudinem ad posteritatis memoriam literis consecrarunt? At nihilo magis subterfugit quorundam invidiam, qui aegre ferebant, se a Socrate refutari, aut quos Pythiae oraculum mordebat, quo *omnium sapientissimus* dicebatur. Sic veteris Comoediae licentiâ, ut eo exemplo utar, ipsius personam in *Nubes* induxit Aristophanes, eamque exagitare studuit; alius, nescio quis, qui se jactabat hominum naturam & mores ex oculis, vultu & fronte pernoscere, eum

eum stupidum bardumque esse dicebat, quia jugula concava non haberet, obstructaeque eae partes & obturatae essent (*). Haec atque alia ubi in Socrate haud agnoscerent ipsius aequales, factum est, ut istorum nulla haberetur ratio, & Aristophanis fabula, quamvis festiva, exploderetur. Quorsum vero haec? ut intelligatur Socratem, dum vivebat, ab aliis esse laudatum, alios contra eum vituperasse. Inter quos medium quasi locum tenuit Aristoxenus, qui in describenda ipsius vita, tam virtutum ejus, quam vitiorum mentionem fecerit. Quodsi vero quis miretur, cur talia de Socrate Aristoxeni existent dicta, qualia potius contra ipsum, quam pro ipso valeant; hic sciat, posteriores scriptores, quibus nos has reliquias debemus, res sibi inauditas, & a vulgari traditione recedentes literis mandasse, vulgares omnibusque cognitae fere silentio praeteriisse: Platonis praeterea & Xenophontis consilium fuisse, Socratis ingenii doctrinaeque praestantiam scriptis consignare, atque idcirco tum demum vitam ipsius privatam memorasse, quum ea valeret, sive ad ejus constantiam, justitiaeque amorem, sive ad alias virtutes declarandas. Possem latius evagari,

(*) Cic. de Fato. c. 5. Tusc. IV. 37.

gari, si res ita postularet: sed quandoquidem hic non est locus de eo plura dicere, dicta jam sufficient ad Aristoxenum ab invidiae calumnia quodammodo liberandum.

§. 19.

In recensendis Aristoxeni de Socrate dictis, primum, a quo ordiamur, sit, quod dixerit Socratem audivisse Archelaum physicum, eique in deliciis fuisse. Diog. Laërt. II. 19. Ἀκούτας δὲ Ἀναξαγόρου, κατὰ τινὰς, μετὰ τὴν ἐκείνου καταδίκην διήκουσεν Ἀρχελαίου τοῦ Φυσικοῦ· οὗ καὶ παιδικὰ γενέσθαι φησιν Ἀριστόξενος. Paullulum a Diogene abit Suidas v. Σωκράτης· Ἀριστόξενος δὲ Ἀρχελαίου πρῶτον αὐτὸν διακούσαι λέγει· γεγονέναι δ' αὐτοῦ καὶ παιδικά· σφοδρότατόν τε περὶ τὰ ἀφροδίσια, ἀλλ' ἀδικήματος χωρὶς, ὡς Πορφύριος ἐν τῇ Φιλοσόφῳ Ἱστορίᾳ φησιν. *Aristoxenus vero dicit ipsum primo audivisse Archelaum ipsique in deliciis fuisse: Et libidine venerea maxime flagrasse, sed sine injuria, ut ait Porphyrius in historia philosophica.*

Mox §. 20, teste Aristoxeno, refert Diogenes, Socratem rei quaerendae studuisse. φησὶ δ' αὐτὸν Ἀριστόξενος ὁ Σπινθάρου χρηματίσασθαι· τιθέντα γὰρ τὸ βαλλόμενον κέρμα ἀθροίζειν, εἴτ' ἀναλίσσαντα, πάλιν τιθέναι. Ait autem Aristoxenus Spinthari filius,

filius, pecunias illum ex artis professione ad necessarium victum congregasse solitum: posita enim arcula collegisse pecuniam quae daretur; consumpta autem ea, rursus posuisse. (*)

§ 20.

Multi praeterea testantur scriptores, Aristoxenum nominasse Socratem ineruditum, inscium, libidinosum; eum naturā ad iram fuisse incitatori, sed minime injustum. Plut. de Malign. Herod. p. 856. C. ὡς ἐπὶ Σωκράτους Ἀριστόξενος, ἀπαιδεύτου, καὶ ἀμαθῆ, καὶ ἀκόλαστον εἰπῶν, ἐπὶ νεγκεν, ἀδικία δ' οὐ προσῆν. Ut Aristoxenus, qui cum Socratem ineruditum, inscium, libidinosum dixisset, addit, Injustitia tamen aberat. Theodor. Θεραπ. XII. p. 673. A. Καὶ ὁ Πορφύριος δὲ τὴν Φιλοσόφου Ἱστορίαν συγγράψας, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἀκρόχολον

(*) Sensus hujus loci hic est: Socrates, ut pauper & famulus magistri statuarii, ponebat arculam, in quam, qui in officina spectatum statuas ventitabant, mercedulam pro famulo injicerent. Menagius ita hunc locum interpretatus est: Ait autem Aristoxenus Socratem rei quaerendae studuisse, & pecuniam quam foeneri posuisset, relegere cum usuris consuevisse, quibus consumtis, sortem iterum foeneri posuisse. Quae verior sit hujus loci interpretatio, de eo judicent viri docti.

χολον καὶ εὐόργητον εἴρηκε γεγενῆσθαι, Ἀριστόξενος μαρ-
 τύρι κεχρημένος, τὸν Σωκράτους βίον συγγεγραφότι·
 Synes. Encom. Calvit p. 81. Ἐπεὶ τοι καὶ Σωκρά-
 την αὐτὰ ταῦτά Φησιν Ἀριστόξενος, ὡς φύσει γέγονε
 τραχὺς εἰς ὀργὴν, καὶ ὅποτε κρατηθεῖν τῷ πάθει, διὰ
 πάσης ἀσχημοσύνης ἐβάδιζεν. *Praesertim quum*
eadem de Socrate dixerit Aristoxenus, naturā
illum ad iracundiam fuisse incitatori, quae simul-
atque eum invasisset indecore impotenter sese
gessisse. His adjungantur duo Cyrilli loci
 (libro VI. c. Jul.) ex Porphyrii operibus de-
 scripti. Quorum primus ita se habet: Φέρε γὰρ
 ἴδωμεν, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ὁποῖος ἦν ὁ διαβόητος
 παρ' αὐτοῖς Σωκράτης· καὶ ἀπισήσεις μὲν ἴσως ἀπασ-
 τισοῦν τοῖς περὶ τούτου λόγοις· οὐ μὲν ἔτι καὶ τοῖς Πορ-
 φυρίου γράμμασιν ἄντερεῖ, ὅς τὸν ἐκάστου τῶν ἀρχαιοτέ-
 ρων ἀπεσημῆνατο βίον· σκοπὸς γὰρ οὗτος γέγονεν αὐτῷ,
 καὶ πολλῆς ἠξίωσε τὸ χρῆμα σπουδῆς. Ἐφη τοίνυν ὡδὶ
 περὶ αὐτοῦ. Λέγει δὲ ὁ Ἀριστόξενος ἀφηγούμενος τὸν βίον
 τοῦ Σωκράτους, ἀκηκοέναι Σπινθάρου τὰ περὶ αὐτοῦ, ὅς
 ἦν εἷς τῶν τούτῳ ἐντυχόντων· τοῦτο λέγειν, ὅτι οὐ
 πολλοῖς αὐτός τε πιθανωτέροις ἐντετυχηκῶς εἶη· τοιαύτην
 εἶναι τήντε Φωνὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὸ ἐπιφαινόμενον
 ἦθος, καὶ πρὸς πᾶσι δὲ τοῖς εἰρημένοις τὴν τοῦ εἶδους
 ιδιότητά· γίνεσθαι δὲ που τοῦτο, ὅτε μὴ ὀργίζοιτο, ὅτε
 δὲ φλεχθεῖν ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου δεινὴν εἶναι τὴν
 ἀσχημοσύνην· οὐδενὸς γὰρ οὔτε ὑνόματος ἀποσχέσθαι,
 οὔτε

οὕτῃ πρῶτον. „ Videamus ergo qualis prae-
caeteris celebris ille Socrates fuerit. Nec forte
temere quis fidem omnibus adhibebit, quae de illo
narrantur. Porphyrii tamen scriptis contradicere
non poterunt, qui de antiquorum vitis sigillatim
exposuit atque eum in finem studii quam pluri-
mum impendit. Is haec de eo refert. Aristoxe-
nus, dum Socratis vitam narrat, ait sese Spin-
tharum Socratis familiarem audivisse affirman-
tem, quod in nullum umquam incidisset cui ma-
ior fuerit vis persuadendi, & ad hoc vocem ac
vultum, moresque ejus fuisse compositos, & ge-
stus singulis dictis accommodatos. Atque id eum
fecisse ait, cum non irasceretur: sed hoc affectu
succensum, nullum omnino servasse decorem, nec
ab ulla tum voce vel facto abstinuisse. Paulo
post idem Porphyrius de eo sic scribit: Ἐν δὲ
τοῖς περὶ τὸν βίον τὰ μὲν ἄλλα εὐκόλον, καὶ μικρὰς δεό-
μενον παρασκευῆς εἰς τὰ κατ' ἡμέραν γεγενηθῆαι. πρὸς
δὲ τὴν τῶν ἀφροδισίων χρῆσιν σφοδρότερον μὲν εἶναι,
ἀδικίαν δὲ μὴ προσεῖναι. ἢ γὰρ ταῖς γαμεταῖς, ἢ ταῖς
κοιναῖς χρῆσθαι μόναις. In reliqua omni vita eum
frugi fuisse nec magno apparatu in diem vixisse.
In rebus autem venereis vehementiorem quidem
fuisse, abstinuisse tamen ab omni injuria; quod
vel uxoribus, vel prostitutis tantum uteretur.

Difficilis nunc nobis tractandus est locus *de duabus Socratis uxoribus, quas eum unā habuisse, tam multi referunt scriptores. Praecipuis igitur eorum locis exhibitis, videamus an quid probabile possit in medium proferri. Primus, ex iis qui supersunt, quod sciam, qui ejus mentionem faciat, est Plutarchus in Vit. Aristidis pag. 335. C.*

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς καὶ Ἱερώνυμος ὁ Ῥόδιος, καὶ Ἀρισόξενος ὁ Μουσικὸς, καὶ Ἀριστέλης [εἰ δὴ τὸ περὶ Εὐγενείας βιβλίον ἐν τοῖς γνησίοις Ἀριστοτέλους θέτεον] ἰσοροῦσι Μυρτῶ θυγατρίδην Ἀρισείδου Σωκράτει τῷ σοφῷ εὐνοικῆσαι, γυναῖκα μὲν ἑτέραν ἔχοντι, ταύτην δ' ἀναλαβόντι χηρεύουσιν διὰ πενίαν καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεομένην· πρὸς μὲν οὖν τούτους ἱκανῶς ὁ Παναίτιος ἐν τοῖς περὶ Σωκράτους ἀντεΐρηκεν· „ At Demetrius Phalereus, Hieronymus Rhodius, Aristoxenus Musicus, & Aristoteles (si modo liber de Nobilitate inter germanos est Aristotelis libros recensendus) Myrtho tradunt Aristidis ex filia neptim a Socrate illo sapiente domum acceptam; habuisse quidem illum aliam uxorem; verum eum hanc viduam & per inopiam omnium rerum egenam recepisse. Caeterum refellit abunde hoc Panaetius in libris quos de Socrate conscripsit.

Diog.

Diog. Laërt. II. 26. Φησὶ δ' Ἀριστοτέλης δύο γυναῖκας αὐτὸν ἀγαγέσθαι, προτέραν μὲν Ξανθίππην, ἐξ ἧς αὐτῷ γενέσθαι Λαμπροκλέα· δευτέραν δὲ Μυρτώ, τὴν Ἀρισείδου τοῦ Δικαίου θυγατέρα, ἣν καὶ ἄπροικον λαβεῖν, ἐξ ἧς γενέσθαι Σωφρονίσκον καὶ Μενέξενον· οἱ δὲ προτέραν γῆμαι τὴν Μυρτὴν Φασίν· ἔνιοι δὲ, καὶ ἁμφοτέρας ἔχειν ὁμοῦ, ὧν ἓς Σατυρός τε καὶ Ἱερώνυμος Ῥόδιος· Φασὶ γὰρ βουλευθέντας Ἀθηναίους διὰ τοῦ λειπανδρεῖν, συναυξῆσαι τὸ πλῆθος ψηφίσασθαι, Γαμεῖν μὲν ἁπλῆν μίαν, παιδοποιεῖσθαι δὲ καὶ ἐξ ἑτέρας· ὅθεν τοῦτο ποιῆσαι καὶ Σωκράτην. „ *Aristoteles auctor est, duas illum uxores duxisse; priorem Xantippen, ex qua Lamproclem natum: alteram Myrtonem, Aristidis illius Justii filiam, quam & sine dote ductam Sophroniscum & Menexenum peperisse. Alii Myrtonem prius duxisse, plerique utrasque simul habuisse tradunt, e quibus & Satyrus est & Hieronymus Rhodius. Nam Athenienses cum bellis ac lue civibus exhaustam civitatem reparare, sobolemque propagare vellent, decrevisse referunt, uti uxorem urbanam quidem unam cives ducerent, liceret autem & ex altera procreare liberos. Idque tum & Socratem fecisse.*

Athen. XIII. p. 555. Ἐν δὲ Ἀθήναις πρῶτος Κέκροψ μίαν ἐνὶ ἔξευξεν, ἀνέδην τὸ πρότερον οὐσῶν τῶν συνόδων, καὶ κοινογαμιῶν ὄντων· διὸ καὶ ἔδοξε τιτὶ διφυῆς

Φυῆς νομισθῆναι, οὐκ εἰδότες τῶν πρότερον διὰ τὸ πλῆθος
 τὸν πατέρα· ἐκ τούτων οὖν τις ὀρμώμενος μέμψαιτ' ἐν
 τοῖς περιτιθέντας Σωκράτει δύο γαμετάς γυναῖκας Ξαν-
 θίππην, καὶ τὴν Ἀρισείδου Μυρτώ, οὐ τοῦ Δικαίου κα-
 λουμένου (οἱ γὰρ χρόνοι οὐ συγχωροῦσιν) ἀλλὰ τοῦ τρί-
 του ἀπ' ἐκείνου· εἰσὶ δὲ Καλλισθένης, Δημήτριος ὁ Φα-
 ληρεύς, Σάτυρος ὁ Περιπατητικὸς, Ἀρισόξενος· οἷς τὸ
 ἐνδόσιμον Ἀριστοτέλης ἔδωκεν, ἰσορῶν τοῦτο ἐν τῷ περὶ Εὐγε-
 νείας· εἰ μὴ ἄρα συγκεχωρημένον κατὰ ψήφισμα τοῦτο
 ἐγένετο τότε διὰ σπάνιν ἀνθρώπων ὥς' ἐξεῖναι καὶ δύο
 ἔχειν γυναῖκας τὸν βουλόμενον· ὅθεν καὶ τοῖς τῆς κωμω-
 δίας ποιηταῖς ἀποσιωπῆσαι τοῦτο, πολλάκις τοῦ Σωκρά-
 τος μνημονεύοντας· παρέθετο δὲ περὶ τῶν γυναικῶν ψή-
 φισμα Ἰερώνυμος ὁ Ῥόδιος· ἀντείπε δὲ τοῖς λέγουσι περὶ
 τῶν Σωκράτους γυναικῶν Παναίτιος ὁ Ῥόδιος. *Athenis
 primus Cecrops, unam esse unius, edicto sanxit,
 cum antea licenter atque inverecunde cum viris
 foeminae congredierentur & nuptiae communes es-
 sent. Quamobrem eum quidam fuisse putarunt
 duplicis naturae, quum nescirent illi prisca ob-
 coitus promiscuos, quis sibi esset pater. His po-
 sitis non injuria quispiam arguat eos qui uxores
 duas Socratem habuisse prodiderunt, Xanthippen
 nimirum & Myrto, Aristidis, non cognomento
 Justa, filiam (repugnant enim tempora), sed ejus
 qui ab ipso tertius est. Auctores ejus rei sunt
 Callisthenes, Demetrius Phalereus, Satyrus Pe-
 ripa-*

ripaticus, *Aristoxenus*: quos ad id scribendum provocavit *Aristoteles* (*), qui libro de Nobilitate, literis id mandaverit: nisi fortasse Plebiscito fuerit tum concessum ob civium raritatem, volentibus uxores habere duas ut liceret; ideoque praetermissum id a Comicis fuisse, quamvis Socratis crebro meminerint. De uxoribus *Hieronimus Rhodius* Plebiscitum adscripsit. Iis qui de duabus Socratis uxoribus scripserunt, contradixit *Panaetius Rhodius*.

Porph. l. c. Δύο δὲ σχέῃν γυναῖκας ἄμα, Ξανθίππην μὲν πολίτιν καὶ κοινωτέραν πῶς· Μυρτῶ δὲ Ἀριστείδου θυγατρίδην τοῦ Λυσιμάχου· καὶ τὴν Ξανθίππην περιπλακεῖσαν λαβεῖν, ἐξ ἧς ἑαυτῷ Λαμπροκλῆς ἐγένετο· τὴν δὲ Μυρτῶ γάμῳ, ἐξ ἧς Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος·
 „Duas eodem tempore habuisse conjuges, Xanthippen civem Atticam, sed paulo communiores: Et Myrto Aristidis filiam, Lysimachi neptim. Et Xanthippem quidem clanculum sibi adjunxisse,
 ex

(*) οἷς τὸ ἐνδόσιμον ἔδωκεν, quos ad scribendum provocavit *Aristoteles*: male versum a Dalecampio; potius vertendum quibus ut hoc scriberent, causam (occasionem) prae-buit *Aristoteles*. Ἐνδόσιμον τινὲς διδόναι est dictio translata a Musices arte, de magistro qui signum dat: hinc deinceps ad alia transfertur, & incitandi vim habet: vid, Bud. Comment. Ling. Graec., Gatak. ad M. Antonin. p. 336, Periz. ad Ael. V. H. XIV. 41.

ex qua Lamprocleum filium suscepit; Myrto autem nuptam domum duxisse, & ex illa Sophroniscum & Menexenum natos fuisse.

§. 22.

Quatuor horum, quos exposui, locorum, haec est summa. Quum Cecrops Athenas habitatum se contulisset, & cives promiscue cum mulieribus concumbere animadvertisset, ita ut neque pater filium, neque filius patrem agnosceret; lege sancivit, *ne quis plures quam unam uxorem in matrimonium duceret (*)*. Quae lex, quum

(*) Praeter Athen. l. c. cf. Schol. Aristoph. ad Plut. p. 262. ed. Hemst. & Suidas v. Κέκροψ. Priscis autem temporibus, quum homines adhuc in rudi natura versarentur, neque ullo honestatis aut iustitiae sensu essent imbuti; eos praeter formam nihil a quadrupedibus distinguebat, quippe earum instar miscebantur. De quo elegans est locus Lucret. V. 956.

„ *Nec Commune bonum poterat spectare, nec ullis*
 „ *Moribus inter se scibant, nec legibus uti.*
 „ *Quod cuique obtulerat praedae fortuna, ferebat,*
 „ *Sponte sua sibi quisque valere & vivere doctus.*
 „ *Et Venus in sylvis iungebat corpora amantum.*
 „ *Conciliabat enim vel mutua quamque cupido,*
 „ *Vel violenta Viri vis, atque impensa libido.*

cui

quum Athenae Peloponnesiaco bello, pestilentiaeque calamitate civibus maximam partem essent privatae, promulgato decreto abrogata est, quo unicuique liceret γαμῆν μὲν ἑστὴν μίαν, παιδοποιεῖσθαι δὲ ἐξ ἑτέρας: civem quidem unam uxorem ducere, sed ex alia quoque liberos procreare.

Per hanc itaque legis licentiam tradunt scriptores, quos citavimus, Socratem duas sibi adjunxisse uxores. Cujus traditionis fides vehementer labefactatur auctoritatibus ejus diligenter aestimatis.

De duabus Socratis uxoribus prodiderunt Demetrius Phalereus, Satyrus Peripateticus, Aristoxenus; qui hoc videntur collegisse ex iis quae Aristoteles tradit in libro περὶ Εὐγενείας: si quidem ille liber germanus est, & jam illorum

Cui adjungatur alius Horatii Sat. I. 3. 103. ubi ait, homines priscos tamdiu armis pugnasse;

- „ Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
- „ Nominaque invenere; dehinc absistere bello,
- „ Oppida coeperunt munire, & ponere leges,
- „ Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
- „ Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
- „ Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
- „ Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
- „ Viribus editior caedebat, ut in grege taurus,

rum aetate fuit: fin vero, contra, hic liber non est germanum Aristotelis opus, sed postea confictum; aliunde undecumque tandem hoc sumserunt Demetrius Phalereus, Satyrus, Aristoxenus. Hic generatim est sensus locorum Plutarchi & Athenaei: nunc de reliquis videamus.

Sive germanus fuerit, sive minus Aristotelis liber (*) dixerunt de Socratis uno tempore duabus uxoribus Demetrius Phalereus, Satyrus, Aristoxenus, gravissimi fane auctores. Hoc est primum contra unius uxoris defensores argumentum. Alterum contra eos est in eo, quod Hieronymus Rhodius protulit, & ipsis verbis apposuit (*παράθετο*) decretum Atheniensium de potestate facta ducendarum duarum simul uxorum.

Utrumque age labefactare conemur.

I. Auctores memorati prodiderunt Socratem in domum suam suscepisse Myrtonem, ut ejus paupertatem sublevaret. Hoc, ut fit, malevolis causam praebuit maledicendi, eam in uxoris locum accessisse. Jam fac illos auctores,

(*) Fragmenta hujus libri leguntur ap. Stob. Serm. LXXXIV. & LXXXVI; e quibus tamen non apparet, an ille liber ab Aristotelis manu profectus sit, nec ne.

res, aut certe antiquissimum eorum; [v. c. Aristotelem, Aristoxenumve,] quem reliqui secuti sunt, aut quemque suâ auctoritate & scientiâ, de Socrate prodidisse, *eum Myrtonem in domum recepisse, atque hinc rumorem natum fuisse eum duas simul uxores habere*: fac igitur illos auctores probe distinxisse *factum*, id est, Myrtonem a Socrate in domum susceptam fuisse, a *rumore*, Myrtonem in uxoris locum accessisse; duo ista, *factum* & *rumorem*, posteriores scriptores confundere potuerunt & confudisse videntur.

Ut ita statuamus, inducit nos Socraticorum, qui hodieque supersunt, silentium, Platonis & Xenophontis: silentium item eorum qui perierunt, e quibus nihil tale memoratum fertur: silentium Aristophanis in re praesertim ad comicam festivitatem parata. (*) Huc accedit, quod una Socraticis memoratur Xanthippe, quae viro morienti in carcere adfuit.

II. Videamus de illo Decreto. Res magnae videtur auctoritatis; propius consideranti exigui sane

(*) Nam quod ait Athenaeus, id a Comicis praetermissum fuisse, quia jam usu invaluisset, vereor ut verum sit, quum reliqui scriptores, praeter A. Gell. XV. 20, nullum aliud nobis tradant exemplum hujus moris apud Athenienses.

sane momenti. Primo, potuit hoc Decretum spurium esse, ut fuerunt & hodieque feruntur nonnulla de quibus dubitetur. Deinde potuit suatum nec tamen persuasum, latum nec perlatum esse; cuiusmodi decreta tamen in Actis publicis fervari solebant. Certe istam legem de duabus simul uxoribus aut valuisse aut usu frequentatam fuisse, refellitur silentio omnium Historicorum, silentio Aristophanis, Oratorum Atticorum, Grammaticorum. Quod silentium in re tam memorabili, in tam frequenti commemoratione multo minus memorabilium, gravissimum habet pondus. Nam quod in Legibus Atticis a *Petito* (pag. 531) haec ipsa Lex refertur; nullam habet aliam auctoritatem, nisi locorum a nobis reprehensorum.

Denique accedit gravissimi Philosophi, ejusdemque doctissimi viri, *Panaetii* iudicium: quem gravissimus idemque doctissimus auctor Plutarchus istam opinionem *ικανώς*, *abunde ut nihil desideretur*, refellisse testatur.

Porro observandum auctores ne inter se quidem consentire. Alii hanc Myrtonem *Aristidis Iusti filiam* fuisse perhibent, veluti Diog. Laërtius & Suidas; Plutarchus eam *Aristidis neptim* fuisse dicit; Athenaeus adeo eam facit *filiam τοῦ τρίτου ἀπ' ἐκείνου*, id est,

fin-

proneptim s. *neptis* filiam. Quare breviter singula examinemus.

Menagius propter discrepantes auctorum sententias apud Diog. Laërt, legendum esse putat τὴν Ἀριστείδου τοῦ Δικαίου θυγατρίδην. Mihi autem magis placet doctissimi Casauboni sententia; qui *non tam diligentiam quam iudicium, καὶ κριτικὴν τινὰ δύναμιν*, Diogeni hic defuisse putat. Hanc enim sententiam confirmat Suidas, qui eadem refert Diogenis verba, nec non Athenaei locus, e quo apparet fuisse quosdam scriptores, quibus ita placuerit. Sed recte observat idem Athenaeus, Socratem non Aristidis Iusti filiam, in matrimonio habuisse, cum id chronologicis rationibus repugnet. Nam quum Aristides Iustus diem obiret supremum, quod accidit, auctore C. Nepote, paulo post annum quartum, quam Themistocles Athenis expulsus erat, id est, Olymp. LXXVIII. ao. II. v. III., erat Socrates vix puer quinque vel sex annorum, secundum vulgarem quidem ipsius nativitatis annum; ut igitur ipso pubere Aristidis filiae jam aetate provectiores fuisse videantur. Vereor tamen ut ipsa Athenaei sententia vera sit, quâ Myrto Aristidis proneptis fuisse dicitur, quod ea item nimis ab aetate Socratis recedere videtur, praesertim si

attendamus, Myrtonem jam fuisse viduam, itaque aetate paulo provectiorem; quum eam in matrimonium duceret Socrates: ipsum vero adhuc in eo aetatis vigore, ut ex ea potuerit liberos gignere, Sophroniscum atque Menexenum. Nisi igitur in Athenaei verbis lateat librarii vitium, haud scio an Athenaeus, qui alios erroris accusat, ipse in errorem inciderit. Monendum autem est Athenaeum sua è Plutarcho hausisse quem nonnunquam suppresso nomine describit, cujus rei hoc quoque loco habemus indicium, quod de re aliena Plutarchus l. c. Callisthenem laudat; cujus nomen Athenaeus ex propinquo arripuit, & cum Demetrio Phalereo caeterisque conjunxit. — *Porphyrus* assentitur sententiae Diogenis Laërtii & Suidae, ubi ait: Μυρτώ δὲ Ἀριστίδου θυγατρίδην, τοῦ Λυσιστάχου. Sed quum viderimus non esse verisimile Socratem Aristidis Justae filiam in matrimonio habuisse; cumque item viderimus Spintharum fuisse Socratis familiarem (a quo filius Aristoxenus praeter alia hoc quoque audiverit), vix mihi persuadere possum, ut credam, Aristoxenum, quem tamen auctorem hujus narrationis fert *Porphyrus*, dixisse, *Myrtonem fuisse Aristidis filiam*: suspicor igitur *Porphyrum* scriptum reliquisse Μυρτὴν δὲ Λυσιστάχου, θυγατρίδην τοῦ Ἀριστίδου. More enim

enim Graecorum saepe accipiebat nepos avitum nomen, qui mos etiam in familia Aristidis valuit, quippe ipsius & pater & filius vocabantur *Lysimachus*.

Quodsi igitur in his auctorum de Myrtone sententiis una vera sit, haec certe Plutarchi erit. Caeterum unde haec ipsa traditio de duabus Socratis uxoribus sit orta, hoc diferte statuere non audeo: nam quo jure nuper scripserit vir quidam doctus, hanc in Virum sapientissimum accusationem meram esse calumniam, Peripateticorum auctoritatem fallacem, ipsosque πολυϊστορίαν affectantes, de eo alii judicent.

§. 23.

Brevis adhuc superest particula ex hac Socratis vita, quam ex Aristoclis opere de philosophia Platonica servavit Euseb. Praep. Ev. XI. 3. Ubi refert Aristoxenum dixisse, Indos statuere, nisi divina prius perspecta & cognita habeamus, pervideri a nobis humana non posse. Φησὶ δ' Ἀριστόξενος ὁ Μουσικὸς, Ἰνδοῶν εἶναι τὸν λόγον τοῦτον· Ἀθήνησι γὰρ ἐντυχεῖν Σωκράτει τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ὥνα τινὰ, καὶ περὶ αὐτοῦ πυνθάνεσθαι, τί ποιῶν φιλοσοφῇ τοῦ δ' εἰπόντος, ὅτι ζητῶν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου

βίου, καταγελάσαι τὸν Ἰνδὸν, λέγοντα μὴ δυνάσθαι
τινα τὰ ἀνθρώπινα κατιδεῖν ἀγνοοῦντά γε τὰ θεῖα. „ At-
que hanc Indorum esse rationem Aristoxenus Mu-
sicus testatur: quippe, unum ex eâ natione ali-
quem Athenis congressum esse cum Socrate, ex
eoque sciscitatum, quanam in actione ejus philoso-
phia versaretur? quo respondente, in humanae
vitae rationibus exquirendis eam occupari: tum
vero risisse Indum, cum negaret humana
quemquam pervidere posse, qui divinorum igno-
ratione laboraret. Reliqua hujus vitae deside-
rantur.

§. 24.

De Vita Platonis.

Sequitur ut dicamus *de Vita Platonis*; cujus,
ut reliquorum Aristoxenicorum operum, vix ac
ne vix quidem minima pars aetatem tulit. Ter
hujus vitae mentionem fecit Diog. Laërt., pri-
mum refert Lib. III. §. 8. tria Platonem stipen-
dia meruisse: καὶ αὐτὸν φησὶ Ἀριστόξενος τρεῖς ἐσρατεῦ-
σθαι· ἅπαρ μὲν εἰς Τάναγραν, δεύτερον δ' εἰς Κόρινθον,
τρίτον ἐπὶ Δηλίῳ, ἔνθα καὶ ἀριστεύσαι. Confirmatur
hoc ab Aeliano V. H. VII. 14. Σωκράτης ἐσρα-
τεύσατο τρεῖς· Πλάτων δὲ καὶ αὐτὸς εἰς Τάναγραν καὶ εἰς
Κόρινθον.

ῥορυθον. Vel sic tamen haud inutile erit, hoc aliquanto accuratius indagare. Legimus apud Thucyd. I. c. 108. & Diod. Sic. Tom. I. p. 466, Athenienses & Lacedaemonios Olymp. LXXX, Ao. 4, praelio dimicasse ad Tanagram, victosque fuisse Athenienses. Mox, ut idem refert Thucyd. III c. 91. sexto belli Peloponnesiaci anno, id est, Olymp. LXXXIX. iterum eo in loco pugnatum est, quum Athenienses, ducibus Hipponico *Calliae*, & Eurymedonte *Theuclis* filio, adversus varias Boeotiae urbes, imprimis Tanagram exirent. Porro ἡ ἐπὶ Δηλίων μάχη, cujus frequens apud Graecos fit mentio, accidit Olymp. LXXXIX. Ao. 1, quum ab altera parte Athenienses, ab altera Lacedaemonii pugnarent: ex eaque victores abierunt Lacedaemonii (Thucyd. IV 90), quamquam Socrates rem prudenter & fortiter gesserat, argumento Aeliani V. H. III. 17.

Jam de priori praelio Aristoxenum non loqui per se apparet, quippe illud accidit ante Platonem natum. Neque duobus aliis, quae memoravimus interesse potuit Plato, quia ejus nativitatis annus incidit in Olymp. LXXXVIII. Quae itaque doctiss. *Perizonii* sententia fuit jam videamus. Ad Ael. V. H. VII. 14, *Quid ergo?* inquit, *an deceptus fuit*

Aristoxenus verbis Platonis ()*, quibus ille in prima persona interfuisse iisdem praeliis, quibus Socrates, scribit, sed non ex sua verum modo ex Lachetis, modo ex Alcibiadis persona? An vero leviores quaedam expeditiones vel excursiones hic designantur, quae aliis vix visae sunt memoratu dignae? In Corinthum seditionibus laborantem, quibus se miscebant Lacedaemonii, expeditio sumta est ab Atheniensibus eo primum anno, quo jam Plato quintum vel sextum & tricesimum agebat. vid. D. Sic. l. XIV.

Altero loco lib. III. §. 37. ait Diog. Laërt., Aristoxenum perhibuisse, Platoni in libris de Republ. conscribendis multum profuisse Protagorae libros de Contradictionibus (†), uti vocantur. Ipsius verba haec sunt: ἡν πολιτείαν φησὶ Ἀριστόξενος πᾶσαν σχεδὸν ἐν τοῖς Πρωταγόρου γεγραμμέναις ἀντιλογικοῖς. Mox autem §. 57. tradit Phavorinum hoc tradidisse libro II. παντοδαπῆς Ἰσορίας: neque sit quod miremur hanc Diogenis in citandis

(*) Plat. in Sympos. Tom. III. pag. 221. A. ed. Steph. ἔτι τοίνυν, inquit, ὦ ἄνδρες, ἄξιόν ἦν θεάσασθαι Σωκράτη, ὅτε ἀπὸ Δηλίου φυγῇ ἀνεχώρει τὸ στρατόπεδον· ἔτυχον γὰρ παραγενόμενος ἵππον ἔχων, οὗτος δ' ὄπλα.

(†) Scripsit Protagoras duos libros Ἀντιλογικῶν, ut novimus ex ipso Diog. Laërt. lib. IX. §. 55.

tandis testibus inconstantiam, quippe haec ei
haud infrequens est. Tertius denique Dioge-
nis locus exstat lib. V. §. 35. quo varios Ari-
stotelis nomine praeditos recenset, eorumque
Septimum, teste Aristoxeno, paedotribam fuisse
dicit; ἑβδόμος παιδοτρίβης, οὗ μέμνηται Ἀριστόξενος
ἐν τῷ Πλάτωνος βίῳ.

§. 25.

Porro ex Euseb. Pr. Ev. lib. XV. c. 2. disci-
mus, *Aristoclem* libro VII. de *Philosophia* hujus
vitae mentionem fecisse his verbis: Τίς δ' ἂν
πείσθῃ τοῖς ὑπ' Ἀριστοξένου τοῦ Μουσικοῦ λεγομένοις ἐν
τῷ βίῳ τοῦ Πλάτωνος; ἐν γὰρ τῇ πλάνῃ καὶ τῇ ἀποδη-
μίᾳ, φῆσιν, ἐπανίστασθαι καὶ ἀντοικοδομεῖν αὐτῷ τινὰς
Περίπατον ξένους ὄντας. Οἴονται οὖν ἔνιοι ταῦτα περὶ Ἀρι-
στοτέλους λέγειν αὐτὸν, Ἀριστοξένου διὰ παντὸς εὐφημοῦν-
τος Ἀριστοτέλην. Quis de illo propterea secus exi-
stimet, quod Aristoxenus Musicus in Platonis vita
referat, dum peregrinaretur, abessetque longius,
quem vocant Peripatum, adversus eum peregrinos
homines excitasse? Haec enim verba nonnulli de
Aristotele accipiunt, cujus tamen nunquam Ari-
stoxenus, nisi perhonorifice meminit. Conf. quae
diximus. §. 5.

§. 26.

De Vita Telestae.

Ultimus, cujus vitam Aristoxenum literis mandasse certo constat, est *Telestes* poëta, de quo nunc nobis agendum erit. Patriam habuit Selinuntem, Siciliae urbem, floruitque Olymp. XCV. Ao. II, teste Diod Sic. Tom. II. p. 679, feu, ut accuratius definit Marm: Oxon:, quum Athenis Archon esset Micion; fuit igitur Aristoxeni aequalis. Scripsit poëmata Dithyrambica, quae Harpalus ad Alexandrum M. in Asiam misit, teste Plut. in V. Alex. p. 668. D. Horum poëmatum pauca fragmenta servata sunt apud Athen. XIV. 2, unde ea repetiit Henr. Steph. in Lyr. pag. 392. Caeterum plura de ipso reperiuntur apud Jons. de Script. Hist. Phil. I. 14. Fabric. B. Gr. Vol. I. p. 598, Prideaux ad Marm. Oxon. pag. 226. Wesfeling. ad Diod. Sic. I. c.

Unicus auctor, quod sciam, qui hujus vitae meminerit, est Apoll. Dysc. Hist. Mirab. cap. XL. Ἀριστόξενος, inquit, ὁ Μουσικὸς ἐν τῷ Τελέστου βίῳ Φησὶν, ὥπερ ἐν Ἰταλίᾳ συνεκύρησεν, ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν γίγνεσθαι πάθη, ὧν ἐν εἶναι καὶ τὸ περὶ τὰς γυναῖκας γενόμενον ἄτοπον. Ἐκαστοὶς γὰρ γίγνεσθαι τοιαύτας, ὥς

ᾧς ἐνίοτε καθημένας, καὶ δειπνοῦσας, ὡς καλοῦντος τινὸς ὑπακούειν· εἴτα ἐκπηδᾶν ἀκατασχέτους γιγνομένας, καὶ τρέχειν ἔκτος τῆς πόλεως. Μαντευομένοις δὲ τοῖς Λοκροῖς καὶ Ῥηγίνοις περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ πάθους, εἰπεῖν τὸν θεὸν, Παιᾶνας ᾄδειν ἑαρινοὺς δωδεκάτης ἡμέρας ξ. ὅθεν πολλοὺς γενέσθαι Παιανογράφους ἐν τῇ Ἰταλίᾳ. „*Aristoxenus Musicus in Vita Telestae, quicum in Italia vixit, uno eodemque tempore complures contigisse casus refert. Unus mulieribus accidit prorsus inusitatus. Tanta enim apud eas exstiterunt mentis abalienationes, ut aliquando sedentes ac coenantes, vocantem aliquem se exaudire opinatae, proripuerint se, neque teneri potuerint, atque extra urbem procurrerint. Locris porro & Rheginis, oraculum hac de re consulentibus, respondisse Deum; finem mali futurum, si die duodecima Paeanas Deo canerent vernos LX. Itaque inde in Italia multos exstitisse paeantum scriptores.*

Supra pag. 24. monui accurate definiri non posse, quot virorum vitas Aristoxenus literis consignaverit. Quum igitur retulerimus singula vitarum fragmenta, quarum certa facta est a veteribus mentio; progredimur secundum nostrum librorum indicem ad aliud Aristoxeni opus. Deinceps autem, peractâ librorum illorum censurâ, videbimus de locis, qui ex incertis libris desumpti sunt.

τὰ Πυθαγορικά Ἀποφθέγματα.

Dici vix potest quanta nobis facta sit jactura deperditis illorum Scriptorum operibus, qui ex Aristotelis summi philosophi disciplina profecti, plurimas doctrinarum partes literarum monumentis consecrarunt. Quis enim non admiratur *Theophrasti* ingenium, qui *divinitate loquendi* (*) nomen invenerit? Quis ipsius scripta non desiderat, si in memoriam sibi revocaverit *Ciceronis* (†) de ipso judicium? Quis *Dicaearchum* magni non aestimat, quem ille princeps romanae antiquitatis philosophus *delicias suas* (§) appellare haud dubitavit? Aut cui aequo & idoneo literarum humanarum aestimatori non pergratum esset, si cum eo communicaretur nuntius de repertis *Aristoxeni* operibus, in quorum fragmentis summa doctrinae copia elucet? Gravi ergo in errore versari mihi videntur, qui aut praejudicata opinione, aut nimio aliorum philosophorum amore capti, auctoritatem Peripateticorum in dubium vocare &

(*) Cic. de Orat. I. 19. Strab. I. 13. Quintil. J. O. X. 1.

(†) De Finib. Bon. & Mal. V. 4. 5.

(§) Cic. Tusc. Qu. I. 31.

& labefactare conantur. Imo potius sic existimo, vel maximam illorum esse auctoritatem, summâque diligentia operum eorum fragmenta esse colligenda; neque video, si quis integra ipsorum scripta non desiderat, quaenam profecto sit desideraturus. Quae cum ita sint, videamus quid nobis benignior servaverit fortuna ex hoc egregio Aristoxeni opere, quo Pythagoreorum sententias de morali philosophiae parte exposuisse videtur. Sed primum pauca dicamus de operis inscriptione.

§. 28.

Ad operis inscriptionem, quem *Titulum* vocant, quod spectat, haud existimo talem eam fuisse, qualem in nostro indice Aristoxenicorum librorum exhibuimus; quippe in illo secuti sumus Fabricium B. Gr. Vol. II. 257. Ratio cur Fabricius ita hunc librum appellaverit mihi fuisse videtur, quod in nonnullis Stobaei editionibus in margine citatur *Aristoxenus in Apophthegmatibus*. Verumtamen editiones vetustiores (*) & libri quidam scripti hujusmodi prae

(*) V. c. quae aere & diligentia Joh. Fried. Trincavelli prodiit ex officina Bartholom. Zanetti Castergazensis. Venetiis 1535. atque editio Graeco-Lat. Tigur. 1543.

prae se ferunt inscriptionem: Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων. Sub hoc nomine citatur apud Joh. Damasc. in Parall. secundum MSS. Florent (*): atque, nisi me omnia fallant, ad hoc Aristoxeni opus respexit Jambl. V. P. §. 101, ubi ait, παραδίδοται δὲ καὶ ἄλλος τρόπος παιδείας διὰ τῶν Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων. Certe satis clare apparet multa apud Jamblichum reperiri ex hoc libro descripta. Praeterea differunt quodammodo ἀπόφασις f. ἀπόφανσις atque ἀπόφθεγμα (quamquam saepe promiscue usurpantur), ita ut hoc notet *breve & acute dictum*: illa vero *enunciationem* sive *sententiam*; qualis dicitur apud Porphyrium V. P. §. 22. Φευγαδευτέον πάση μηχανῇ. De qua vocis significatione videatur Bud. in Comm. Ling. Gr., & Aldobr. ad Diog. Laërt. VII, 69.

§. 29.

(*) Bibl. Crit. P. VIII. pag. 112. primus edidit Wyttenb. V. Cel., quem semper honoris causa appello, ex hoc MSS. Florent. locum: Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικοῦ ἀποφάσεων. Sed ibi legendum existimo Πυθαγορικῶν, quā mendā quoque laborat edit. Stob. Tigur. supra memorata tribus in locis pag. 106. 414. 472. —

Nemo veterum, quantum sciam, hujus operis diserte meminit praeter Stobaeum. Nam quid de Jamblichō dicam, qui Aristoxeni nomen reticuit? Eamque igitur ob causam in recensendis ejus fragmentis hunc sequar ordinem: primum exhibebo loca ex Stobaei opere, quod complectitur *Eclogas Morales*, tum ex eo, quo continentur *Eclogae Physicae*.

In priori opere primum occurrit fragmentum pag. 132, ed. Bas. 1559. Sed tenendum est illud in nonnullis Stobaei codicibus tribui *Democrito*; fane rectius, quippe dialectus magis congruit orationi Democriti, quam quidem Aristoxeni. Caeterum ejus verba ita sese habent: Ὡν τὸ σκῆνος χρήζει, πᾶσι πάρεσι εὐμαρέως ἄτερ μόχθου καὶ ταλαιπωρίας· ὁκόσα δὲ μόχθου καὶ ταλαιπωρίας χρήζει, καὶ βίον ἀλγύνει, τούτων οὐκ ἰμείρεται τὸ σκῆνος, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης κακοηθία (*). *Quorum corpus indiget, ea facile omnibus obveniunt citra laborem & aerumnam; quibus vero comparandis labore & aerumna opus est, ea non corpus, sed perversitas opinionis desiderat.*

Mox

(*) Pro vitioso κακοθυγίῃ reposui ex conjectura Gesneri κακοηθίῃ, id est κακοτροπία, intrepetibus Hesychio & Suida.

Mox sequitur Pythagoreorum sententia de Cupiditatibus, auctore Aristoxeno. Περὶ δὲ ἐπιθυμίας τὰδ' ἔλεγεν. Εἶναι τὸ πάθος τοῦτο ποικίλον καὶ πολύπονον καὶ πολυειδέστατον. Εἶναι δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν τὰς μὲν ἐπικτητήτους τε καὶ παρασκευαζὰς, τὰς δὲ συμφύτους· αὐτὴν μὲντοι τὴν ἐπιθυμίαν ἐπιφορὰν τινὰ τῆς ψυχῆς, καὶ ὄρμην, καὶ ὄρεξιν (*) εἶναι πληρώσεως ἢ παρουσίας αἰσθήσεως, ἢ κενώσεως καὶ ἀπουσίας, καὶ τοῦ μὴ αἰσθάνεσθαι. Ἐπιθυμίας δὲ ἡμαρταμένης τε καὶ φαύλης τρία εἶναι εἶδη τὰ γνωριμώτατα, ἀσχημοσύνην, ἀσυμμετρίαν, ἀκαιρίαν. ἢ γὰρ αὐτόθεν εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν ἀσχήμονά τε καὶ φορτικὴν, καὶ ἀνελεύθερον· ἢ τοῦτο μὲν οὐ, σφοδρότερον δὲ καὶ χρονιώτερον τοῦ προσήκοντος· ἢ τρίτον πρὸς ταῦτα, ὅτε οὐ δεῖ, καὶ πρὸς ἃ οὐ δεῖ. *De concupiscentia autem haec dicebat: Affectio- nem hanc variam esse, laboriosam & multiformem maxime. Cupiditatum autem alias esse accessorias atque adscititias, alias vero connatas. At ipsam cupiditatem definiebat esse impetum quemdam animae & motum & appetitionem repletionis & inanitionis; vel sensibilis alicujus praesentiae absentiaeve, vel ipsius sensus privationis.*

Porro

(*) Stoici iisdem verbis definiebant Cupiditatem: apud D. Laërt. VII. §. 113. Ἐπιθυμία ἐστὶν ἄλογος ὄρεξις· apud Stob. dicitur ὄρεξις ἀπειρίας λόγῳ. vid. Menag. ad D. Laërt. l. c.

Porro depravatae & malae cupiditatis tria genera praecipua faciebat, Indecorum, Immoderatum, Intempestivum. Aut enim per se statim indecentem esse cupiditatem, odiosam & illiberalem: aut non quidem simpliciter culpandam, sed vehementiorem diuturnioremque justo esse: aut quo tempore & ad quae non convenit.

Jam videamus qua ratione in compilando hoc Aristoxeni opere versatus sit Jamblichus, qui fere totidem verbis hunc locum transtulit in librum de V. P. §. 205. Περὶ δὲ τῆς ὀνομαζομένης ἐπιθυμίας τοιαῦτα λέγειν ἔφασαν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους. αὐτὴν μὲν τὴν ἐπιθυμίαν ἐπιφορὰν τινὰ εἶναι τῆς ψυχῆς, καὶ ὄρμην, καὶ ὄρεξιν, ἥτοι πληρώσεως τινος, ἢ παρουσίας τινῶν αἰσθήσεως, ἢ διαθέσεως αἰσθητικῆς. Γίνεσθαι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων ἐπιθυμίαν, ἢ κενώσεως τε καὶ ἀπουσίας, καὶ τοῦ μὴ αἰσθάνεσθαι ἐνίων. ποικίλου δ' εἶναι τὸ πάθος τοῦτο, καὶ σχεδὸν τῶν περὶ ἄνθρωπον πολυειδέστατον. Εἶναι δὲ τὰς πολλὰς τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιθυμιῶν ἐπικτήτους καὶ κατεσκευασμένας ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Διὸ καὶ πλείστης ἐπιμελείας δεῖσθαι τὸ πάθος τοῦτο, καὶ φυλακῆς τε καὶ σωματοκίης οὐ τυχούσης. τὰ μὲν γὰρ κενωθέντος τοῦ σώματος τῆς τροφῆς ἐπιθυμεῖν, φυσικὸν εἶναι. (*) καὶ τὸ πάλιν ἀναπληρωθέντος, κενώσεως ἐπι-

(*) Hinc Epicurus trifariam cupiditates divisit. Alias dixit esse naturales & necessarias: alias iterum naturales,

ἐπιθυμεῖν τῆς προσηκούσης, φυσικὸν δὲ τοῦτο εἶναι. Τὸ δὲ ἐπιθυμεῖν περιέργου τροφῆς, ἢ περιέργου τε καὶ πολυτελοῦς καὶ ποικίλης οἰκίσεως, ἐπίκτητον εἶναι. Τὸν αὐτὸν δὲ λόγον εἶναι καὶ περὶ σκευῶν τε, καὶ ποτηρίων, καὶ διακόνων, καὶ θρεμμάτων, τῶν εἰς τροφήν ἀνηκόντων.

De cupiditate, uti vocatur, ita pronunciare dicuntur illi viri: ipsam quidem cupiditatem esse impulsionem animae & impetum atque appetitionem, quā vel repleri aliqua re, vel sensum affectionemve, quae sentiat praesentiam quarundam rerum, nobis adesse volumus: item contrariarum esse rerum cupiditatem vacuitatis & absentiae, quarum sensum nobis adesse nolumus. Varium autem esse hunc affectum, & prae omnibus fere, qui se in homine exerunt, affectibus, plurimas formas habentem: sed & plerasque humanas cupiditates extrinsecus arcessitas esse, & propria hominum opera paratas: ideoque illas magna cura & custodia, & minime vulgari corporis exercitatione indigere: nam naturale quidem esse, ut corpus exinanitum nutrimento recreetur: idemque postquam repletum est, secundum naturam est ut vacuitatem cupiat: at exquisitos cibos, aut curiosam

sed non necessarias; tertio alias neque naturales, neque necessarias. vid. D. Laërt. X, 149. ibique Gassend. & Menag.

riosam delicatamque vestem ac stragula, aut sumtuosam splendidamque habitationem concupiscere, id vero arcessitum esse. Eodem modo se rem habere in supellectili, vasis, ministris, pecore ad vescendum apto.

§. 30.

Habemus porro pag. 243. egregium locum de Instituenda juventute, & negotiis per singulas hominum aetates peragendis.

Καθόλου δὲ ὥντο δεῖν ὑπολαμβάνειν μηδὲν εἶναι μείζον κακὸν ἀναρχίας (*). Οὐ γὰρ πεφυκέναι τὸν ἄνθρωπον διασώζεσθαι μηδενὸς ἐπισατοῦντος (†). Περὶ δ' ἀρχόντων καὶ

(*) Sane verissima sunt, quae dicit Creon apud Soph. in Antigon. vs. 687.

Ἀναρχίας γὰρ μείζον οὐκ ἔστι κακόν.
Αὕτη πόλεις τ' ὅλλυσιν, ἥδ' ἀναστάτους
Οἴκους τίθῃσιν· ἥδε σὺν μάχῃ δορὸς
Τροπὰς καταρρήγνυσι. τῶν δ' ὀρθομένων
Σώζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἡ πειθαρχία.

Nam inobedientiā nullum malum majus est.
Haec urbes perdidit & vastas
Domos facit, & pugna fugas
Efficit: sed subditorum
Servat multos obedientia.

(†) Vid. Jambl. V. P. §. 175, ubi eadem leguntur.

καὶ ἀρχομένων οὕτως ἐφρόνουν. Τοὺς μὲν γὰρ ἀρχοντας
ἐφασκον οὐ μόνον ἐπισήμονας, ἀλλὰ καὶ Φιλανθρώπους
δεῖν εἶναι, καὶ τοὺς ἀρχομένους οὐ μόνον πειθηνίους, ἀλλὰ
καὶ Φιλάρχοντας. Ἐπιμελητέον δὲ πάσης ἡλικίας ἡγοῦντο,
καὶ τοὺς παῖδας ἐν γράμμασι καὶ τοῖς ἄλλοις μαθήματι
ἀσκεῖσθαι. τοὺς δὲ νεανίσκους τοῖς τῆς πόλεως ἔθεσί τε καὶ
νόμοις γυμνάζεσθαι (*). τοὺς δ' ἄνδρας ταῖς πράξεσί τε
καὶ δημοσίαις λειτουργίαις προσέχειν· τοὺς δὲ πρεσβύτας
ἐν θυμήτεσι καὶ κρητήρισι, καὶ συμβουλίαις δεῖν ἀνατρέ-
φεσθαι μετὰ πάσης ἐπισήμης ὑπελάμβανον, ὅπως μὴτε
οἱ παῖδες νηπιάζοιεν, μὴτε ἄνδρες νεανιεύοιντο, μὴτε οἱ
γέροντες παραφρονοῖεν. Δεῖν δὲ ἐφασκον εὐθὺς ἐκ παιδῶν
καὶ τὴν τροφὴν τεταγμένως προσφέρεισθαι, διδάσκοντες (†)
ὥς

(*) Clinias ap. Gal. in Opusc. Myth. p. 688. διδάσκειν
θεῖ τὰς νέας ἐξ ἀρχῆς τῶν τε θεῶν τιμῶν, καὶ τῶν τῶν νόμων.

(†) Vulgo editur διδάσκουσιν, sed e Gesneri conjectura
illud mutavi in διδάσκοντες.

Quia hic sermo est de aetate varia hominis, haud
inopportunist erit ex JOANNIS DAMASCENI *Sacrorum
Parallelorum* Codice Florentino similis argumenti locum
proferre, qui beneficio Cel. Wytttenbachii ad me per-
venit, atque hucusque nondum editus est. Διήρουν Πυθα-
γόρειοι τὰς ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων εἰς τέσσαρα μέρη, παιδὸς
νέου, νεανίσκου, καὶ γέροντος· καὶ τούτων τῶν ἡλικιῶν ἐκάστην
ὁμοίαν ἐφασαν εἶναι ταῖς κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τῶν ὥρων μεταβο-
λαῖς· τὸ μὲν ἔαρ τῷ παιδί διδόντες, τὸ δὲ θέρος τῷ νεανίσκῳ,
τὸ δὲ φθινόπωρον τῷ ἄνδρι, τὸν δὲ χειμῶνα τῷ γέροντι. cf.
Diog. Laërt. VIII. 10.

ὥς ἡ μὲν τάξις καὶ συμμετρία καλὴ καὶ σύμφορος, ἡ
 δὲ ἀταξία καὶ ἀσυμμετρία αἰσχρὰ τε καὶ ἀσύμφορος (*).
 Omnino autem existimandum putabant, nihil tam
 esse malum, quam est inobedientia. Homines enim
 incolumes servari non posse, ubi nemo praeest.
 De magistratu vero & subjectis ita sentiebant:
 magistratus quidem dicebant non oportere tantum
 prudentes esse, verum etiam benignos: subditos
 vero non morigeros tantum, sed amantes quoque
 magistratum. Praeterea singularum aetatum
 curam habendam esse censebant, ita ut pueri qui-
 dem in literis, aliisque disciplinis exercerentur:
 juvenes civitatis morum & legum diligenter es-
 sent studiosi: viri actionibus publicisque mune-
 ribus se darent: senes autem in meditationibus,
 judiciis & consiliis prudentissime versarentur. Sic
 enim futurum, ut pueri non haberent mores in-
 fantium, neque puerile juvenes, neque juvenile
 viri retinerent ingenium: nec denique senes desi-
 perent. Ad haec, assuescendum agebant, ut sta-
 tim a pueris alimenta certo ordine modoque sume-
 rentur, docentes ordinem atque modum ubique de-
 corum & utilitatem adferre: contraria autem, ut
 turpia, sic noxia quoque esse.

§. 31.

(*) Quae tradit Jambl. V. P. §. 201, 203, ex hoc Ari-
 stoxeni loco hausta mihi videntur,

Proximus Aristoxeni locus exstat apud Stob. p. 457. ejusque argumentum est de pietate parentibus legibusque debita.

Μετὰ τὸ θεῖον καὶ δαιμόνιον, πλείστον ποιεῖσθαι λόγον γονέων τε καὶ νόμων, μὴ πλασῶς, ἀλλὰ πεπιστευμένως ἑαυτὸν πρὸς ταῦτα παρασκευάζοντα, τῷ ἐμμένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσί τε καὶ νόμοις ἐδοκίμαζον, εἰ καὶ μικρὰ χεῖρω εἴη. *Post Deos & Daemones plurimi facere oportet parentes atque leges, non simulate, sed fideliter se ipsis accommodantem, in patriis consuetudinibus & legibus perseverando: licet paulo deteriores aliis fuerint (*)*.

Huic Aristoxeni loco in collat. Grot. subjecti sunt tres alii cum inscriptione τοῦ αὐτοῦ, id est, Aristoxeni: quorum nunc nobis proposita est explicatio. Verba eorum sic se habent:

Γονέων δ' ἀμελοῦντι οὔτε Θεὸς, οὔτ' ἄνθρωπος νοῦν ἔχων σύμβουλος γένοιτ' ἂν ποτε οὐδεὶς οὐδενί. *Parentes negligere neque Deus neque homo sanae mentis compos unquam auctor cuiquam erit.*

Πᾶς δὲ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχὰς, εἰδὼς πολλὰς πολλάκις ἐπιτελεῖς γενομένας. *Omnes homines sana mente praediti verentur atque colunt paren-*

(*) Vid. Jambl. V. P. §. 175, & 176.

parentum preces, quippe haud ignorant eas saepe exitum finemque apud complures consecutas esse.

Τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἔρμαιον πρόγονοι γήραι ζῶντες μεχρὲ τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοι σφόδρα ποθεινοί· τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροί. *Bonis quidem viris maxima felicitas existimatur, si ad extremam usque senectutem parentes vivant; & si juvenes moriantur, magnum sui desiderium bonis liberis relinquunt; improbis contra terrori sunt.*

Monendum est haec omnia non esse Aristoxeni, sed librarii errore ipsi adscripta, quippe Stobaeus ea sumsit ex *Platonis* libro XI *de legibus*. Ad primum locum quod spectat, is exstat pag. 930. E. ed. Steph., eumque in libro *de Parentibus* his verbis expressit Pempelus Pythagoricus apud Stob. pag. 460. Γονέων ἀμελὲν οὔτε δαίμων, οὔτ' ἄνθρωπος σύμβουλος ἄμποκα γένοιτό σινι σύμμετρον ψυχᾷς κεκτημένος ἐπιστάμεν. *Parentes negligere neque Daemon, neque homo quisquam qui vel mediocriter sapit, unquam cuiquam erit auctor.*

Secundus tertiusque locus accuratiori diligentia expressi leguntur ap. Plat. l. c. pag. 931. E; eosque idem Pempelus l. l. in librum suum transtulit, & quidem his verbis: πᾶς δὴ νόον ἔχων τιμήτω καὶ σεβέτω καὶ δεδιέτω γονέων εὐχᾷς ἢ κατάρως, εἰδώς πλεύνεισι πλεονάκεις ἐπιτελέας συμβεβηκυῖας. τούτων

οὐδ' οὕτως φύσει διακεκοσμημένων, τοῖς μὲν ἔρφοσι καὶ
 κοσμίῳ τῶν βροτῶν ἔρμαιον προγενέτορες γηραλέοι ζῶντες
 μέχρι τὰς ἐσχάτας βιοτὰς, καὶ ἐφέρποντες αἰζηοῖς νέοις
 ποθεινοί, ῥωμαλέοι ψυχᾷ σφόδρα ποθεινῶ ἔοντες διὰ τὸ
 πολλὰ εἰδέμεν. τοῖς δὲ φλαύροις καὶ ἀσυνέτοις εὖ μάλα
 φοβοειδέες καὶ ζοφεροί. Quae verba Gesnerus ita
 vertit: Omnis igitur qui sapit, colat, veneretur
 & timeat parentum preces & execrationes,
 multas illarum saepe eventu comprobatas sciens.
 Cum autem haec ita natura constituta sint; pru-
 dentibus quidem & modestis mortalium seniores
 parentes & avi pro magno quaestu habentur, si ad
 extremum usque senium perveniant, & cum ado-
 lescentibus filiis versentur, animo adhuc valentes,
 & propter usum ac experientiam vitae eis caris-
 simi: improbis vero & stultis, omnino terribiles &
 ingrati. (*)

§. 32.

(*) Ultimum ex tribus hisce memoratis fragmentis le-
 gitur in edit: Trincavelliana atque Tigurenfi: in Basiliensi
 autem desideratur. Hinc error ortus videtur, ut locus
 ille, cujus principium est γονέων δὲ μετὰ ταῦτα &c.,
 dictus sit esse Aristoxeni, cum auctorem habeat Plato-
 nem (lib. IV. de leg. pag. 717. ed. Paris:), vid. Cl.
 Wyttenb. Bibl. Crit. l. l. qui de hoc loco ita ad me scripsit:
 „ utrum Platonis locus e Pempelo, an contra, fluxerit,
 „ nunc non quaero: hic quidem parte mendarum ita pur-
 „ gandus, ut legatur — καὶ ἀφέρποντες νέοις αἰζηοῖς, πο-
 „ θεиноί σφόδρα, ῥωμαλέοι ψυχᾷ ἔοντες διὰ τὸ πολλὰ εἰδέ-
 „ μεν.

§. 32.

Egregium porro habemus Aristoxeni locum ap. Stob. pag. 542; quo in loco exposuit Pythagoreorum sententiam de liberorum procreatione (*).

Περὶ δὲ γενέσεως παίδων τάδ' ἔλεγε· καθόλου μὲν φυλάττεσθαι τὸ καλούμενον προφερές. οὔτε γὰρ τῶν φυτῶν, οὔτε τῶν ζώων εὐκαρπὰ τὰ προφερῆ γίνεσθαι. ἀλλὰ χρόνου τινὰ προπαρασκευάζεσθαι τῆς καρποφορίας, ἐν ᾧ ἐξισχύσαντα καὶ τετελειωμένα τὰ σώματα παρέχειν τὰ τε σπέρματα καὶ τοὺς καρποὺς δεδύνηται. πολλὰ δὲ εἶναι ἐν οἷς ἡ ὀψιμαθία ἐς βελτίων, οἷον καὶ τὸ τοῦ ἀφροδισιάζειν πρᾶγμα· δεῖν οὖν ἔτι παῖδας ὄντας ἄγεσθαι διὰ τῶν ἀσκήματων ἀσχόλους, ὥς μὴ μόνον μὴ ζητεῖν, ἀλλ' εἰ δυνατόν μηδὲ εἰδέναι τὴν τοιαύτην συνουσίαν ἔντος εἴκοσιν ἔτων· ὅταν δὲ καὶ εἰς τοῦτο ἀφίκηται, σπανίοις εἶναι χρησέου τοῖς ἀφροδισίοις· τοῦτο γὰρ πρὸς τε τὴν τῶν γεννώντων, καὶ γεννησομένων εὐεξίαν πολὺ συμβάλλεσθαι· ἔλεγε δὲ καὶ

μεν. — i. e." *Et morientes juvenibus filiis valde desiderantur, quippe animo valentes propter multarum rerum scientiam.*

(*) Hic locus in vulgatis Stobaei editionibus variis mendis laborat, quas adhibitâ collat. Grotianâ feliciter correxit Wyttenb. V. Cl. ad Plut. de S. N. V. pag. 75. Praeterea verbo monendum est, eadem legi apud Jambl. V. P. 209-214., atque Aristoxenum sua hausisse ex Ocell. Luc. a pag. 534-537. ed. Gal.: ut pluribus docuit idem Eruditiss. Vir in Bibl. Crit. P. VIII. p. 112.

καὶ μήτε τρυφῆς μήτε μέθης πλήρη ταῖς γυναῖξιν εἶς
τὸ γεννᾶν ὁμιλεῖν· οὐ γὰρ οἷόν τε ἐκ Φαύλης καὶ ἄσυμ-
φώνου καὶ ταραχώδους κράσεως εὐρυθμὰ καὶ καλὰ, ἀλλ'
οὐδὲ ἀγαθὰ τὴν ἀρχὴν γίνεσθαι. *De Generatione li-
berorum haecce dicebant: Omnino cavendum esse,
quod dicitur praecox. Nam neque in plantis, ne-
que in animalibus, quae praecocia sunt, fieri foe-
cunda: sed certo tempore, antequam fructus fe-
rant, debere praeparari, ut corpora ipsorum roborata
atque perfecta fiant, & semina fructusque pro-
ferre possint. Multa etiam occurrere, quae se-
rius discere praestet, inter quae etiam est rei
Venereae usus. Oportere itaque pueros educari
sic, ut variis exercitiis occupati sint, atque Ve-
nerem non modo non quaerant, sed, si fieri possit,
intra vicesimum annum prorsus ignorent; post-
quam vero ad id aetatis pervenerint, raro ei rei
tamen operam dent. Nam id cum ad parentum,
tum generandae prolis bonum habitum plurimum
conferre. Praeterea jubebat, ne quis plenus de-
liciis aut ebrietate operam procreationi liberorum
daret; quippe ex pravâ, inconcinna & turbulentâ
mixtione, non modo non egregia & concinna sobo-
les, sed ne a principio quidem ullo pacto bona
fieret.*

Plura esse in hac Stobaei operum parte Aristoxeni loca, certo quidem affirmare non audeo; neque tamen valde dubito, quin nova illa editio, in qua exornanda occupatus est Clar. Schouw, nobis, praeter hoc loco exhibita, etiam alia suppeditatura sit.

Restat jam ut videamus, quaenam Pythagoreorum fuerit sententia de *Fortuna*, quam explicatam legimus ap. Stob. Phys. I. vii. §. 18. ed. Herenii, seu pag. 15 ed. Cant. Quum autem Canteri editione hic locus antecedenti Epicuri praecepto adnectatur, atque nuperrima editio Phys. Stobaei, quam paravit A. H. L. Heeren V. Cel., in paucorum adhuc manibus versetur, omnino ipsius observationem addendam esse existimo. „ *Verba*, inquit, „ *quae hic sequuntur, auctoris nomine omisso* „ *apud Canterum Epicuri placito junguntur;* „ *etsi ea Epicuri esse non posse, & res ipsa docet,* „ *cum quae in iis continentur cum Epicuri placitis non convenient, & vox ἑφαρκον, quae ad* „ *Epicurum trahi nequit. Reddidimus itaque ea* „ *Aristoxeno, unanimi codd. Augustani, Vaticani, Farnesiani, Escorialensis consensu, qui* „ *omnes in margine, Ἐκ τῶν Ἀριστοξενίου Πυθαγο-*

„ *ρικῶν*

„ ρικῶν ἀποφάσεων (*) *Inde simul patet de Pytha-*
 „ *goreis hic sermonem esse, atque ad ἔφασκον no-*
 „ *men eorum subintelligi debere. Locum autem*
 „ *hunc auctori suo redditum esse, tanto magis*
 „ *gratum fore credidimus philosophiae Pythago-*
 „ *ricae indagatoribus, cum ἔ scriptoris nomen ta-*
 „ *le sit, ut in ejus testimonio nemo non facile ac-*
 „ *quiescat ἔ Pythagoricorum de Fortunâ sen-*
 „ *tentia vix alibi clarius exposita sit.*” Verba
 Aristoxeni haec sunt:

Περὶ δὲ τύχης ταδ' ἔφασκον, εἶναι μέντοι καὶ δαιμόνιον
 μέρος αὐτῆς, γενέσθαι γὰρ ἐπίπνοϊάν τινα παρὰ τοῦ
 δαιμονίου τῶν ἀνθρώπων ἐνίοις ἐπὶ τὸ βέλτιον ἢ ἐπὶ τὸ
 χεῖρον, καὶ εἶναι φανερώς κατ' αὐτὸ τοῦτο τοὺς μὲν εὖ-
 τυχεῖς, τοὺς δ' ἀτυχεῖς. Καταφανέσατον δὲ εἶναι τοῦτο,
 τοὺς μὲν ἀπροβουλεύτως καὶ εἰκῇ τι πράττοντας πολλά-
 κίς κατατυχεῖν· τοὺς δὲ προβουλευομένους καὶ προνοουμέ-
 νους ὁρθῶς τι πράττειν, ἀποτυγχάνειν. Εἶναι δ' ἕτερον
 τύχης εἶδος, καθ' ὃ οἱ μὲν εὐφυεῖς καὶ εὐσοχοί, οἱ δὲ
 ἀφυεῖς τε καὶ ἐναντίαν ἔχοντες φύσιν βλάπτοιεν (†),
 ὥν οἱ μὲν εὐθύβουλοι εἶεν, ἐφ' ὃ, τι ἂν ἐπιβάλλωνται,
 οἱ

(*) Cf. quae diximus §. 28. de inscriptione operis.

(†) βλάπτοιεν: Cl. Heeren malit βλαπτικὴν, ut φύσις
 βλαπτικὴ ea sit indoles, qua quae perficere volumus, ipsi per-
 verso modo agendi impedimus. Cel. Wyttenbachius a me
 consultus, ita respondit „ locum hunc non esse Epicuri,
 nemo non videt: Aristoxeni esse, suspicionem primū
 ra-

οὐ δὲ ἀποπίπτειν τοῦ σκοποῦ, μηδέποτε τῆς διανοίας
αὐτῶν εὐσώχως φερομένης, ἀλλὰ καὶ ταρασσομένης.
Ταύτην δὲ τὴν ἀτυχίαν σύμφυτον εἶναι, καὶ οὐκ ἐπί-
στακτον (*). *De fortuna statuerunt Pythagorei,*
partem quidem ejus aliquam esse divinam; afflari
autem a Deo quosdam vel boni vel mali causa;
eamque ob causam alios felices, alios infelices esse.
Manifestissimum enim hoc esse, alios nimirum te-
mere aliquid & sine consilio agentes optatum
saepe finem consequi; alios rursus consilio &
prudentiā utentes, ut recte quid fiat, frustra labo-
rare. Esse praeterea aliud genus fortunae, quo
alii apti & alacres ad omnia, alii contra inepti
sint atque sibi ipsi noceant, quorum illis bene pro-
cederet quicquid susciperent; hos aberrare a scopo,
intellectu eorum perturbato, ne recto unquam cursu
feratur. Hanc vero felicitatem cognatam esse;
non extrinsecus allatam.

§. 34.

ratio mihi movit, tum certam fidem attulit Collatio MSS.
August. quam ante complures annos nactus sum. Quod
quaeris de βλάπτοιεν, legendum βλάσσειεν, nascantur, pro-
crescant: mox εὐθύβολοι corrigendum. Ab initio malim
μέν τι pro μέντοι: quocum bene congruit sequens δὲ, quod
pro γὰρ habet MSS August: cujus item est pro κατατυχεῖν,
non deterius certe κατατυγχάνειν.

(*) Ita quoque edit. Cant. sed legendum ἐπείστακτον,
quod Hesych. & Suidas interpretantur per vocem ἀλλότριον.

§. 34.

Addamus jam ultimo loco fragmentum ex eodem hoc Aristoxeni opere, quod primum vulgavit Wyttenb. Vir Cel. Bibl. Crit. l. l.

Ἐφασκον δὲ καὶ τὰς μαθήσεις πάσας, τῶν τε ἐπισημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, τὰς μὲν ἐκουσίους ὀρθὰς τε εἶναι, καὶ εἰς τέλος ἀφικνεῖσθαι· τὰς δὲ ἀκουσίους φαύλους τε καὶ ἀτελεῖς γίνεσθαι. *Dicebant vero etiam, omnes disciplinas cujuscumque scientiae & artis, spontaneas quidem rectas, suisque numeris fieri absolutas: invitas autem, viles atque imperfectas.* Cum hoc loco conferri merentur quae leguntur apud Jambl. V. P. §. 183.

Haec sunt, quae ex hoc libro ad nostram notitiam venerunt: atque reliqua intercidisse videntur, nisi forte, ut diximus, in uno alterove Stobaei codice adhuc quaedam lateant.

§. 35.

Τὰ ἱστορικὰ ὑπομνήματα.

Pergamus jam in explicandis librorum reliquorum fragmentis; & hac quidem § sigillatim videamus de *Commentariis Aristoxeni Historicis*: qui *Commentarii*, exceptâ hac particulâ, quam

ha-

habemus apud Diog. Laërt. IX, 40. Ἀριστόξενός ἐν τοῖς ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι Φησὶ, Πλάτωνα θελήσαι συμ-
φλέξαι τὰ Δημοκρίτου συγγράμματα, ὅποσα ἠδυνήθη
συναγαγεῖν. Ἀμύκλαν δὲ καὶ Κλεινίαν (*) τοὺς Πυθα-
γορικοὺς κωλύσαι αὐτὸν, ὥς οὐδὲν ὄφελος· παρὰ πολλοῖς
γὰρ εἶναι τὰ βιβλία ἤδη. *Aristoxenus in historicis
Commentariis ait, Democriti Commentaria, quae
colligere potuerit, Platonem voluisse comburere:
verum ab Amyclā & Clinia Pythagoreis fuisse
prohibitum, nihil id adferre utilitatis dicentibus;
jam enim hos libros apud plerosque servari.*

Quaeritur autem cur Plato hos libros com-
burere conatus sit. De eo nulla, quod sciam,
vel

(*) *Amyclam Heracleotem*, a Proclo ad Euclid. I. int̄
claros Geometras referri jam observarunt Menag. ad D.
Laërt. l. m., & Fabr. B. Gr. vol. I. p. 491. — *Clinias* ejus
h. l. mentio fit, patriā fuit *Tarentinus*, teste Jambl. V.
P. §. 239, atque egregius perturbationum animi sui mō-
derator exstitisse dicitur, argumento *Spinthari* apud Jambl.
V. P. §. 189. Ἐφη δὲ λέγεσθαι καὶ περὶ Κλεινίου τοιαῦτά
τινά· καὶ ἐκείνον ἀναβάλλεσθαι πάσας νοσητεῖας τε καὶ
κόλασεις εἰς τὴν τῆς διανοίας ἀποκατάστασιν. *De Clinia simile
etiam tradi*, ait (*Spintharus*): nam & illum omnes casti-
gationes punitiōesque distulisse, donec mentem in tranqui-
lum statum restitutam haberet. Vid. Ael. V. H. XIV, 23;
Athen. XIV, c. 5, Eustath. ad Il. II. pag. 1078. ed.
Rom: Fabr. B. Gr. vol. I. p. 499. Locum ex eo serva-
vit Stob. S. I.

vel apud D. Laërt., vel apud alium scriptorem
exstat mentio. Ille enim nihil aliud addit, nisi
hoc ex eo posse colligi, quod, cum omnes ferme
antiquos Sapientes memoraverit, οἰδαμοῦ Δημο-
κρίτου διαμνημονεύει. Eadem quoque supra retulie
libro III, 25. Πρώτος τε ἐντειρηκῶς σχεδὸν ἔπασσε
τοῖς πρὸ αὐτοῦ, ζητεῖται διὰ τί μὴ ἐμνημόνευσε Δημο-
κρίτου. Caeterum ad *malignitatem* Platonis quod
spectat, de eâ pluribus egit Athen. XI. cap. 15.

§. 36.

Τὰ κατὰ βραχὺ ὑπομνήματα.

Hos Commentarios in catalogo librorum Ari-
stoxeni distinxit *Fabricius* a Commentariis histo-
ricis modo antea laudatis: *Meursius* contra in
Animadv. ad Aristox. Harm. Elem. p. 140.
Commentarios, inquit, *historicos simpliciter* ὑπο-
μνήματα vocavit *Athenaeus* lib. XIV, cujus haec
sunt verba: Ἐν τοῖς κατὰ βραχὺ ὑπομνήμασιν ὁ
Ἀριστόξενος, Ἰφικλος (*) φησὶν Ἀρπαλύκην ἐρασθεῖσαν
ὑπε-

(*) Quis hic Iphiclus fuerit non facile dicam: Etym. M.
alicujus Iphicli mentionem fecit, ajens: Ἰφικλος, ὁ Ἡρώε,
Ἰφικλὸς τις ὢν. ταχύτατος γὰρ ἰσορεῖται καὶ οἱ παῖδες
αὐτοῦ Πρωτεσίλαος καὶ Ποδάρκης: atque Suidas in V.
Ἰφικλος, seu ut mavult Kusterus ad Suid. l. l. Ἰφικλος.
Plu-

ὑπερεῖδεν· ἡ δὲ ἀπέθανε, καὶ γίνεται ἐπ' αὐτῇ παρθένοισι
 ὡδὴς ἀγῶν, ἣτις Ἀρπαλύκη φησὶ καλεῖται. *Aristoxe-*
nus scribit in Compendiariis & brevibus Com-
mentariis: ab Iphiclo, quem impotenter amabat,
Harpalycen contemptam moerore contabuisse, in-
stitutumque ab eventu illo virginibus cantionis cer-
tamen, quam Harpalycen nominant. Quodsi igi-
 tur hoc ita sese haberet, ut dixit Meursius,
 tum aut delenda essent haec verba κατὰ βραχύ,
 aut nihil certe significarent. Sed credo Meur-
 sium in animo habuisse illa Plutarchi verba in
 vitâ Alex. M. pag. 666. Ὅτι δὲ τοῦ χρωτὸς ἡδιστον
 ἀπέπνει, καὶ τὸ εἶμα κατέχεν εὐωδία καὶ τὴν σάρκα
 πᾶσαν, ὥστε πληροῦσθαι τοὺς χιτωνίσκους, ἀνέγνωμεν ἐν
 ὑπομνήμασιν Ἀριστοξενείοις. *Odorem ex cute ejus*
gratisimum efflasce, os ejus totumque corpus red-
didisse fragrantiam, quam interiores tunicae re-
tinebant, in Commentariis Aristoxeni legimus.
 Quae alio loco retulit Plutarchus, nullâ Ari-
 stoxeni mentione factâ, *Sympos. I. c. 6. pag.*
623. E. Λέγεται καὶ τοῦ χρωτὸς ἡδιστον ἀποσπνέιν, ὥστε
 κατε

Plures autem exstitisse *Iphicles* docet Munker. ad *Ant.*
Liberal. c. XXXIV. Neque de aliâ *Harpalyce*, quan-
 tum memoriâ teneo, quicquam legi, nisi de eâ quae me-
 moratur Virgilio *Aen. I. 317*, atque, si Servio fides ha-
 benda est, alio modo vitam finiverit.

καταμπλήναι τοὺς χιτωνίσκους εὐωδίας ἀρωματιζούσης.
*Dicitur quoque ejus corpus suavissime oluisse ,
 ita ut tuniculae fragrantia replerentur aromatum
 odorem aemulante.*

§. 37.

Σύμμικτα ὑπομνήματα.

Hujus operis ne hilum quidem ad nos per-
 venit: quinetiam plane ignoraveramus Aristoxe-
 num sub hoc nomine libros *aliquot* scripsisse,
 nisi Photius in Bibl. pag. 176. ed. Hoesch. tra-
 didisset, Sopatrum Sophistam e libro sexto de-
 cimo τῶν συμμίκτων ὑπομνημάτων *varia paradoxa
 & improbabilia collegisse.* Plura de hoc opere
 quae dicam, non habeo.

§. 38.

Σύμμικτα συμποτικά.

Ad cognitionem Scriptorum hodieque deper-
 ditorum nemo plura Athenaeo nobis suppeditat
 subsidia, quem haud inepte *Graecorum Varro-*
nem appelles. Nihil mirum itaque, cur hujus
 unius industriae debemus notitiam ejus libri,
 cujus

cujus fragmentum exponere nunc consilium est.
Fons cognitionis exstat Lib. XIV. p. 632. A.

Διόπερ Ἀριστόξενος ἐν συμμίκτοις συμποτικαῖς, ὅμοιον
Φησι ποιοῦμεν Ποσειδωνιάταις (*), τοῖς ἐν Τυρσηνικῇ
κόλπῳ κατοικοῦσιν, οἷς συνέβη τὰ μὲν ἐξ ἀρχῆς Ἑλλήσιν
οὔσιν ἐκβεβαρβαρῶσθαι, Τυρρῆνοῖς ἢ Ῥωμαίοις γεγονάσι,
καὶ τὴν τε Φωνὴν μεταβεβληκέναι, τὰ τε λοιπὰ τῶν
ἐπιτηδευμάτων ἄγειν τε μίαν τινὰ αὐτοῦς τῶν ἑορτῶν
τῶν Ἑλληνικῶν ἔτι καὶ νῦν, ἐν ἧ συνιόντες ἀναμιμνήσκονται
τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ὀνομάτων τε καὶ νομίμων· ἀπολοφυ-
ράμενοι δὲ πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀποδακρύσαντες ἀπέρχον-
ται.

(*) *Posidoniatae* sunt incolae *Posidoniae* urbis, quae Ro-
manis dicitur *Paestum*, teste Plin. H. N. III. 5., Strab. V.
p. m. 273. Μετὰ δὲ τὴν Καμπανίαν καὶ τὴν Σαννίτιν μέχρι
τῶν Φρεντανῶν, ἐπὶ μὲν τῇ Τυρρῆνικῇ θαλάττῃ, τὸ τῶν Πι-
κεντίνων — ὑπὸ Ῥωμαίων μετακισμένον εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην
κόλπον, ὃς νῦν Παισάνος καλεῖται καὶ ἡ πόλις ἡ Ποσειδωνία
Παῖσος ἐν μέσῳ τῷ κόλπῳ κειμένη. Sinum hunc Paestanum
efficiebat promontorium *Leucosiae* insulae, argumento
Strab. VI. ab init. Sita porro erat Paestum in Lucania ad
mare Tyrrhenum, atque distabat L stadiis a fano Junonis,
de quo idem Strabo VI. p. m. 281. *Coloniae Posidonia &*
Cosa deductae sunt ante bellum Punic. I., vid. Epit. Liv.
XIV, atque Vell. Pat. I. 15: bello Punico II. *legati pa-*
teras aureas a Paesto Romam attulerunt, ut refert Liv.
XXII. 36. Plura de Posidonia tradiderunt Cluv. Ital.
Ant. IV. 14. p. 1255, & Cellar. Geogr. Ant. Tom. I.
p. 577. Mazoch. Tabul. Heracl. p. 507. sequ. de hoc
Aristoxeni loco agens.

ται. Οὕτω δὲ οὖν, Φησὶ, καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ καὶ τὰ θέατρα
ἐκβεβαρβάρωται, καὶ ἐς μεγάλην διαφθορὰν προσήλυθεν
ἡ πάνδημος αὕτη μουσικὴ, καθ' αὐτοὺς γενόμενοι ὁ-
λίγοι ἀναμνηστικόμεθα, οἷα ἦν ἡ μουσικὴ. Ταῦτα μὲν
ὁ Ἀριστόξενος, καὶ μοι δὲ διὰ τοῦτο φαίνεται φιλοσοφητέον
εἶναι περὶ μουσικῆς. *Aristoxenus in Miscellis Con-*
vivalibus nos id, inquit, facimus, quod Posi-
doniatae ad Tyrrhenicum sinum siti, qui antea
Graeci in Tyrrhenorum aut Romanorum barba-
riem lapsi mutatis voce & institutis, festo quo-
dam uno die ex iis qui sunt in Graecia celebres
coëunt, & in memoriam sibi revocant prisca illa
patriae nomina & legitimas consuetudines: la-
crymati vero, atque sortem suam mutuo conquesti
discedunt. Sic & nos, inquit, ex quo theatra in
barbariem conversa sunt & publicae corruptela in-
gens musices fuit, privatim qui restamus pauci,
memoria repetimus qualis olim fuerit musica.
Haec Aristoxenus cujus oratione ad philosophan-
dum & disputandum de musica impellor.

§. 39.

Τὰ σποράδιον.

Primos, qui apud Graecos ingenii excolendi
femina spargerent, poëtas fuisse, eosque pluri-
marum

marum artium notitias tradidisse]: pervolutatis veterum scriptis, indagatâque doctrinarum historiâ, facile apparet. Nam antiquissimis temporibus quantos jam progressus fecerint Graeci in arte oratoriâ & poësi, omnium optime aestimari potest ex Homeri & Hesiodi carminum praestantiâ. Itaque Graecorum ingeniis per carminum studia sensim paulatimque ad doctrinae cultum institutis, multisque per poëtarum monumenta diffusis philosophiae praeceptis, factum est, ut circa Olympiadem XL complures existerent viri docti, aut civili prudentiâ, aut scientiâ naturae, aut aliâ quacunque arte excellentes, qui illa a poëtis inchoata, subtilius elaborarent atque disponerent. E quibus praeter *septem Sapientes* et habiti et vocati sunt, atque omnes, praeter unum Milesium Thalem, civitatibus suis praefuisse dicuntur, teste Cicerone *de Amic. II*. Unde praeterea apparet, Ciceronem quoque his, ut ita dicam, *Septemviris* adnumerasse *Periandrum*, Corinthiorum tyrannum: quem Plato, philosophus longe clarissimus, ex hoc septenario numero sustulit, eique Mysonem substituit (*). Quicquid ejus sit, jurene My-

(*) Cf. Plat. Dial. Protagor. Tom. I. p. 343. A. ed. Paris., atque Pausan. lib. X. p. 857

Mysonem in septem Sapientium numero habuerit Plato, nunc non quaero, quippe tantum referre constitui, quae ex *Aristoxeni Miscellaneis* tradidit Diog. Laërt. I, 107.

Ἀριστόξενος Φησὶν ἐν τοῖς σποράδην, Οὐ πόρρω Τίμωνος αὐτὸν καὶ Ἀπημάντου γεγονέναι· μισανθρωπεῖν γάρ. Ὁφθῆναι γαῦν ἐν Λακεδαιμόνι μόνον ἐπ' ἐρημίας γελῶντα· ἄφνω δέ τινος ἐπισάντος καὶ πυθομένου, διὰ τί μηδενὸς παρόντος γελαῖ, Φάναι, ΔΙ' ΑΤΤΟ ΤΟΥΤΟ. Φησὶ δ' Ἀριστόξενος, ὅτι ἔνθεν καὶ ἄδοξος ἦν, ὅτι μηδὲ πόλεως, ἀλλὰ κάμης, καὶ ταῦτα ἄφανοῦς· ὅθεν διὰ τὴν ἄδοξίαν αὐτοῦ, καὶ τὰ αὐτοῦ τινὰς Πεισιράτῳ περιθεῖναι τῷ τυράννῳ, χωρὶς Πλάτωνος τοῦ Φιλοσόφου. *Aristoxenus autem in Varia Historia, hunc (Mysonem) a Timonis & Apemanti moribus non multum abfuisse perhibet; quippe qui hominum osor fuerit, quique deprehensus sit Lacedaemone solus in solitudine ridens. Cum ab eo rogaretur, qui eum ex improvise deprehenderat, cur nemine praesente rideret: At ob hoc ipsum rideo, dixisse. Ex hoc habitum ignobilem, quod non ex urbe, sed ex vico eoque obscuro, natus esset: ob eamque ignobilitatem, quae ipsius sunt a plerisque Pisistrato tyranno attribui, idem Aristoxenus auctor est, praeter Platonem philosophum.*

§. 40.

Συγκρίσεις.

Auctorem nostrum in his libris *de Comparationibus* varios variarum gentium mores exposuisse, & inscriptio & residuum fragmentum, quod apud *Athenaeum* XIV. p. 631. E. exstat, indicare mihi videntur. Legitur ibi ita: Ὁ μὲν κόρδαξ παρ' Ἑλλήσι Φορτικὸς, ἡ δὲ ἐμμέλεια σπουδαία, καθάπερ καὶ ἡ παρὰ Ἀρκάσι κίδαρις, παρὰ Σικυωνίοις τε ὁ ἀλητὴρ οὕτως δὲ καὶ ἐν Ἰθάκῃ καλεῖται ἀλητὴρ, ὡς Ἀριστόξενος ἰσορεῖ ἐν πρώτῳ συγκρίσεων. Apud Graecos *Cordax* fuit despicatui, *Emmeleia* vero in pretio: veluti apud *Arcadas* *Cidaris*, apud *Sicyonios* *Aleter*, quem ἔς sic appellant *Ithacenses*, ut scribit *Aristoxenus* libro *de Comparationibus*.

§. 41.

Ἰσορίαι.

An sub hoc nomine singulare quoddam *Aristoxeni* opus debeat intelligi, non satis clare apparet. *Vossius* (*), suffragante *Meursio* (†),

(*) De Hist. Gr. 1. 9.

(†) Obs. ad Aristox. Harm. El. p. 140.

existimat hoc *Historiarum* opus haud diversum fuisse a *Commentariis historicis* modo memoratis. *Fabricius* B. Gr. l. l. hujus operis peculiari loco meminit, addiditque *vide infra ὑπομνήματα ιστορικὰ*, & paulo ante in βίαι: sed ibi nihil, quod ad hanc rem pertineat, legitur. Caeterum, ut mea fert opinio, videtur *Suidas*, qui harum *historiarum* solus meminerit, non tam cogitasse de singulari quodam libro, quam quidem de omnibus historici argumenti scriptis; quippe nullius alterius libri nominatim mentio apud eum exstat. *Suidae* verba vid. supra p. 18.

§. 42.

Περὶ τραγωδοποιῶν.

Notitiam hujus operis debemus *Ammonio* Grammatico, qui nobis ex eo servavit *Aristoxeni* sententiam de differentia verborum ῥύεσθαι atque ἑρύεσθαι.

ῥύεσθαι, inquit, καὶ ἑρύεσθαι διαφέρει. Ἀριστόξενος ἐν τῷ πρώτῳ τραγωδοποιῶν περὶ νεωτέρων οὕτω φησὶ κατὰ λέξιν. ῥύεσθαι καὶ ἑρύεσθαι διαφορὰν ἔχει πρὸς ἀλλήλα· τὸ μὲν γὰρ ῥύεσθαι, ἐκ θανάτου ἔλκειν· τὸ δὲ ἑρύεσθαι, φυλάττειν. Haecenus *Ammonius*: sed plura ad hunc locum illustranda dedit *Cel. Valkenaerius* in
Lex.

Lex. Etym. Lennepio-Scheidiano v. ῥύω. „ *Verba*, inquit, ῥύειν ἔῳ ῥύειν, *apud* Homerum *permuantur* ἔῳ *significant* trahere. *Formā* activā *paene obsolefactā*, *apud* *posterios* *invaluere* ῥύεσθαι ἔῳ ῥύεσθαι, *in* *quibus* *vis* *media* *viguit* *ad* *se* *trahendi*. *Inde* *manavit* *notio* *liberandi*, *liberatumque* *sibi* *vindicandi*. *Extrahere* *Latinis* *etiam* *est* *liberare*: *Nescis* *ex* *quantā* *me* *aerumnā* *extraxeris*, *Terentii* *versus* *est* *in* *Hecyra* *Act.* *IV*, *Sc.* *IV*, *vs.* *35*. *Eximie* ῥύεσθαι *significabat* *a* *morte* *liberare*, ἐκ θανάτου ἔλκειν *ut* *interpretatur* *Ammenius*. *Hac* *vi* *adhibetur* *in* *scriptis* *Novi* *Foederis* ἔῳ *apud* *scriptores* *veteres* *optimos*, *Herodotum* *ex* *gr.* *pag.* *446*, *Sophoclem* *in* *Ajace* *vs.* *1299*. (*)

§. 43.

(*) Ne quis frustra quaerat loca Cl. Valckenaerio laudata, monendum est, Terentii versum exstare Act. V, Sc. 4, prope finem fabulae, & Sophoclis vs. 1295. Sed ad *liberandi* significationem verbi ῥύεσθαι quod spectat, eam egregie indicant verba Ael. V. H. IV. 5. Ἡρακλῆς εἰς τοὺς Μολοττοὺς ἀφικόμενος ἐρρύσατο τὸν Θησέα κ. τ. λ. Lib. XIII. c. 12. Μετο astronomus praesagiens futuras calamitates, τὸν πλοῦν ἐφυλάττετο δεδιώς, καὶ σπεύδων τῆς ἐξόδου ἑαυτοῦ ῥύεσθαι. Diod. Sic. XIII. 64. Ὁ δ' Ἄνυτος ἰσχυρῶς κινδυνεύων ἐρρύσατο χρήμασι τὴν ἰδίαν ψυχὴν. Herodian. I. 12. Παρδάλεως δὲ ποτε ὀξύτατῳ δρόμῳ τὸν ἐκκαλούμενον καταλαβούσης, φθάσας τῷ ἀκοντίῳ μέλλουσαν δῆξασθαι τὴν μὲν ἀπέκτεινε, τὸν δὲ ἐρρύσατο. D. Lucas in Evang. I. 74. Paul.

§. 43.

Νόμοι πολιτικοί.

Chrysogonum tibicinem sub Epicharmi poëtae & philosophi nomine versus quosdam edidisse, docet Aristoxenici operis fragmentum ex octavo libro *Legum civilium*, cujus his verbis meminit Athenaeus XIV. p. 648. D. λέγεται καὶ πιεῖν ὕδωρ διπλάσιον χλιαρὸν ἡμίνας δύο· τὰ δὲ ψευδεπιχαρμαῖα ταῦτα, ὅτι πεποιήκασιν ἄνδρες ἔνδοξοι, Χρυσόγονός τε ὁ αὐλητής, ὡς φησιν Ἀριστοξένος ἐν ὀγδόῳ πολιτικῶν νόμων, τὴν Πολιτείαν ἐπιγραφομένην. Legitur (in illo Epicharmi poëmate, quod inscribitur Cheiron) „aquam tepidam bibere duplo largius quam heminas duas” versus hos quos Epicharmo falso tribuunt, a claris viris factos fuisse, & a Chrysogono tibicine, tradit Aristoxenus libro octavo

Paul. in Ep. ad Coloss. I. 13, & pasim alibi. Neque apud Latinos infrequens est usus verbi *extrahere* pro *liberare*: sufficiat addere alium Terentii locum ex Phorm. Act. I, Sc. IV, vs. 3.

— tanta me impendunt mala:

Quae neque uti devitem scio; neque quomodo me
Inde extraham.

*legum civilium : item opus inscriptum Respu-
blica (*)*.

§. 44.

Νόμοι παιδευτικοί.

Fragmenta hujus operis, quae ad meam no-
titiam pervenerunt haec sunt.

E libro primo servavit Ammonius Gramma-
ticus Aristoxeni sententiam de differentia ver-
borum Αἰδοῦς & Αἰσχύνης. — Αἰδώς, inquit, καὶ
Αἰσχύνη διαφέρει, ὅτι ἡ μὲν Αἰδώς ἐστὶν ἐντροπὴ πρὸς
ἕκαστον, ὡς σεβομένως τις ἔχει. Αἰσχύνη δ' ἐφ' οἷς ἕκαστος
ἁμαρτῶν αἰσχύνεται, ὡς μὴ δεδν τι πράξας· καὶ Αἰδεῖται
μὲν τις τὸν πατέρα· Αἰσχύνεται δὲ, ὅς μεθύσκειται.
Διασέλλει δ' Ἀριστόξενος ὁ μουσικὸς τὴν διαφορὰν ἐν τῷ
πρώτῳ νόμῳ παιδευτικῶν. Φησὶ γὰρ, Διαφορὰν τήνδε νο-
μισέον Αἰδοῦς δὲ καὶ Αἰσχύνης, ὅτι ἡ μὲν Αἰδώς πρὸς
ἡλικίαν, πρὸς ἀρετὴν, πρὸς ἐμπειρίαν, πρὸς εὐδοξίαν·

δ

(*) Ita verti ad mentem Casauboni : item Fabricius B.
Gr. vol. I. p. 677. praeterea, inquit, quod notatum
ab Athenaeo lib. XIV. est, Chrysogonum tibicinem
ψευδεπιχαρμεῖα quaedam, sive πολιτείας, sub Epicharmi
nomine vulgasse; sed locus in fine non satis est integer.

ὁ γὰρ ἐπιστάμενος αἰδεῖσθαι, πρὸς ἑκάστην, τῶν εἰρημένων ὑπεροχῶν προσέρχεται, οὕτως διακείμενος, οὐ διὰ τὸ ἡμαρτηκέναι τι, ἀλλὰ διὰ τὸ σέβεσθαι καὶ τιμᾶν τὰς εἰρημένας ὑπεροχάς· ἡ δ' Αἰσχύνη πρῶτον μὲν πρὸς πάντα ἄνθρωπον, ἔπειτα ἐπὶ τοῖς νομιζομένοις αἰσχροῖς (*).

Schol. Eurip.

Hecub. I, 286 D

Ex hoc Ammonii loco sua hausisse videntur Eranius Philo pag. 160. ed. Valk., atque Joh. Tzetzes in Schol. ad Hesiod. "Erg. pag. m. 54 & 81. Illius verba repetere non opus est, quippe ad verbum consentiunt cum Ammonianis: hujus autem referam.

Pag. 54. Αἰδῶς, αἰτ, καὶ Αἰσχύνη κατὰ Ἀριστόξενον τὸν μουσικὸν διαφέρουσι· καὶ ἵνα τὰ πολλὰ τούτου παρεάσω, Αἰδῶς μὲν ἡ μικρὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσι γενομένη ὑποβολὴ εὐλαβεῖ λογισμῶ, Αἰσχύνη δὲ ἡ ἐν κακοῖς ἀτιμία. — Pag. 81. Καὶ ὁ μὲν μουσικὸς Ἀριστόξενος, Αἰσχύνης οἶδε καὶ Αἰδοῦς διαφορὰν· Αἰσχύνην μὲν καλῶν, τὴν γενομένην ἀτιμίαν ἐπ' αἰσχροῖς, οἷον τὸ μετὰ τὴν κλοπὴν ἀλῶναι τινὰ, καὶ καρῆναι, καὶ δημοσίως τυφθῆναι. Αἰδῶς δὲ τὴν εὐλάβειαν καὶ σεμνὴν ὑποβολήν.

Porro

(*) Etym. M. Αἰσχύνομαι] κυρίως λέγεται ὅτε αἰσχυρόμεθα ἕνεκα τῶν αἰσchrῶν πραγμάτων. Hinc Lennep. in Lex. Etym. I. p. 83. Αἰσχύνη, αἰτ, imprimis significat pudorem, qui ex turpitudine oritur, differtque a nomine Αἰδῶς, pudorem notante profectum ex verecundiâ, quem ruborem Latini vocant.

Porro legitur fragmentum e libro decimo hujus operis apud D. Laërt. VIII. 15. Ἐλεγον τε καὶ οἱ ἄλλοι Πυθαγόρειοι, μὴ εἶναι πρὸς πάντας πάντας ῥητὰ, ὥς φησιν Ἀριστόξενος ἐν δεκάτῃ παιδευτικῶν νόμων. Ἐνθα καὶ Ξενοφίλον τὸν Πυθαγορικόν, ἐρωτηθέντα, πῶς ἂν μάλιστα τὸν υἱὸν παιδεύσειεν, εἰπεῖν, εἰ πόλεως εὐνομούμενης γενηθείη. Sed & reliqui Pythagorei dicebant non esse omnia omnibus pandenda, ut ait Aristoxenus libro decimo de legibus ad institutionem accommodatis. Ubi & Xenophilum Pythagoreum interrogatum, quo pacto optime filium erudiret, dixisse refert, si bonis legibus rectae civitatis civis fieret (*).

§. 45.

(*) De verbis apud D. Laërt. §. 16, quibus Charondas & Zaleucus Pythagorae discipuli fuisse dicuntur, in varias sententias abeunt eruditissimi viri Wytttenbachius atque Meinersius. Ille haec verba e Grammatica ratione Aristoxeno tribuit, cf. Bibl. Crit. l. l. Hic in libro de Hist. Doctr. p. 268., ratione nescio quâ, Nicomacho ea adjudicanda esse existimat. Caeterum auctorem hujus sententiae, quisquis ille fuerit, valde errasse, more suo, h. e., eruditissimis argumentis ostendit Cel. R. Bentlejus in dissert. de Phalar. Epist. pag. m. 34.

§. 45.

Πραξιδαμαντία.

De argumento hujus operis dissentiant Cl. *Reinesius* atque *Jonsius*. Ille (Var. Lect. I. p. 39.) existimat Praxidamantem fuisse Pythagorae sectatorem, ubi ait: *Praxidamantia Aristoxeni interpretor historiam vitae rerumque Praxidamantis, particulam magni operis περὶ βίαν.* Jonsius (de Script. Hist. Phil. p. 76.) testatur in veterum scriptis Praxidamantis Pythagorei nullam exstare mentionem: ideoque conjicit e loco Suidae v. *χιάζειν*, Praxidamantem Musicum fuisse, librumque de poëtis, arte poëtica s. de musicis scripsisse. Quum ipse Aristoxeni liber perierit, & reliqui Scriptores taceant, non facile dicam utrius verior sit sententia; exponam modo quae Harpocration, qui hujus libri cognitionem nobis prodidit, v. Μουσάιος retulit: *Περὶ δὲ Μουσαίου Ἀριστόξενος ἐν τοῖς Πραξιδαμαντίοις Φησὶν, ὅτι οἱ μὲν ἐκ Θράκης εἰρήκατι τὸν ἄνδρα εἶναι, οἱ δὲ αὐτόχθονα ἐξ Ἐλευσίνος.* De Musaeo ait Aristoxenus in Praxidamantiis, fuisse quosdam, qui dicerent, eum Thracem, quosdam vero eum indigenam Eleusinium, fuisse.

§. 46.

Ἐπιμηθεῖα.

Non modo nullum hujus libri fragmentum, quantum mihi constat, aetatem tulit, sed ne ipsa quidem inscriptio ejus certae fidei est. Cognitionis fontem habemus apud *Fulgentium* (*), qui agens de Promethei idolis ad formam humanam fictis ita loquitur: *Aristoxenus in Epimethejorum libro, quem scripsit, similia profert. Quae verba in scholiis ad Fulgentium Philomusus hoc modo interpretatus est: in quo de nomine, origine, rebusque gestis Epimethei tractatur, de quo divinus Plato in libro qui Protagoras inscribitur, mira quaedam & gustui non insuavia tradit. At haec vulgaris Fulgentii lectio mirum in modum variat. In libris quibusdam pro Epimetheiorum legitur Lindoseceremiarum; quod librarii deinceps mutasse videntur in Lineoferemiarum. Alia huc etiam accedit a Cl. Thom. Munkero in MSS. Leidensi reperta lectio (quam Fabricius B. G. l. m. frigidam appellat), Aristoxenus in livido sententiarum libro: cui haud majoris momenti glosa*
ad-

(*) Mythol. p. 81. ed. Bas.

addita est, *in quo disputat de livore i. e. invidiâ.*

Caeterum, etsi Fulgentii oratio & ipsa rerum cohaerentia magis *Epimethejorum* lectioni fa-
veant; tamen in tanto veterum monumentorum
naufragio, nec non reliquorum scriptorum si-
lentio, tum ipsius Fulgentii suspectâ fide, ut
operis argumentum, ita etiam ejus inscriptio
obscura & incerta manet.

§. 47.

Περὶ τραγικῆς ὀρχήσεως.

Saltandi artem Graecos maximi aestimasse,
& in primoribus liberaliterque institutis quo-
dammodo postulasse, tam perspicue jam du-
dum ostenderunt Viri docti (*), ut nemini id
ignotum esse existimem. Praetermissâ igitur
variarum apud Graecos saltationum mentione,
statim me convertam ad residua Aristoxenici
operis fragmenta *de tragica saltatione*.

E primo libro habemus apud *Etymol. Magn.*
fragmentum, ubi ait: Σικίννις σατυρικὴ ὀρχησις.
Ἑμμέλεια δὲ τραγικὴ. Κόρδαξ δὲ κωμικὴ, ὥς Φησιν
Ἀρι-

(*) Casaub. de Sat. Poet. I. 4. Jungerm. ad Poll. IV.
p. 405. alii.

Ἀριστόξενος ἐν πρώτῳ περὶ τραγικῆς ὀρχήσεως. *Sicinnis satyrica est saltatio: Emmeleia tragica: Cordax comica*, ut ait *Aristoxenus libro primo de tragica saltatione*. Apud *Harpocratonem* in voce *Κορδακισμὸς* haec leguntur: ὁ κόρδαξ κωμικῆς ὀρχήσεως ἐστὶν εἶδος, καθάπερ Φησὶν Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ τραγικῆς ὀρχήσεως (*). *Anonymus apud Mont-falconium in Biblioth. Coisl. pag. 160* Ὅτι δὲ γένος ὀρχησμοῦ ὁ κόρδαξ, Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ τραγικῆς ὀρχήσεως δηλοῖ οὕτως· ἦν δὲ τὸ μὲν εἶδος τῆς τραγικῆς ὀρχήσεως ἢ καλουμένη ἐμμέλεια, καθάπερ τῆς σατυρικῆς ἢ καλουμένη σικίννις, τῆς δὲ κωμικῆς ὁ καλούμενος κόρδαξ. *Cordacem genus esse saltationis refert Aristoxenus in libro de tragica saltatione his verbis: Erat genus tragicæ saltationis quæ vocabatur Emmeleia, sicuti ὁ satyricæ, quæ Sicinnis: comica vero, quæ Cordax appellabatur.*

Hi sunt scriptores qui diserte Aristoxeni nomen & librum addiderunt: at aliorum etiam habemus loca, in quibus eadem, sed nullâ Aristoxeni mentione factâ, relata legimus. Ex ho-

(*) Quia *Etymol. M. primum* Aristoxeni librum commemorat, recte, ut credo, existimant *Fabricius B. G. l. I. & Valck naerius ad Ammon. p. 83*, numerum libri apud *Harpocrat.* & in *Bibl. Coisl.* excidisse, atque scribendum esse Ἀριστόξ. ἐν τῷ α' περὶ τρ. ὀρχ.

horum numero primus esse videtur *Ammonius* pag. 83, ut recte ad illum locum animadvertit *Cel. Valckenaerius* : deinde *Ulpianus* ad *Demosth.* p. 31. D. καρδακισμὸς, inquiens, ἐστὶν εἶδος ὀρχήσεως αἰσχροῦς καὶ ἀπρεποῦς· τῶν μὲν ὀρχήσεων ἡ μὲν ἐστὶ πολεμικὴ, ὥς καὶ ἡ πυρρίχη, ἡ δὲ γελασικὴ, ἣ χρῶνται ἐν θεάτροις καὶ πότοις. Schol. ad Dem. Olynth. II. p. 1416. καρδακισμοῦς, τὰς μετὰ μέθης ὀρχήσεις. Praeter hos videantur *Eustath.* ad Hom. II. π. vs. 617, *Porph.* in Schol. ad Hom. l. c. ed. *Villois.*, collatus cum iis quae e MSS. *Vosf.* retulit *Clar. Ammonii* Editor l. m.

§. 48.

Περὶ Ἀρμονικῶν Στοιχείων.

Si quis e Viris doctis, qui superiori seculo floruerunt, de elegantiorum literarum studio bene meruit, hic certe fuit eruditissimus ille atque diligentissimus vir *Johannes Meursius*. Cujus industriae debemus *Aristoxeni* tres libros de *Harmonicis Elementis*, usque eo cum blattis & tineis luctatos. Primus e codice *Bibliothecae Lugduno Batavae* anno MDCXVI eos edidit, animadversionibusque illustravit, quae mihi in elaboranda hac diatribe magnae utilitati

tati fuerunt. Hanc deinde editionem Clar.
M. Meibomius, collatione usus trium codd.
 Anglic., pluribus in locis emendavit, & addi-
 tis aliis Antiquae Musices scriptoribus repetiit
 Amstelodami MDCLII. Conf. *Fabr. B. Gr.*
 Vol. II. p. 256.

§. 49.

Περὶ αὐλῶν καὶ ὀργάνων.

Athenaeus libro XIV. multa disferit de Ma-
 gadide, dubitans citharaene genus an fistulae
 sit, ejusque rei causa opportune adfert Ari-
 stoxeni sententiam pag 634. D. „*Aristar-
 chus*, inquit, quem *Panaetius Rhodius* philoso-
 phus vatem appellavit, quod facillime poëtarum
 sensus pervideret & enuclearet, γένος αὐλοῦ εἶναι
 τὴν μάγαδιν, οὐτ' Ἀριστόξενου τοῦτ' εἰπόντος ἐν
 τοῖς περὶ αὐλητῶν, ἢ ἐν τοῖς περὶ αὐλῶν καὶ ὀργάνων,
 ἀλλὰ μὲν οὐδ' Ἀρχεστράτου. i. e. tibiae genus
 Magadin esse dixit: contra sententiam Ari-
 stoxeni in libris de tibicinibus, aut in libris
 de tibiis & musicis instrumentis: nec *Arche-
 strato*. — Mox pag. 635. B. Ἀριστόξενος τὴν
 μάγαδιν καὶ τὴν πηκτίδα χωρὶς πλήκτρου διὰ ψαλμοῦ
 παρέχεσθαι τὴν χρεῖαν· διόπερ καὶ Πίνδαρον εἰρηκέναι ἐν

τῷ περὶ Ἱέρωνα σκολίῳ τὴν μάγαδιν ὀνομάσαντα ψαλμῶν
ἀντιφθόγγον διὰ τὸ δύο γενῶν ἅμα καὶ διὰ πατῶν ἔχειν
τὴν συνῳδίαν ἀνδρῶν τε καὶ παίδων. *Aristoxenus scri-*
bit Magadis ἔ Pectidis absque plectro usum esse
in canticis, ideoque Pindarum in suo ad Hieronem
scolio Magadin appellasse cantum reciprocum, quod
duplicis generis ἔ Diapason semper concentus ad-
esset, nempe virorum ἔ puerorum. Porro l. m.
D. Πήκτις δὲ καὶ μάγαδις ταυτὸν καθὰ Φησὶν Ἀρι-
στόξενος. Jam Magadin ἔ Pectidem eandem esse
constat ex *Aristoxeno*. Caeterum Magadin pe-
regrinum instrumentum esse censuit *Aristoxe-*
nus teste Athenaeo p. 182. F. Ἀριστόξενος δ' ἐκφυλα-
ῶργανα καλεῖ Φοινίκας, καὶ πηκτίδας, καὶ μαγαδίδας,
σαμβύκας δὲ καὶ τρίγωνα, καὶ κλεψιάμβους, καὶ σκιν-
δάψους, καὶ τὸ ἐννεάχορδον καλούμενον (*). *Aristoxe-*
nus instrumenta peregrina recenset Phoenices,
Pectidas, Magadidas, Sambucas, Trigona, Clep-
siambos, Scindapsos, ἔ quod Enneachordon vocatur.
Denique musica instrumenta, quae tenduntur,
Aristoxenum praetulisse iis quae animâ implen-
tur

(*) Ita recte hunc locum emendavit *Casaubonus*. Antea
pro φοινίκας legebatur φοινικικὰς, atque sub desperata voce
κλεψεάγγους verum latebat nomen κλεψιάμβους, de quo
Hesychius ita loquitur: κλεψιάμβοι Ἀριστόξενος, μέλη τινὰ
παρὰ Ἀλκμᾶνι.

tur, docet *Athen.* p. 174. E. Ὁ μέντοι Ἀριστόξενος προκρίνει τὰ ἔντατα καὶ κάθαπτα τῶν ὀργάνων τῶν ἐμπνευστῶν, ἰσάδια εἶναι Φάσκων τὰ ἐμπνευστά· πολλοὺς μὲν γὰρ μὴ διδαχθέντας αὐλεῖν τε καὶ συρίζειν, ὥσπερ τοὺς ποιμένας. *Aristoxenus* quidem certe instrumenta quae tenduntur, iis praefert quae implentur animā; quippe haec tractantur facilius: multos enim sine magistro didicisse fistulā canere, ludereque tibiā, veluti pastores. Praeter Athenaeum huius operis meminit quoque *Ammonius* p. 82. Κίθαρις καὶ Κιθάρα, inquit, διαφέρει, Φησὶν Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ ὀργάνων (*). Κίθαρις γὰρ ἐστὶν ἡ λύρα, καὶ οἱ χρώμενοι αὐτῇ, Κιθαρισταί, οὗς ἡμεῖς Δυρῳδοὺς Φαμέν. Κιθάρα δὲ, ἣ χρῆται ὁ Κιθαρωδός.

§. 50.

Περὶ αὐλητῶν.

Opera haec de *tibicinibus*, nec non de *tibiis* & *musicis instrumentis* Athenaeum conjunctim commemorasse, docent ipsius verba superiori § allata. Vel sic tamen ea diversa fuisse existimo, quod *Ammonius* V. Κίθαρις, illius περὶ ὀργάνων

(†) Pro ὀργάνων apud *Ammon.* legendum esse ὀργάνων, jam monuit *Meurs.* ad *Aristox. Harm. Elem.* p. 138.

γράφων separatim meminit. At fragmenta hujus operis apud neminem Veterum investigare potui.

§. 51.

Περὶ αὐλῶν τρήσεως.

Primi libri particulam prodidit *Athenaeus* pag 634. F., ejusque haec sunt verba: Δίδυμος ὁ γραμματικὸς ἐν ταῖς πρὸς Ἰῶνα ἀντεξηγήτεσιν μάγαδιν αὐλὸν ἀκούει τὸν κιθαριστήριον, οὗ μνημονεύει Ἀριστόξενος ἐν πρώτῳ περὶ αὐλῶν τρήσεως, λέγων πέντε γένη εἶναι αὐλῶν, παρθενίους, παιδικούς, κιθαριστηρίους, τελείους (*).

Di-

(*) Hunc Athenaei locum corruptum esse manifesto apparet, quippe unum tiliarum genus deest, nimirum δακτυλικόν. Quod supplendum esse ipse Athenaeus docet pag. 176. F. Οὐ μόνον τοὺς παρθενίους καλουμένους καὶ παιδικούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνδρείους, οἳ τινες καλοῦνται τέλειοι τε καὶ ὑπερτέλειοι, καὶ τοὺς κιθαριστηρίους δὲ, καὶ τοὺς δακτυλικούς. Praeterea in sequentibus Athenaei verbis ἢ ἐλλείπειν οὖν δεῖ κ. τ. λ. omnino delendum est illud ἢ. Sensus loci hic est: Didymus Grammaticus in Interpretationibus Contrariis (i. e. quas adversus Aristarchum conscripsit) in Jonem poëtam, μάγαδιν tibiā accipit pro citharisteriā tibiā, cujus meminit Aristoxenus in libro de Tibiarum perforatione, dicens, quinque esse genera tiliarum, virgineas, pueriles, citharisterias, perfectas, dactyl.

Didymus Grammaticus in Interpretationibus Contrariis in Jonem poëtam, μάγαδιν tibiā accipit pro citharisteria tibiā cuius meminit Aristoxenus in libro de Tibiarum perforatione, dicens quinque esse genera tibiārum, virgineas, pueriles, citharisterias, perfectas.

§. 52.

Περὶ μουσικῆς.

Aristoxeni libros *de Musica* commemorant Plutarchus atque Athenaeus, quorum verba nunc exponam. Ille Tom. II. p. 1136, C. librum primum his verbis citat: "Ολυμπον γὰρ πρῶτον Ἀριστόξενος, ἐν τῷ πρῶτῳ Περὶ Μουσικῆς, ἐπὶ τῷ Πυθωνίῳ Φησὶν ἐπικηδεῖον αὐλῆσαι λυδισί. *Olympum dicit primum Aristoxenus in primo libro de Musica in Pythonis funere carmen funebre tibiis cecinisse Lydiā harmoniā.* Neque aliud opus est de quo l. m. lit. E. loquitur: Τούτων δὲ τῶν ἁρμονιῶν, τῆς μὲν θρηνηδικῆς τινὸς οὔσης, τῆς δ' ἐκλελυμένης, εἰκότως

δ

dactylas. Igitur in illo loco Jonis necesse est omisam esse copulam τε, ut scriptura ac sententia sit, „Λυδός τε μάγαδιν τ' αὐλὸς ἡγεῖσθαι βοῆς” *Tibia utraque cum Lydia tum Magadis praecedant clamorem.*

ὁ Πλάτων παραιτησάμενος αὐτάς, τὴν δωρικὴν ὡς πολε-
μικοῖς ἀνδράσι καὶ σώφροσιν ἀρμόζουσιν εἴλετο· οὐ μὰ
Δι' ἀγνοήσας [ὡς Ἀριστόξενός φησιν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν
μουσικῶν], ὅτι καὶ ἐν ἐκείναις τι χρήσιμον ἦν πρὸς πο-
λιτείαν φυλακικὴν. *Quum igitur istarum harmo-
niarum [Lydiae & Jonicae] illa quidem lamen-
tabilis, haec vero dissoluta sit; recte Plato eam
repudiavit, Doricam assumpsit, ut decoram viris
modestis & bellicis: non sane ignorans [ut ait
Aristoxenus in secundo Musicorum], etiam in
illis (harmoniiis) aliquid inesse utile ad conserva-
tionem Reipublicae. Athenaeus XIV, p. 634. D.
librum quartum Aristoxenici operis de Musica
hisce verbis commemorat: Ἀριστόξενος ἐν τετάρτῳ περὶ
Μουσικῆς, ἥδον, φησὶν, αἱ ἀρχαῖαι γυναῖκες καλύκην τινὰ
ᾠδὴν· Στησιχόρου δ' ἦν ποίημα, ἐν ᾧ Καλύκη τις ὄνομα,
ἔρῳσα Εὐάθλου νεανίσκου, σωφρόνως εὐχεται τῇ Ἀφροδίτῃ
γαμηθῆναι αὐτῷ. Ἐπεὶ δὲ ὑπερεῖδεν ὁ νεανίσκος κατεκρήμνι-
σεν ἑαυτήν. ἐγένετο δὲ τὸ πάθος περὶ Λευκάδα. σωφρονικοῦ
δὲ πάνυ κατεσκεύασεν ὁ ποιητὴς τὸ τῆς παρθένου ἦθος,
οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου θελούσης συγγενέσθαι τῷ νεανίσκῳ,
ἀλλ' εὐχομένης εἰ δύναίτο γυνὴ τοῦ Εὐάθλου γενέσθαι
κουριδίαν, ἢ, εἰ τοῦτο μὴ δυνατόν, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου.
*Aristoxenus libro quarto de Musica scribit,
priscas foeminas cecinisse cantionem quandam no-
mine Calycen. Stesichori versus exstant in qui-
bus quaedam nomine Calyca Euathli juvenis
amore**

amore capta a Venere precatur ejus nuptias :
contemta vero a fastidioso & renuente juvene ,
praecipitio se interemit : id quod circa Leucadam
factum est. Ejus virginis mores apprime fuisse
pudicos poeta finxit , ut quae juvenis consuetudi-
nem non prorsus & quovis modo cuperet , sed op-
tare si liceret , Euathlo virgo nubere , aut si ,
quod in votis erat , obtinere non posset , abire vitā.

§. 53.

Περὶ Ἀριθμητικῆς (*).

Ut res atque vita Pythagorae nobis obscurae
sunt , ita inprimis etiam ipsius philosophiae
pars Physica atque Theologia Arithmetica ; in
quibus enucleandis difficultatibus eruditissimi viri
desudarunt , neque tamen eas ad liquidum ex-
plorare potuerunt. Utinam idcirco haberemus
integrum Aristoxeni opus *de Arithmetica* , cujus
nihil ,

(*) Hoc fragmentum in MSS. August. Aristoxeno tri-
bui , jam mihi dixerat Clar. Wyttenbachius , penes quem
illius libri scripti collatio est : deinde in edit. Hereniana
Stobaei Eclog. Phys. vidi , cum MSS. August. tres alios
codd. consentire. Ut igitur non sit quod dubitemus ,
quin Aristoxenus hujus fragmenti sit auctor.

nihil, nisi unum id fragmentum aetatem tulisse videtur, quod exstat apud *Stobaeum* Ecl. Phys. I. p. 16 ed. *Heren.*

Τὴν δὲ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς πραγματείαν, μάλις πάντων τιμῆσαι δοκεῖ Πυθαγόρας, καὶ προάγειν εἰς τὸ πρόσθεν, ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς τῶν ἐμπόρων χρείας, πάντα τὰ πράγματα ἀπεικάζων τοῖς ἀριθμοῖς. Τάτε γὰρ ἄλλα ἀριθμὸς ἔχει, καὶ λόγος ἐστὶ πάντων τῶν ἀριθμῶν πρὸς ἀλλήλους. Αἰγύπτιοι δ' Ἑρμεῦ Φασὶν εὕρημα (*), ὃν καλοῦσι Θῶθ. Οἱ δὲ ἐκ τῶν θείων περιφορῶν ἐπινοηθῆναι. Μονὰς μὲν οὖν ἐστὶν ἀρχὴ ἀριθμοῦ, ἀριθμὸς δὲ τὸ ἐκ τῶν μονάδων πλῆθος συγκεείμενον. Τῶν δὲ ἀριθμῶν ἄρτιοι μὲν εἰσὶν, οἱ εἰς ἴσα διαιρούμενοι, περίσσοι δὲ εἰς ἄνισα, καὶ μέσον ἔχοντες. Οὕτως ἐν περισσῶν ἡμέραις αἱ κρίσεις τῶν νοσημάτων γίνεσθαι δοκοῦσι καὶ αἱ μεταβολαὶ, ὅτι ὁ περιττὸς καὶ ἀρχὴν, καὶ τελευτὴν, καὶ μέσον ἔχει, ἀρχῆς καὶ ἀκμῆς καὶ παρακμῆς ἐχόμενα.

At numerorum disciplinam maximi videtur fecisse Pythagoras, ἃ in medium a mercatorum usu abductam protulisse, rebus omnibus cum numeris comparatis. Nam cum alia numerus habet, tum est quaedam numerorum inter se ratio. Aegyptii vero

(*) De inventoribus Arithmeticae in varias sententias abeunt Veteres; vid. Strab. XVI. pag. 876. ed. Cas., Flav. Jos. A. J. I. 8., Virgil. Polydor. de Rer. Invent. I. cap. 18.

vero Mercurii, quem Thoth vocant, hoc inventum esse statuunt; alii de motibus caelestibus collectum volunt. Enim vero Monas est numeri principium, numerus monadum multitudo. Sunt autem numeri alii pares, qui in aequalia, alii impares qui in inaequalia dividuntur & medium habent. Hoc pacto judicia morborum & transitus in diebus imparibus collocantur, quod is numerus principium habeat, & finem & medium; initium, vigorem & languorem complexus.

§. 54.

Περὶ τῆς μουσικῆς ἀκροάσεως.

Ante edita a Clar. Jac. Morello Aristoxeni fragmenta de Rhythmicis Elementis nemini credo cognitum fuisse hoc Aristoxeni opus de Musica auditione. Morellus primum in codice Scholiastis Platonis inedito hanc inscriptionem operis invenit, atque in praefatione illius libri, cujus Censura exstat Bibl. Crit. Vol III. P. II. p. 130. his verbis ejus mentionem fecit: „Aristoxenum de Musica auditione scripsisse, nemo unquam fortasse sciat, nisi a Scholiaste Platonis nondum evulgato, editione tamen prorsus digno, id cognoscat: cujus ad illud Phaedonis οὐχ ἡ Γλαύκου

τέχνη

τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι, ἃ γ' εἰσιν. (Plato Tom. I. p. 198. ed. H. Steph.) *Haec juxta Codices Marcianos CLXXXIV, CLXXXVI, CLXXXIX. verba sunt.* Ἡ ἐπὶ τῶν μὴ ἰσδίως κατεργαζομένων, ἢ ἐπὶ τῶν πάνυ ἐπιμελῶς [al. ἐμμελῶς] καὶ ἐντέχνως ἐργασμένων. Ἰππαστος γάρ τις κατεσκεύασε χαλκοὺς τέτταρους δίσκους οὕτως, ὥς τε τὰς μὲν διαμέτρους αὐτῶν ἴσας ὑπάρχειν· τὸ δὲ τοῦ πρώτου δίσκου πάχος ἐπίτριτον μὲν εἶναι τοῦ δευτέρου, ἡμίολιον δὲ τοῦ τρίτου, διπλάσιον δὲ τοῦ τετάρτου· κρουομένους δὲ τούτους ἐπιτελεῖν σωμαφωνίαν τινά. καὶ λέγεται Γλαῦκον ἰδόντα τοὺς ἐπὶ τῶν δίσκων Φθόγγους, πρῶτον ἐγχειρῆσαι δι' αὐτῶν χειρουργεῖν· καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς πραγματείας ἔτι καὶ νῦν λέγεσθαι τὴν καλουμένην Γλαύκου τέχνην. μεμνήται δὲ τούτου Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ τῆς μουσικῆς ἀκροάσεως (*), καὶ Νικοκλῆς (†) ἐν τῷ περὶ θεωρίας. Ἔστι δὲ

(*) Similis inscriptio Aristotelici operis *Φυσικῆς ἀκροάσεως*: item *Porphyriani*, nunc quidem deperditi, περὶ τῆς φιλολογίας [f. φιλολογικῆς] ἀκροάσεως, cujus fragmentum habemus apud Euseb. Pr. Ev. X. 3.

(†) Fuit quidam *Nicocles* patriâ *Lacedaemonius*, ut constat e *Vita Libanii* p. 12. atque *Epist. Liban.* MCXXVII, conditione *Grammaticus* & *Magister* Juliani Imperatoris, argumento *Socr. H. E.* III. c. 1. Ad quem praeterea *Nicoclem* multae exstant *Libanii* epistolae. Caeterum probe distinguendus ab alio, quamvis item *Lacedaemonio*, cujus meminit *Athen.* p. 140 & 141. Si quidem *Athenaeus* floruerit paulo post *Oppianum* i. e. *Septimii Severi* aetate,

δὲ καὶ ἑτέρα τέχνη γραμμάτων, ἣν ἀνατιθέασι Γλαύκη
 Σαμίῳ, ἀφ' ἧς ἴσως καὶ ἡ παροιμία διεδόθη· οὗτος δὲ
 καὶ σιδήρου κόλλησιν εὗρεν, ὥς Φησιν Ἡρόδοτος (*).
 De Glauci arte plura hic commemorare non est
 opus; conf. Erasmi in Adag. p. m. 505., Schott.
 ad Paroemiogr. Cent. II. n. 19, Petav. ad
 Julian. Orat. II, pag. 76, Kusterus ad Suid. in
 V. Γλαύκου τέχνη, alii.

§. 55.

Ῥυθμικὰ στοιχεῖα.

Aristoxeni fragmenta *Rhythmicorum Elementorum* potissimum cognita fuisse Joh. Baptistae
 Donio, Viro musices veteris peritissimo, intel-
 ligitur ex ipsius verbis (†), ubi ait: „*Duo*
erunt Tractatus (quos editurus sum), *sed vitio*
vetustatis, quod dolendum, mutili imperfectique;
alter inscribitur Ἀριστόξενος περὶ Ῥυθμικῆς in tres
libros, verum, ut dixi, truncos tributus, qui sic
ta-

te, ut Viri eruditi conjiciunt ex ipsius verbis pag. 12. &
 537. At mihi non constat, quis hic fuerit Nicocles,
 qui hoc loco memoratur.

(*) Lib. I. c. XXV. ibique Valckenaerium.

(†) De Praest. Mus. Vet. Tom. I. Op. Mus. I. II.
 p. 136.

tamen, utpote magni illius Philosophi, & quod caput est in re Musicâ facile principis, multa, quae nos latent, docebit, in hac praesertim parte Musices, quae praecipue auctorum penuria, & ignoratione vetustatis in tenebris jacet. Diversum est hoc opus a tribus ejusdem Aristoxeni Elementorum Musicorum libris, qui circumferuntur impressi, ne quis eosdem existimet. Hunc librum in quodam Bibliothecae Vaticanae Codice, cum alia quaedam investigarem, casu quodam reperi, nec minori tum laetitia exsilui, quam Mathematicus olim Archimedes, cum ob nobile illud inventum exclamaret, εὕρηκα, εὕρηκα. Alterum est Graeci item auctoris fragmentum non contemnendum, ejusdem argumenti, & similiter περὶ ῥυθμικῆς inscriptum, in Codice quodam ejusdem Bibliothecae multos auctores Musicos continente, quae duo simul cum magno studiosorum bono edi poterunt."

At Donius aliis fortassis impeditus negotiis edendi consilium non perfecit, notitiaque horum fragmentorum fere in oblivionem abiit. Cum igitur Clar. Morellius, scrinia Bibliothecae Venetae D. Marci aliquando perscrutans, Aristoxeni fragmentum Donio laudatum invenisset in Codice quodam, qui opera Musica jam edita Aristoxeni, Euclidis, Bacchii, Alypii, continebat,

bat, operam dedit, ut e Codd. Bibliothecae
Vaticanae nancisceretur descriptionem utrius-
que fragmenti, quippe posteriori carebat Co-
dex Venetus. Quae beneficio *Hieronymi Ju-
liani Equitis*, tunc temporis pro Republicâ
Venetâ apud *Pium VI. P. M. Oratoris*, accu-
rate descripta ad ipsum delata sunt. Jam hisce
instructus subsidiis, nec non *Michaëlis Pselli*
junioris opusculo inedito, quod inscribitur Προ-
λαμβάνόμενα εἰς τὴν ῥυθμικὴν ἐπιστήμην, duo haec
fragmenta emendavit, observationibusque illu-
strata edidit una cum aliis opusculis ineditis
Venetiis MDCCLXXXV. De Editoris studio
huic libro impenso, videatur Censura *Cel.
Wytenbachii Bibl. Crit. l. m.*

§. 56.

Cum in tantâ librorum ab Aristoxeno scripto-
rum copiâ, cum ipsis libris fere etiam inscrip-
tiones librorum perierint; difficile est singula
quaeque fragmenta, quae apud Veteres occur-
runt, ad sua opera referre. Primum itaque co-
natus sum ea explicare fragmenta, quae hujus
illiusve operis particulas esse satis certe scirem,
eorumque numerum, factâ *Rhythmicorum Ele-
mentorum* memoriâ, absolvi. Attamen prius-
quam

quam ad reliqua ex incertis libris desumta fragmenta progrediar, pluribus ea explicem oportet, quae dixi pag. 19. infra: nimirum Aristoxenum forte etiam scripsisse librum *περὶ μεταβολῶν & περὶ διασηματικῶν στοιχείων*.

Ad conjecturam de priori libro ansam praebent verba Plut. Tom. II. p. 1095. E. *Ἐν δὲ συμποσίῳ Θεοφράστου περὶ συμφωνιῶν διαλεγομένου, καὶ Ἀριστοξένου περὶ μεταβολῶν, καὶ Ἀριστόφανους περὶ Ὀμήρου.* In convivio si Theophrastus de concentibus disserat, aut de earum mutationibus Aristoxenus, aut Aristophanes de Homero. Vel sic tamen, si quis hunc locum non de peculiari quodam libro Aristoxeni accipiendum esse existimet, illius sententiam refutare non audeo. Posteriores vero libellum *περὶ διασηματικῶν στοιχείων* ab Aristoxeno literis consignatam esse, suspicatus est Clar. Morellius. Ait nimirum Aristoxenus *Rhyth. Elem.* pag. 294. *ὥς περ οὖν ἐν τοῖς διασηματικοῖς στοιχείοις τὸ μὲν κατὰ μέρος ῥητὸν ἐλήφθη, ὃ πρῶτον μὲν ἐστὶ μελωδούμενον κ. τ. λ.* Quemadmodum igitur in Elementis eorum quae distinguantur intervallis, sigillatim rationale illud sumtum est, quod primum quidem est modulationi subjectum &c. Ex his verbis conjectura manavit Morellii, Novum, inquam, Aristoxenici operis titulum se hic offerre conjicio, ex eo quod Aristoxeno familiare fuisse

fuisse videtur, ejusmodi inscriptiones suis libris
 apponere: nempe ἀρμονικῶν σοιχείων, ἰυθμικῶν σοι-
 χείων. —

§. 57.

In recensendis Aristoxenicorum librorum
 fragmentis initium feci ab opere περὶ βίων ἀνδρῶν,
 atque tum dixi viros doctos e quibusdam vete-
 rum scriptorum locis conjecisse, in illo περὶ βίων
 opere expositam fuisse vitam *Hipponis*, *Xeno-*
phili, *Heraclidis Pontici*, *Xenocratis*, *Praxida-*
mantis, *Lycurgi*, aliorum. Itaque breviter
 fontes indicabo, e quibus hae conjecturae pro-
 manasse videntur.

Hipponis vitam ab Aristoxeno expositam fuis-
 se, collegit *Jonsius*, assentiente *Fabricio*, e
 verbis *Censorini* de D. N. c. 5. *Hipponi* vero
Metapontino, seu, ut *Aristoxenus* auctor est, *Sa-*
mio, ex medullis profluere semen videtur. (*).

Xeno-

(*) De patria *Hipponis* consentit cum *Aristoxeno*
Jamblichus de V. P. p. m. 216 : Conf. *Fabr.* B. Gr. Vol. I.
 p. 134. At monendum tamen *Hipponem* ab *Hippaso* dili-
 genter esse distinguendum, quod secus fecit *Elias Vinetus*
 in Adnot. ad *Censor.* l. m. p. 152. Denique verba *Censorini*
Aristoxeno Herophileo seu *Medico* tribuenda esse censuit

Xenophili vitam conscripsisse *Aristoxenum* probare studuit *Jonsius* ex iis quae refert *Lucianus* T. III. p. 221. *Ξενοφίλος ὁ μουσικὸς, ὡς φησιν Ἀριστόξενος, προτχὼν τῇ Πυθαγόρου φιλοσοφίᾳ, ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ ἑκατὸν ἔτη Ἀθήνῃσιν ἐβίωσεν.* *Xenophilus Musicus*, ut ait *Aristoxenus*, *eminens Pythagorae philosophia*, supra centum & quinque annos *Athenis* vixit. *Aristoxenum*, ut ejusdem rei testem, citat *Valer. Max.* VIII. 13. extr. 3. *Biennio minor [Gorgiâ Leontino] Xenophilus Chalcidensis Pythagoricus, sed felicitate non inferior.* Si quidem, ut *Aristoxenus Musicus* ait, *omnis humani incommodi expers in summo perfectissimae splendore doctrinae exstinctus est.* His locis adjungi possunt verba *Plinii H. N.* VII. 50. *Xenophilum musicum centum & quinque annis vixisse sine ullo corporis incommodo (*)*

Heraclidis Pontici vitam literis mandatam esse ab *Aristoxeno*, conjecisse videntur *Jonsius* atque *Fabricius* e verbis *Diog. Laërt.* V, 92.

Φησὶ

Meursius ad *Aristox.* Harm. El. p. 134. mihi autem magis placet sententia *Jonsii* de Script. H. Phil. pag. m. 74, & *Reinesii* Var. Lect. p. 485.

(*) *Xenophilum* uti philosophum, ita & Musicum existisse, docet praeter *Plinium* & *Lucianum Aelianus*. Vid. supra p. 10, nec non *Aldobr.* ad *D. Laërt.* VIII. 16.

Φησὶ δὲ Ἀριστόξενος ὁ μουσικὸς , καὶ τραγωδίας αὐτὸν ποιεῖν , καὶ Θέσπιδος αὐτὰς ἐπιγράφειν. *Tradit Aristoxenus Musicus illum (Heraclidem) tragoedias etiam scripsisse , Thespidisque illas titulo praenotasse.* At tenendum est Jonsium de Script. Hist. Phil. p. m. 78. suam sententiam mutasse, dum ait: *forte ex opere περὶ τραγωδοποιῶν sunt , quae de Heraclide proxime dixi.*

Xenocratis cujusdam vitam scripto consignatam fuisse ab Aristoxeno , opinatus est *Fabricius*. Cujus conjecturae fons videtur esse locus D. Laërt. IV , 25. Ἐκτος ᾠσματα γεγραφώς , ὡς Φησιν Ἀριστόξενος. *Sextus (Xenocrates), teste Aristoxeno, odas conscripsit.*

De *Praxidamante* § 45. egi, ut igitur non opus sit hic de eo loqui.

§. 58.

Lycurgi vitam ab Aristoxeno literis consignatam fuisse, videtur *Fabricius* collegisse e verbis *Plutarchi* in Vit. Lycurg. p. 59. Judice autem *Meursio* sumta sunt haec verba ex Aristoxeni *Commentariis Historicis*. Equidem cum Jonsio rem ut incertam in medio relinquo. Ait Plut. l. m. Τελευτῆσαι τὸν Λυκούργον οἱ μὲν ἐν Κίρρῳ· Ἀπολλόθεμις δὲ εἰς Ἥλιν κομισθέντα , Τιμαίος δὲ καὶ

Ἀριστόξενος ἐν Κρήτῃ καταβιώσαντα· καὶ τάφον Ἀριστόξενος αὐτοῦ δείκνυσθαι Φησὶν ὑπὸ Κρητῶν τῆς Περγαμίας (*) περὶ τὴν ξενικὴν ὁδόν. *Exstinctum Lycurgum alii Cirrhae referunt: Apollothemis deportatum Elim, Timaeus & Aristoxenus in Creta diem supremum obiisse: nec non sepulchrum ejus ostendi, ait Aristoxenus, in Pergamia juxta viam xeniam.*

Fortassis quoque scripserit Aristoxenus Sophoclis Vitam: si quidem id ex Scholiaste Sophoclis conjicere sanum est. Qui *init. Vit. Soph.* ait, Σοφοκλῆς τὸ μὲν γένος ἦν Ἀθηναῖος, υἱὸς δὲ Σοφίλου, ὃς οὔτε [ὥς Ἀριστόξενος Φησὶ] τέκτων ἢ χαλκεὺς ἦν. Deinde *in fine Vitae*, Φητὶ δὲ, inquit, Ἀριστόξενος ὥς πρῶτος τῶν Ἀθηνήθεν ποιῆτων τὴν Φρυγίαν μελοποιΐαν εἰς τὰ ἰδία ᾄσματα παρέλαβε, καὶ τῷ διθυραμβικῷ τρόπῳ κατέμιξε.

§. 59.

Ex Aristoxeni libro περὶ τραγωδοποιῶν depromtus est, ut *Meursii* (†) opinio fert, locus *Plutarchi*

(*) Quae Plutarcho *Pergamia* dicitur, ab aliis vocatur scriptoribus *Pergamum*: argumento Virg. Aen. III. 132, Vell. Pat. I. 1, Plin. H. N. IV. 12. Conf. Cellar. Geogr. Ant. Tom. I. p. 820.

(†) Observ. ad Aristox. Harm. El. p. 139.

tarchi de Mus. pag. 1136. D. Ἀριστόξενος δὲ Φησὶ Σαπφῶν πρώτην εὐρασθαι τὴν μιξολυδίαν, παρ' ἧς τοὺς τραγωδοποιοὺς μαθεῖν λαβόντας γοῦν αὐτοὺς συζεῦξαι τῇ δωριδί. Ἐπεὶ ἡ μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς (*) καὶ ἀξιωματικὸν ἀποδίδωσιν, ἡ δὲ τὸ παθητικόν μέμικται δὲ διὰ τούτων τραγωδία· ἐν δὲ τοῖς ἱστορικοῖς τοῖς ἁρμο- νικοῖς (†) Πυθοκλείδην Φασὶ (leg. Φησὶ) τὸν αὐλητὴν εὐρητὴν αὐτῆς γεγενῆσθαι. *Aristoxenus ait, Sappho- nem primum invenisse Mixolydiam harmoniam, a qua tragoediae poëtas eam didicisse; quippe qui eam accipientes conjunxissent cum Dorica: quan- doquidem haec quidem magnificentiam & gravi- tatem adfert, illa vero affectum. Ex his autem (duabus) mixta est tragoedia. In Historicis au- tem Harmonicis refert, Pythoclidem tibicinem ejus (Mixolydiae Harmoniae) inventorem fuisse.*

§. 60.

Ex opere de Tragica saltatione videntur de- scripta esse, ut existimat Jonsius, verba Athe- naei

(*) Vid. Athen. XIV. p. 624. D.

(†) Corruptum esse libri titulum, nemo non videt. In quibusdam libris scriptis, ut ex Cel. *Wytttenbachio* audivi legitur τοῖς ἱστορικοῖς τῆς ἁρμονικῆς. At fortassis locus ex- pressus est ex *Aristoxeni ἱστορικοῖς ὑπομνήματι*.

naei Lib. I. p. 19. Εὐδίκος δ' ὁ γελωτοποιὸς ἡῶδα-
κίμει μιμούμενος παλαισὰς καὶ πύκτας, ὡς Φησιν Ἀρι-
στόξενος. Στράτων δ' ὁ Ταραντῖνος ἐθαυμάζετο τοὺς δι-
θυράμβους μιμούμενος· τὰς δὲ κιθαρωδίας οἱ περὶ τὸν ἐξ
Ἰταλίας Οἰωνῶν· ὃς καὶ Κύκλωπα εἰσήγαγε τερετίζοντα
καὶ ναύαγον Ὀδυσσεά σολοικίζοντα (*) ὁ αὐτὸς Φησί.
*Eudicus ridiculus scurra clarus fuit, quod, ut
testis est Aristoxenus, pugiles luctatoresque, Stra-
ton vero Tarentinus, quod dithyrambicos versus
imitaretur: ut ἔξ Oenonas Italus, quod citharae
modos sonosque exprimeret. Hic, ut idem scribit,
Cyclopem induxit stridula voce cantilantem, ἔξ nau-
fragum Ulyssem barbaram ἔξ inepte loquentem. —
Lib. I. p. 22. Ὀρχήσεις ἐθνικαὶ αἶδε. Λακωνικαὶ,
Τροιζηνιακαὶ, Ἐπιζεφύριοι, Κρητικαὶ, Ἰωνικαὶ, Μαν-
τινιακαὶ, αἷς προκρίνει Ἀριστόξενος διὰ τὴν τῶν χειρῶν
κίνησιν*

(*) Locus non satis est integer, editionesque antiquio-
res ita eum exhibent; καὶ Ναύκον Ναυσικάα Ὀδυσσεά σο-
λοικίζοντα. quod *Nausicaae* nomen *Casaub.* deleuit, &
Ναύκον mutavit in ναύαγον. At ne sic quidem locus nullā
laborat mendā. Difficultas est in participio σολοικίζοντα,
quippe vix apparet, quid hoc sibi velit. *Casaub.* igitur,
quia fabulae argumentum petitum ex *Homero* esse vide-
tur, pro σολοικίζοντα legendum esse κελητίζοντα existimat,
nec non Oenonam respexisse ad illa Homerica *Odyss.*
V. 370.

————— αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
Ἄμφ' ἐνὶ δούρατι βαῖνε ΚΕΛΗΘ' ὡς ἵππον ἐλαύνοντα.

κίνησιν (*). *Gentium peculiares sunt quaedam saltationes, ut Laconicae, Troezeniacaе, Epizephyricae, Cretenses, Jonicae, Mantiniacae: quas ob manuum gestus Aristoxenus omnilus praefert.* Porro eadem pag. lit. E. Ἀριστόξενος δὲ Φησι τὴν Πυρρίχην ἀπὸ Πυρρίχου τοῦ Λάκωνος τὸ γένος τὴν προσηγορίαν λαβεῖν (†). Λακωνικὸν δ' εἶναι μέχρι καὶ νῦν ὄνομα τὸν Πυρρίχον. Ἐμφανίζει δ' ἡ ὄρχησις πολεμικὴ οὔσα, ὅτι Λακεδαιμονίων τὸ εὔρημα· πολεμικοὶ δ' εἰσὶν οἱ Λάκωνες, ὧν δ' υἱοὶ τὰ ἐμβατήρια μέλη (§) ἀναλαμβάνουσιν, ἅπερ καὶ ἐνόπλια καλεῖται· καὶ αὐτοὶ δ' οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς πολέμοις τὰ Τυρταίου (**) ποιήματα ἀπομνημονεύοντες εὐρυθμον κίνησιν ποιοῦνται. *Aristoxe-*

(*) Eadem leguntur ap. Eustath. ad Od. Θ. p. 1602. ed. Rom. Caeterum Cretensibus familiare fuisse saltare, testatur Athen. p. 181. B. Τοῖς μὲν οὖν Κρησὶν ἢ τ' ὄρχησις ἐπιχώριος, καὶ τὸ κυβισαῖν.

(†) De origine *Pyrrhiches* non convenit inter scriptores veteres. Schol. Villosi. ad Iliad. π. 617. Ἐπυρρίχιζον γὰρ οἱ Κρήτες πρὸς ἄσκησιν τῶν πολεμικῶν, ὃ εἶσι, σὺν τοῖς ὅπλοις τὴν Πυρρίχην, καὶ ἐνόπλιον ὄρχησιν ἡσκοῦντο. Conf. Stob. Serm. XLII. p. 294., Rhodig. Var. Lect. III. p. 15., & scriptores §. 47. laudati.

(§) Ἐμβατήριον ait Hesych., εἶδος αὐλήματος. Vid. Eustath. ad Il. O. p. 1029. ed. Rom., atque Kuhnii ad Jull. Poll. IV. p. 375., Meurs. Misc. Lacon. II. cap. 11.

(**) Conf. scriptores Fabricio B. Gr. Vol. I. p. 449. citati.

Aristoxenus scribit Pyrrhichen nominatam fuisse a Pyrrhicho, natione Lacedaemonio. Vocabulum certe etiam nunc Laconicum est Pyrrhichus: Militaris ea videtur saltatio Spartanorum inventum: & alioqui bellicosi sunt Lacedaemonii, quorum addiscunt filii Embateria. Modorum id genus est quod & Enoplion vocant. Idem Lacedaemonii praeliaturi, Tyrtaei versus recitantes numeroso passu gradiuntur. Denique pag. 631. C. Ἀριστόξενος δὲ Φησιν, ὡς οἱ παλαιοὶ γυμναζόμενοι ἐν τῇ γυμνοπαιδικῇ εἰς τὴν πυρρίχην ἐχώρουσαν πρὸ τοῦ εἰσιέναι εἰς τὸ θέατρον (*). Aristoxenus scribit antiquos exercitatos in

(*) Athen. p. 630. E. Ἡ δὲ γυμνοπαιδικὴ παρεμφερὴς εἴς τῃ τραγικῇ ὀρχήσει, ἣτις Ἑμμελεία καλεῖται, ἐν ἑκατέρᾳ δ' ὁρᾶται τὸ βαρὺ καὶ σεμνόν. Gymnopaedice affinis est saltationi tragicae, quam Emmeleiam nuncupant: In utraque apparet venerabilis quaedam gravitas. Mox p. 631. B. Ἐοικε ἡ γυμνοπαιδικὴ τῇ καλουμένῃ Ἀναπάλῃ παρὰ τοῖς παλαιοῖς γυμνοὶ γὰρ ὀρχοῦνται οἱ παῖδες πάντες εὐρύθμους φορέας τινὰς ἀποτέμνοντες, καὶ σχήματα τινὰ τῶν χειρῶν κατὰ τὸ ἀπαλόν, ὥς ἐμφαίνειν θεωρήματι τι τῆς παλαιστρας καὶ τοῦ παγκρατίου, κινῶντες εὐρύθμους τοὺς πόδας. Gymnopaedices magna fuit similitudo cum ea, quam nominavit antiquitas Anapalen. Nudi saltant omnes adolescentes concinno quodam impetu corporis, sed interseisso, molli quadam manuum figuratione, pedumque venusto motu, ut luctae & pancratii exhibeatur species & exemplum.

in Gymnopaedice ad Pyrrhichen transire solitos,
priusquam in theatrum prodirent.

§. 61.

Fragmentis libri Aristoxenici περὶ αὐλῶν καὶ
ὀργάνων annumerat *Jonsius* verba Athenaei lib.
IV. p. 174. C. Ζητεῖται πότῃ τῶν ἐμπνευστῶν ἐστὶν
ὀργάνων ἡ ὑδραυλὶς, ἡ τῶν ἐντάτων (*). Ἀριστόξενος
μὲν οὖν οὐκ οἶδε. *Hydraulis* quaeritur an ex instru-
mentis sit, quae inflantur, an ex iis quibus
adaptantur fides. *Aristoxenus* quidem hoc quale
esset, ignoravit.

§. 62.

Respexisse *Tatianum* in *Or. adv. Gentes* pag.
86. ad opus Aristoxeni περὶ αὐλητῶν *Jonsii* &
Fabricii fuit opinio. Τί δὲ μοι, inquit, κατ'
Ἀριστόξενον τὸν Θηβαῖον Ἀντιγενίδην (†) πολυπραγ-
μονεῖν;

(*) Sunt enim instrumenta Musica duplicis generis:
vel ἐμπνευστὰ, quae spiritu inflantur, vel ἐντάτα quae
chordis fidibusque tenduntur. Vid. *Jul. Poll.* IV. §. 58, &
Arist. Quintil. p. 101, 107 & seqq.

(†) *Antigenides* tibicen, fuit omnis voculae melleus mo-
dulatur, & omnis modi peritus modifier: cf. *Apul. Flor.*
I, *Val. Max.* III. p. 303. ed. *Torr.* *Gell.* XIV. 17.
Neque

μονεῖν; Quid mea refert Aristoxeni instar curiosius inquirere, quis ac qualis fuerit Antigenides Thebanus?

§. 63.

Residua nunc referam Musici argumenti fragmenta, quorum frequens est apud scriptores, tam Graecos, quam Romanos, memoria. E Graecis praecipue hi sunt scriptores.

Dion. Halic. Tom. II. p. 11. Ἀρχαὶ μὲν οὖν εἰσι τῆς ἀνθρωπίνης καὶ ἐνάρθρου Φωνῆς, αἱ μὴκέτι δεχόμεναι διαίρεσιν, ἃς καλοῦμεν σοιχεῖα καὶ γράμματα· γράμματα μὲν ὅτι γραμμαῖς τισὶ σημαίνεται· σοιχεῖα δὲ, ὅτι πᾶσα Φωνὴ τὴν γένεσιν ἐκ τούτων λαμβάνει
πρω-

Neque praeterea quidquam h. l. monendum est, nisi Interpretem haec verba κατ' Ἀριστόξενον intellecta non habuisse, eorumque loco reposuisse Philoxeni discipulus. Quod forte sumserit ex Suida, qui Antigenidem vocat αὐλαῶδον Φιλοξένου. Uti vero istiusmodi incuria saepius usu venit Interpretibus, sic contra nonnumquam e versione latinâ oratio graeca in integrum restitui potest: v. c., ut uno exemplo defungar, ap. Jambl. V. P. §. 242, ubi sermo fit de tribus Hellenis filiis, Duro, Xutho & Aeolo, legitur αἱς ὑφηγήσεσιν ἀκολουθεῖσαι καὶ αὐτὸν εἰς Ῥόδον. Quem locum ita vertit Interpres, hisque narrationibus ipsum etiam Herodotum accedere. E qua versione discimus antea pro εἰς Ῥόδον scriptum fuisse Ἡρόδοτον.

πρῶτον, καὶ τὴν διάλυσιν εἰς ταῦτα ποιεῖται τελευταίαν.
 Τῶν δὲ στοιχείων τε καὶ γραμμάτων οὐ μία πάντων φύσις,
 διαφορὰ δὲ αὐτῶν. Πρώτη μὲν ὡς Ἀριστόξενος ὁ μουσικὸς
 ἀποφαίνεται, καθ' ἣν τὰ μὲν φωνὰς ἀποτελεῖ, τὰ δὲ
 ψόφους· φωνὰς μὲν, τὰ λεγόμενα φωνήεντα· ψόφους
 δὲ, τὰ λοιπὰ πάντα. Δευτέρα δὲ, καθ' ἣν τῶν φωνήεντων ἃ μὲν καθ' ἑαυτὰ ψόφους ὁποίους δὴ τινὰς ἀπο-
 τελεῖν πέφυκε, ῥοῖζον, ἢ συριγμόν, ἢ τοιούτων τινῶν
 ἄλλων ἤχων δηλωτικά· ἃ δ' ἔστιν ἀπάσης ἁμοῖρα φωνῆς
 καὶ ψόφου, καὶ οὐχ οἷά τε ἡχεῖσθαι καθ' ἑαυτὰ, ταῦτα
 μὲν ἄφωνα τινες ἐκάλεσαν, θάτερα δὲ ἡμίφωνα. *Prin-*
cipia humanae articulataeque vocis sunt, quae
divisionem ulterius non admittunt; quaeque ele-
menta vocamus & lineis quibusdam exprimuntur:
Elementa quia primam ex his originem vox omnis
sumit, inque ea postremo se resolvit. Est autem
non una omnium elementorum literarumque na-
tura, sed variae differentiae. Prima est, ut
tradit Aristoxenus Musicus, quae voces literae
aliae, aliae sonos tantum conficiant: voces ex
vocalibus, e reliquis formantur soni. Secunda
vero, quae consonantium quaedam per se sonos
qualescunque soleant edere, velut stridorem, aut
sibilum, aut quo nostra exprimitur averfatio, &
quaecunque istiusmodi sonos indicant: quaedam
autem, omnis vocis & soni expertes, ne possint
quidem omnino per se voce pronunciari: has
 non-

nonnulli mutas appellant, illas semivocales.

Infra pag. 192. Τοῖς πρώτοις μορίοις τῆς λέξεως, ἃ δὴ σοιχεῖα ὑπὸ τινων καλεῖται, εἴτε τρία ταῦτ' ἔσιν, ὡς Θεοδέκτη τε καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ, ὀνόματα καὶ ῥήματα καὶ σύνδεσμοι, εἴτε πλείω, δύο ταῦτα ἀκολουθεῖ, μέλος καὶ χρόνος ἴσα· κατὰ μὲν δὴ τὰς ὀξύτητάς τε καὶ βαρύτητας αὐτῶν, τάττεται τὸ μέλος· κατὰ δὲ τὰ μήκη καὶ τὰς βραχύτητας, ὁ χρόνος. οὗτος δὲ γίγνεται ῥυθμὸς, εἴτε ἀπὸ δυεῖν ἀρξάμενος συνίστασθαι βραχειῶν, ὥτπερ οἰοῦνται τινες, καὶ καλοῦσι τὸν οὕτως κατασκευασθέντα ῥυθμὸν Ἡγεμόνα, πρῶτον ἔχοντα λόγον τῶν ἴσων ἄρτει τε καὶ θέσει χρόνων· εἴτε ἀπὸ τριῶν βραχειῶν, ὡς τοῖς περὶ Ἀριστόξενον ἔδοξεν, ὃς ἐν τῇ διπλατίῳ κατασκευάσαι λόγῳ πρῶτον. *Elementaribus orationis partibus, quae a nonnullis elementa vocantur, sive tres sint, ut Theodectes & Aristoteles volunt, nomina & verba & conjunctiones, sive plura, haec duo adhaerent sonus scilicet ac tempus. Hinc autem fit pes sive duabus constans brevibus, uti quidem nonnulli arbitrantur, & vocant pedem ita compositum Hegemonem, quod primo loco ponatur inter tempora, quae aequalia sunt, arsi & thesi; sive tribus constans brevibus, qui primum in duplici ratione factus est, ut placuit Aristoxeno.*

Strabo I. p. 16. Διὰ τοῦτο καὶ τοὺς παῖδας αἰ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρώτιστα διὰ τῆς ποιητικῆς παιδεύουσι, οὐ ψυχαγωγίας χάριν ἀπὸ τοῦ ψιλῆς, ἀλλὰ σωφρο-

σωφρονισμοῦ· ὅπου γε καὶ οἱ μουσικοὶ ψάλλειν καὶ αὐλίζειν καὶ λυρίζειν δίδασκοντες μεταποικῦνται τῆς ἀρετῆς ταύτης· παιδευτικοὶ γὰρ εἶναι Φασὶ, καὶ ἐπανορθωτικοὶ τῶν ἡθῶν. Ταῦτα δ' οὐ μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν ἐς λεγόντων, ἀλλὰ καὶ Ἀριστόξενος οὕτως ἀποφαίνεται. *Atque ea de causa in Graecis urbibus pueri primo omnium poësi instituuntur: non fane nudaе oblectationis causa, sed ut modestiam discant. Quando Musici etiam, qui psallere, tibia canere vel lyra docent, hoc ipsum praestare profitentur, morum se magistros ac formatores & correctores esse affirmantes. Neque hoc solum Pythagoreorum testimonio nititur, sed ejus quoque auctor est Aristoxenus.*

Plut. in Sympos. pag. 711. Ταῦθ' οἱ μὲν αὐστηροὶ καὶ χαριέντες ἠγάπησαν ὑπερφυῶς· [οἱ δ' ἄνθρωποι καὶ διατετρυμμένοι τὰ ὦτα δι' ἀμουσίαν καὶ ἀπειροκαλίαν, οὕς Φησὶν Ἀριστόξενος χολὸν εἶμῃν, ὅταν ἐναρμόνιου ἀκούσωσιν,] ἐξέβαλλον. *Haec austeri quidem & eruditi maximo opere probaverunt; effoeminati & quorum aures inscitia atque bonarum imperitia rerum corruptae essent, quos Aristoxenus bilem aiebat vomere, si Enharmonium cantum audirent, repudiarunt.*

Plut. de Mus. p. 1134. E. Ὀλυμπος δέ, ὡς Ἀριστόξενος Φησὶν, ὑπολαμβάνεται ὑπὸ τῶν μουσικῶν τοῦ ἐναρμονίου γένους εὐρετῆς γεγενῆσθαι· τὰ γὰρ πρὸ
ἐκεῖνος

ἐκείνου πάντα, διάτονα καὶ χρωματικά ἦν (*). *Olympus vero, ut testis est Aristoxenus, putatur a Musicis inventor Enharmonii generis fuisse: quae enim ante illum fuerunt, omnia diatona & chromatica fuerunt.*

Plut. de Mus. p. 1142. B. Ὅτι δὲ περὶ τὰς ἀγωγὰς, καὶ τὰς μαθήσεις διόρθωσις ἢ διαστροφὴ γίνεται, δῆλον Ἀριστόξενος ἐποίησε· τῶν γὰρ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἡλικίαν Φησὶ Τελεσίᾳ τῷ Θηβαίῳ συμβῆναι, νέω μὲν ὄντι, τραφῆναι ἐν τῇ καλλίσῃ μουσικῇ καὶ μαθεῖν ἅλλὰ τε τῶν εὐδοκιμούντων, καὶ δὴ καὶ τὰ Πινδάρου, τὰ τε Διονυσίου τοῦ Θηβαίου, καὶ τὰ Λάμπρου, καὶ τὰ Πρατίνου, καὶ τῶν λοιπῶν, ὅσοι τῶν λυρικῶν ἄνδρες ἐγένοντο ποιηταὶ κρουμάτων ἀγαθοί· καὶ αὐλῆσαι δὲ καλῶς, καὶ περὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς συμπάσης παιδείας ἱκανῶς διαπονηθῆναι· παραλλάξαντα δὲ τὴν τῆς ἀκμῆς ἡλικίαν, οὕτω σφόδρα ἐξαπατηθῆναι ὑπὸ τῆς σκηνικῆς τε καὶ ποικίλης μουσικῆς, ὥς καταφρονῆται τῶν καλῶν ἐκείνων ἐν οἷς ἀνετράφη, τὰ Φιλοξένου δὲ καὶ Τιμοθέου ἐκμανθάνειν, καὶ τούτων αὐτῶν τὰ ποικιλώτατα καὶ πλείσθη ἐν αὐτοῖς ἔχοντα καινοτομίαν· ὁρμήσαντά τε ἐπὶ τὸ ποιεῖν μέλη καὶ διαπειρωμένου ἀμφοτέρων τῶν τρόπων, τοῦ τε Πινδαρείου καὶ Φιλοξενείου, μὴ δύνασθαι κατορθοῦν
ἐν

(*) Forte etiam sequentia, nimirum inventio Enharmonii generis ex Aristoxeno hausta sunt.

ἐν τῷ Φιλοξενείου γένει· γεγενῆσθαι δὲ αἰτίαν τὴν ἐκ
 παιδὸς καλλίστην ἀγωγὴν (*). Fieri autem in insti-
 tutionibus ἔξ disciplinis rectam aut perversam ra-
 tionem, Aristoxenus ostendit: nam suorum aequa-
 lium Telesiae Thebano ait contigisse, ut juvenis
 educaretur in pulcherrimā Musicā, ac disceret
 cum alia probatorum virorum opera, tum vero
 etiam Pindari, Dionysii Thebani, Lampri, Pra-
 tinae, ἔξ reliquorum qui e Lyricis fuerunt boni
 artifices citharae: tum vero etiam pulchre tibiis
 cecinisse ἔξ in reliquis totius disciplinae parti-
 bus bene exercitatum fuisse. At egressum e ju-
 venili aetate ita vehementer deceptum fuisse a
 scenicā ἔξ variā illā Musicā, ut contemneret
 praeclara illa opera in quibus educatus fuerat,
 Philoxeni ac Timothei opera edisceret eorumque
 adeo illa, quae plurimum varietatis ac novitatis
 haberent: cumque ipse aggressus esset componere
 cantilenas, ἔξ periculum fecisset utriusque modī
 cum Pindarici, tum Philoxenei, non potuisse ali-
 quid probabile efficere in genere Philoxeneo:
 Causam hujus rei fuisse, quod a puerili aetate
 optima institutione usus fuisset.

Plut. de Mus. p. 1146. E. Συνέβαινε γὰρ εἰσά-
 γεσθαι μουσικὴν, ὥς ἱκανὴν ἀντιστᾶν καὶ πρᾶννειν τὴν
 τοῦ

(*) Vid. omnino Athen. XIV. p. 626.

τοῦ οἴνου ὑπόθερμον δύναμιν, καθάπερ πού Φησὶ καὶ ὁ
 ἡμέτερος Ἀριστόξενος· ἐκεῖνος γὰρ ἔλεγεν εἰσάγεσθαι μου-
 σικὴν παρ' ὅσον ὁ μὲν οἶνος σφάλλειν πέφυκε τῶν ἔδην
 αὐτῷ χρησαμένων τὰ τε σώματα καὶ τὰς διανοίας.
 Ἡ δὲ μουσικὴ τῇ περὶ αὐτὴν τάξει τε καὶ συμμετρίᾳ
 εἰς τὴν ἐναντίαν κατὰστασιν ἄγει τε καὶ πρᾶννει· παρὰ
 τοῦτον οὖν τὸν καιρὸν ὡς βοηθῆμα τι τῇ μουσικῇ τοὺς
 ἀρχαίους Φησὶ κεχρησθαι Ὅμηρος. *Factum enim est ut*
Musica induceretur in convivium, utpote quae va-
leret ad reprimendam & leniendam vini vim sub-
calidam, prouti ait etiam Aristoxenus noster.
Ille enim dicebat, induci Musicam quandoquidem
vinum quidem eorum, qui ipso abunde uterentur,
& corpora & animum labefactaret. Musica au-
tem ordine suo & concinnitate in contrarium sta-
tum duceret ac leniret: sub illud igitur tempus
(convivii) antiquos musica usos esse tanquam
adjumento ait Homerus.

Theon. Smyrn. in Isag. in Plat. Math. ed.
 Buliald. p. 82. Τὸ μέντοι ἡμιτόνιον, οὐχ ὡς ἡμισυ
 τόνου λέγεται, ὥσπερ Ἀριστόξενος ἡγεῖται (*).

Pag. 87. Διέσιν δὲ καλοῦσιν ἐλαχίστην οἱ περὶ Ἀρι-
 στόξενον τὸ τεταρτημόριον τοῦ τόνου· ἡμισυ δὲ ἡμιτονίου,
 ὡς ἐλάχιστον μελωδητὸν διάστημα τῶν Πυθαγορείων διέσιν
 καλούντων, τὸ νῦν καλούμενον ἡμιτόνιον· καλεῖσθαι δὲ
 Φησιν

(*) Aristox. H. E. p. 46. ed. Meib.

Φησιν Ἀριστόξενος τοῦτο τὸ προειρημένον γένος ἑρμουϊαν, διὰ τὸ εἶναι ἄριτον, ἀπενεγκάμενον τοῦ παντὸς ἡρμωσμένου τὴν προσηγορίαν· ἔστι δὲ δυσμελωδητότατον, καὶ ὡς ἐκείνος Φησὶ, Φιλότεχνον, καὶ πολλῆς δεόμενον συνηθείας, ὅθεν οὐδ' εἰς χρῆσιν ῥαδίως ἔρχεται.

Pag. 102. Ἀλλ' Ἀριστόξενος μὲν Φησὶν ἐν δύο ἡμισέων τόνων αὐτὸ συγκεῖσθαι τελείων· τούτον δὲ ἐκ δύο τόνων καὶ τοῦ καλουμένου λείμματος· τὸ δὲ λείμμα τοῦτο Φησὶν ἀκατωνόμασον εἶναι· ἐν λόγῳ δ' εἶναι ἄριθμον πρὸς ἄριθμον, ὃν ἔχει τὰ σὺς πρὸς σμγ (*).

Clem. Alex. Strom. p. 279. Προσθήκει δὲ εἰς μά-
λιστα τὸ ἐναρμόνιον γένος τῇ Δωρικῇ ἀρμονίᾳ, καὶ τῇ
Φρυγικῇ τὸ διάτονον, ὡς Φησιν Ἀριστόξενος. *Doricae
autem harmoniae maxime convenit genus enharmo-
nium i. e. concinnum: Phrygiae διάτονον quod est
vehemens aut acutum, ut ait Aristoxenus.*

Alex. Aphrod. Comm. in Aristot. Top. I. 49.
Θεῖη γὰρ ἂν τις ὡς ἔνδοξον τὸ ὑπὸ Ἱπποκράτους λεγό-
μενον ἐν ἱατρικῇ, καὶ τὸ ὑπὸ Ἀρχιμήδους ἐν γεωμετρίᾳ,
καὶ τὸ ὑπὸ Ἀριστόξενον ἐν μουσικῇ. *Possit enim quis
ut illustre ponere eorum quid quae ab Hippocrate
in arte Medica dicta sunt, ab Archimede in Geo-
metria, & ab Aristoxeno in Musica.*

Athen. XI. p. 467. Οἱ μουσικοὶ, καθάπερ (†) πολ-
λάκις

(*) Cl. Ptolem. *Harm.* cap. X.

(†) Legendum: Οἱ μουσικοὶ πολλάκις καθάπερ Ἀριστόξενος
φησὶν, τὸ Σ.

λάκις Ἀριστόξενος Φησὶν τὸ Σίγμα λέγειν παρηγοῦντο, διὰ
τὸ σκληρόσομον εἶναι καὶ ἀνεπιτήδειον αὐλῶ· τό δε Ῥα
διὰ τὸ εὐκόλον πολλάκις παραλαμβάνουσι. *Musici,*
ut multis in locis Aristoxenus ait, pronunciare Σ
recusant, quod dura & aspera sit ejus prolatio
minimeque tibiatarum modis conveniens; contra P
ob faciliorem & blandiorem sonum crebrius as-
sumunt.

Athen. XIV. p. 920. E. Ἀριστόξενος δὲ Φησὶ τὸν
μὲν ἀνδρεῖα καὶ γυναικεῖα πρόσωπα ὑποκρινόμενον μαγισ-
δὸν καλεῖσθαι (*), τὸν δὲ γυναικεῖα ἀνδρείοις λυσιώδον·
τὰ αὐτὰ δὲ μέλη ᾄδουσι, καὶ τὰλλα πάντα δ' ἐστὶν ὅμοια.
Aristoxenus Magodum exponit, qui viri & mu-
lieris personam agit: contra Lysiodum qui mu-
lieris virili cultu. Caetera eosdem versus canunt
& aliis in rebus omnibus nihil differunt.

Athen. XIV. p. 621. Φησὶ δὲ ὁ Ἀριστόξενος τὴν
μὲν ἰλαρωδίαν σεμνὴν οὔσαν παρὰ τὴν τραγωδίαν εἶναι,
τὴν δὲ μαγωδίαν παρὰ τὴν κωμωδίαν (†). *Aristoxe-*
nus

(*) *Dalecampius*, ut ex versione ipsius apparet, legit
ἀνδρεῖα γυναικεῖοις. At ipsa Athenaei verba, uti hic le-
guntur, in Commentarium suum transtulit *Eustath.* ad
Odyss. ψ. p. 1941. ed. Rom. Ἐτι δὲ τις μελικὸς καὶ μα-
γώδης ἀνδρεῖα φησὶ καὶ γυναικεῖα πρόσωπα ὑποκρινάμενος·
καὶ τὶς ἄλλος λυσιώδης, ἐν ἀνδρείοις προσώποις γυναικεῖα
φησὶν ὑποκρινάμενος. —

(†) *Eusth.* ad Odyss. ψ. p. 1941. Λέγει δὲ, καὶ ὡς ἡ
ἰλα-

nus scribit, Tragoedia graviolem esse Hilarodiam: Comoedia graviolem Magoediam esse.

Athen. XIV. p. 624. B. Ὁ δ' Ἀριστόξενος τὴν εὐρετικὴν αὐτῆς Ἰάγνιδι τῷ Φρυγὶ ἀνατίθησιν. *Inventionem [Phrygiorum numerorum] assignat Aristoxenus Hyagnidi Phrygio.*

Athen. XIV. p. 638. B. Ἀριστόξενος δὲ φητὶν, ὥσπερ τῶν ἑξαμέτρων τινὲς ἐπὶ τὸ γελοῖον παρωδίας εὗρον, οὕτω καὶ τῆς κιθαρωδίας πρῶτος Οἰνώπας, ὃν ἐξήλωσαν Πολύδευκτός τε ὁ Ἀχαιοὺς, καὶ Διοκλῆς ὁ Κυναῖθεύς. *Aristoxenus scribit, ut quidam risus gratia hexametrorum versuum repererunt consarcinationes parodicas; sic Oenopam ad citharam primum cantasse, eum post imitatis Achivo Polluce & Cynethen si Diocle.*

Diog. Laërt. I. 42. Ἑρμῖππος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν σοφῶν

ἱλαρωδία παρὰ τὴν τραγωδίαν ἦν σεμνὴ οὖσα. ἡ δὲ μαγωδία παρὰ τὴν κωμωδίαν. Quia vero Hilarodus gravius aliquid habuisse dicebatur; eo utebatur albâ veste, aureâ coronâ, soleis crepidisque, teste *Aristocle* ap. Athen. l. l. χρῆται (ὁ ἱλαρώδης) ἱσθῆτι λευκῇ ἀνδρείᾳ, καὶ σεφανοῦται χρυσοῦν σέφανον· καὶ τὸ μὲν παλαιὸν ὑποδήμασιν ἐχρῆτο, ὥς φησιν Ἀριστοκλῆς, νῦν δὲ κρηπίσι. Caeterum an Hilaro-Tragoedia eadem fuerit atque Hilarodia, de eo in varias sententias abeunt doctissimi Viri, G. J. *Vossius* Inst. Poët. II. c. 21. §. 2, & *Gisb. Cuperus* Observ. I. p. 75, qui velim consulantur.

σοφῶν ἑπτακαίδεκα Φησὶν — Λάττον Χαρμαντίδου , ἢ
Σιτυμβρίνου , ἢ , ὡς Ἀριστόξενος Φησὶ , Χαβρίνου (*).
*Hermippus in libro de Sapientibus septem & de-
cem fuisse tradit — Lasum Charmantidae , aut
Sisymbriini , aut , ut ait Aristoxenus , Chabrini
filium.*

Themist. in Or. XXXIII. p. 364. ed. Hard.
Ἀριστόξενος ὁ Μουσικὸς θηλυνομένην ἤδη τὴν μουσικὴν
ἐπειρᾶτο ἀναρρῶννύναι , αὐτὸς τε ἀγαπῶν τὰ ἀνδρικότερα
τῶν κρουμάτων , καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐπικελεύων τοῦ μαλ-
θακοῦ ἀφεμένους Φιλεργεῖν τὸ ἀρρῶννῶν ἐν τοῖς μέλεσιν.
Ἐπειδὴ οὖν τις ἤρετο αὐτὸν τῶν συνήθων· Τὶ δ' ἂν μοι
γένοιτο πλέον ὑπεριδόντι μὲν τῆς νέας καὶ ἐπιτερποῦς
αἰοιδῆς , τὴν δὲ παλαιὰν διαπονήσαντι ; ἄσῃ , Φησὶ ,
συνανιώτερον ἐν τοῖς θεάτροις· ὡς οὐχ οἶόν τε ὅν πληθεῖ τε
ἅμα ἀρετὸν εἶναι , καὶ ἀρχαῖον τὴν ἐπισήμην. Ἀριστόξενος
μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἐπιτήδευσεν μετιῶν δημοτικὴν παρ'
οὐδὲν ἐποιεῖτο δήμου καὶ ὄχλου ὑπεροψίαν. Καὶ εἰ μὴ
ὑπάρχοντες ἅμα τοῖς τε νόμοις τῆς τέχνης ἐμμένειν , καὶ
τοῖς πολλοῖς ᾄδειν κεχαρισμένα , τὴν τέχνην εἴλετο ἀντὶ
τῆς Φιλανθρωπίας. *Aristoxenus Musicus mollio-
rem*

(*) Haec Diogenis verba ex Aristoxeni opere περὶ
Μουσικῆς descripta esse , existimat Jonsius. Ad Lasum
vero quod spectat , omnium accuratissime de eo egerunt
Cl. Meursius ad Aristox. Harm. Elem. p. 141. atque
Meibomius pag. 78.

rem jam effectam Musicam corroborare nitebatur, tum magis viriles modos ipse amans, tum discipulis suis praecipiens, ut, abjectâ mollitie numerorum, severioribus delectarentur in cantu. Eum igitur cum interrogaret familiarium aliquis, Quid perro utilitatis consequar, si negligam recentem suavioremque cantum exerceamque me in vetusto? Hoc, inquit, ut rarius in theatris canas; cum fieri non possit, ut quis acceptus sit multitudini, & idem antiquiore simul doctrinâ excultus. Itaque Aristoxenus quantumlibet popularem profiteretur artem, pro nihili tamen ducebat populi multitudinisque fastidium: atque, ubi fas non erat, simul & artis servare leges, & adhibere in canendo modos, qui placerent multis: sectari artem malebat, quam gratiam hominum aucupari.

Porro apud Claud. Ptolemaeum in Harmonicis, atque Porphyrium in Comm. in Ptol. Harm. saepius fit Aristoxeni mentio; de quo nunc videbimus.

Ptolem. Harm. c. II. refert, Aristoxenum in Musicâ sensui nimium tribuisse: contra Pythagoreos omnia ad rationem retulisse. Cap. IX. ostendit, Aristoxenum ejusque discipulos perperam Consonantias Intervallis (διαστήματα), non ipsis Sonis (φθόγγοις) dimensos esse. Cap. X. refert, Aristoxeneos haud recte posuisse Diates-

saron Consonantiam duorum tonorum & semisfis.
 [Cf. Aristox. H. E. p. 25. ed. Meib.] Cap. XII.
 agit de Generum divisione secundum Aristoxenum
 & Tetrachordorum in singulis, ejusque senten-
 tiam his verbis explicat: Τὸν τόνον διαιρεῖ, ποτὲ
 μὲν εἰς δύο ἴσα· ποτὲ δὲ, εἰς τρία· ποτὲ δὲ, εἰς τέσσαρα·
 ποτὲ δὲ, εἰς ὀκτώ (*). Καὶ τὸ μὲν τέταρτον αὐτοῦ
 μέρος καλεῖ, Διέσιν ἐναρμόνιον· τὸ δὲ τρίτον, Διέσιν
 χρώματος μαλακοῦ· τὸ δὲ τέταρτον μετὰ τοῦ ὀγδόου,
 Διέσιν χρώματος ἡμιολίου· τὸ δὲ ἡμιτόνιον, κοινὸν το-
 νιαίου χρώματος καὶ τῶν διατονικῶν γενῶν. Ἐξ ὧν ὑφίσταται
 διαφορὰς τῶν ἀμιγῶν γενῶν ἕξ. Μίαν μὲν, τὴν τοῦ
 ἐναρμονίου· τρεῖς δὲ τοῦ χρωματικοῦ (†). μαλακοῦ τε,
 καὶ ἡμιολίου, καὶ τονιαίου· τὰς δὲ λοιπὰς δύο, τοῦ
 διατονικοῦ· τὴν μὲν, μαλακοῦ· τὴν δὲ, συντόνου. Τοῦ
 μὲν οὖν ἐναρμονίου γένους· τὸ μὲν πρὸς τῷ βαρυτάτῳ,
 καὶ ἐπόμενον διάσημα, καὶ τὸ μέσον, ἐκάτερον ποιεῖ
 διέσεως ἐναρμονίου· τὸ δὲ λοιπὸν καὶ ἡγούμενον, δύο
 τόνων. Οἷον, ὑποκειμένου κατὰ τὸν τόνον ἀριθμοῦ, τῶν
 καὶ τῶν μὲν τοῦ πυκνοῦ διασημάτων ἐκάτερον ᾧ τῶν αὐτῶν·
 τὸ δὲ λοιπὸν μὴ· Τοῦ δὲ μαλακοῦ χρώματος, ἐκάτερον
 μὲν τῶν τοῦ πυκνοῦ διασημάτων, ποιεῖ τριτημορίου
 τόνου· τὸ δὲ λοιπὸν, ἐνὸς καὶ ἡμίτερος καὶ τρίτου. Οἷαν,
 ἐκείνων μὲν ἐκάτερον ἡ· τοῦτο δὲ μδ. Τοῦ δὲ ἡμιολίου
 χρώματος

(*) Conf. Aristox. H. E. p. 46.

(†) Conf. Aristox. H. E. p. 50 & 51.

χρώματος· τῶν μὲν τοῦ πυκνοῦ δύο διασημάτων, ἑκάτερον
 ποιεῖ τετάρτου καὶ ὀγδόου τόνου· τό δὲ λοιπὸν, ἑνὸς
 καὶ ἡμίσεος καὶ τετάρτου. Οἷον, ἐκείνων μὲν ἑκάτερον
 θ· τοῦτο δὲ μβ. Τοῦ δὲ τονιαίου χρώματος, τῶν μὲν
 τοῦ πυκνοῦ δύο διασημάτων, ἑκάτερον, ἡμιτονίου ποιεῖ·
 τὸ δὲ λοιπὸν, ἑνὸς τόνου καὶ ἡμίσεος. Οἷον, ἐκείνων μὲν
 ἑκάτερον ιβ· τοῦτο δὲ λς. Ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν καὶ
 ἀπύκνων δύο γενῶν· τὸ μὲν ἐπόμενον ἐν ἀμφοτέροις διά-
 σημα, τηρεῖ πάλιν ἡμιτονίου· τῶν δὲ ἐφεξῆς· ἐν μὲν
 τῷ μαλακῷ διατονικῷ, τὸ μὲν μέσον ἡμίσεος καὶ τετάρ-
 του τόνου, τὸ δὲ ἡγούμενον ἑνὸς καὶ τετάρτου· οἷον,
 ιβ, καὶ ιη, καὶ λ. Ἐν δὲ τῷ συντόνῳ διατονικῷ· τὸ
 μὲν ἐπόμενον ἡμιτονίου· τῶν δὲ λοιπῶν, τό τε μέσον
 καὶ τὸ ἡγούμενον, ἑκάτερον τονιαῖον· οἷον ιβ, καὶ κδ,
 καὶ κδ. Ὡς ὑπόκεινται οἱ ἀριθμοί. *Dividit ille*
Tonum, nunc in duas, nunc in tres, nunc in
quatuor, nunc in octo partes aequales. Tonique
partem quartam appellat, Diesin Enharmoniam:
partem tertiam, Diesin Chromatis Mollis: quar-
tam una cum octava, Diesin Chromatis Sesquial-
terius: hemitonium vero commune facit cum Chro-
matis Tonici, tum generum Diatonicorum. At-
que huic constituit Generum (purorum) Differen-
tias (seu species) sex: Unam, Enharmonii: tres
Chromatici (nimirum Mollis, Sesquialterius, To-
nici): reliquasque duas Diatonici, (Mollis nimi-
rum & Intensi). Generis igitur Enarmonii, In-

tervallum quod in gravisimo est (seu Sequens), item quod medium est, utrumque facit Dieseos Enharmoniae; reliquumque (quod & Praecedens dicitur) duorum tonorum. Utpote; posito, pro tono, numero 24; utrumque facit Spissi interval- lum, eorundem 6; reliquum vero, 48. Chromatis vero Mollis; Intervallorum, spissum con- stituentium, utrumque facit Trientis toni; reli- quum vero, toni unius una cum semisse & parte simul tertia: Utpote: illorum utrumque, 8; hoc vero, 44. Hemiolii vero Chromatis; intervallo- rum Spissi, utrumque facit, partis quartae at- que octavae unius toni; reliquum vero, toni unius atque semissis & partis quartae: Utpote; illo- rum utrumque, 9; hoc vero, 42. Chromatis au- tem Tonici; Duorum Spissi Diastematum, utrum- que facit, Hemitonii: reliquum vero unius toni cum semisse: utpote; eorum utrumque, 12; hoc autem, 36: Reliquorum vero duorum generum, non spissorum; intervallum sequens in utroque retinet Hemitonii: Eorum vero quae continue se- quuntur; facit quidem, in Molli Diatonico, me- dium, semissis simul & quadrantis unius toni; praecedens vero, unius cum quadrante; utpote, 12 & 18, & 30. In Diatonico autem In- tenso; sequens, Hemitonii: reliquorum utrum- que (medium nempe & praecedens) tonicum; (ut-

utpote, 12 ἔ 24, ἔ 24. *Ut sunt subjecti numeri.*

Cap. XIII. Οὗτος μὲν οὖν κἀνταῦθα φαίνεται, μηδὲν τι τοῦ λόγου φροντίσας· ἀλλὰ τοῖς μεταξὺ μόνοις τῶν φθόγγων διαστήμασι διορίσας τὰ γένη, καὶ μὴ ταῖς αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ὑπεροχαῖς· τὰ μὲν αἷτια τῶν διαφορῶν, ὡς ἀναίτια, καὶ τὸ μηθὲν, καὶ πέρατα μόνον, παραλαμβάνων· τοῖς δ' ἁσωμάτοις καὶ κενοῖς προσέψαι τὰς παραβολάς. Διὰ τοῦτο οὐδὲν αὐτῷ μέλει δίχα διαιροῦντι χεδὸν πανταχῇ τὰς ἐμμελείας· τῶν ἐπιμορίων λόγων μηδαμῶς τὸ τοιοῦτον ἐπιδεχομένων· *Hic igitur (Aristoxenus), prout hic liquet, Rationes nequaquam curat : Sed, per sola quae sonis interjacent intervalla, definit Genera : non per ipsorum sonorum inter se Excesus, seu Rationes. Ipsisque differentiarum causis, pro non causis, nihiloque, nudis extremis, perperam habitis ; comparationes suas inanibus ἔ vacuis intervallis accommodat. Ob hanc causam nihil pensi habet, ubique fere, bifariam dividere Concinnitates : cum tamen rationes superparticulares (quales hae sunt) nihil tale patiantur.*

Sequentia hujus capitis XIII. continent explicationem de Generum & Tetrachordorum divisione secundum *Archytæ* sententiam. Mox Cap. XIV. demonstrat neque *Aristoxeni* neque *Archytæ* divisionem id continere, quod re
vera

vera sit Concinnum. Atque, quae ad Aristoxenum pertinent, haec ita se habent: Κατὰ δὲ τὸν Ἀριστόξενον, ὑπερβάλλειν μὲν ἐπὶ τοῦ χρωματικοῦ, τῶν τε τοῦ μαλακοῦ καὶ τοῦ ἡμιολίου διέσεων, εἰκοστοτε-
τάρτῳ μέρει τόνου διαφερουσῶν, ὥς μηδεμίαν ἀξιόλογον ταῖς αἰσθήσεσιν ἐμποιεῖν παραλλαγήν· ἐνδεῖν δὲ ἐπὶ τοῦ διατονικοῦ, πλειόνων φαινομένων σαφῶς τῶν μελωδο-
μένων· ὥς ἐκ τῶν αὐτίκα ἐπιδειχθησομένων ἐξέσαι σκοπεῖν.
Ἔτι δὲ οὐχ ὕγιῶς, οὐδ' οὗτος, οὔτε ἐπὶ τῶν πυκνῶν ἴσα ἀλλήλοις ποιεῖ τὰ ἐπόμενα δύο μεγέθη· τοῦ μέσου πανταχῇ λαμβανομένου μείζονος· οὔτε πάλιν, ἴσα τὰ πρὸς τῷ βαρυτάτῳ φθόγγῳ διαστήματα τοῦ τε διατόνου, καὶ τοῦ τονιαίου χρωματικοῦ· μείζονος τοῦ χρωματικοῦ συνισαμένου. *Secundum Aristoxenum vero, justo majorem quidem in Chromatico; cum Diesis Chromatis mollis ἔστι Sesquialterius, inter se differant non nisi toni parte vigesima quarta; ut nullam, sensibus notabilem, faciant diversitatem: justo autem minorem in Diatonico cum evidenter appareat, plura cani: prout ex statim demonstrandis videndum erit. Sed neque recte hic idem, duas in Spisfis sequentes magnitudines facit invicem aequales; cum semper sumatur, medium majus quam alterum: Neque ibidem, quod aequalia faciat quae gravissimo sono adjacent intervalla tum Diatoni tum Chromatici toniaci; majus utique est illud Diatonici, quam Chromatici.*

Lib. II. Harm. c. XIII. Ἐτι δὲ, ὅπως τοῦ βαρυτέρου τῆς διαζεύξεως διὰ τεσσάρων ἢ διάσας τριάκοντα περιέχη μοίρας, ὅτας Ἀριστόξενος ὑποτίθεται. Porro, ut *Diatesfaron distantia* (illius nempe quod est disjunctione gravius) partes contineat triginta, quas supponit *Aristoxenus*.

Cap. XIV. Antecedenti capite descripsit τρία κανόνια, singula octonum versuum (εἰχων): Pagellarum (σελιδίων) vero primum quidem κανόνιον quinum, secundum octonum; tertium denuum. Annotato primoribus omnium pagellis (σελιδίοις) sonorum ordine. Primum Canonium περιέχει, inquit, τὰ ἐναρμόνια γένη. Ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, τὸ κατὰ Ἀριστόξενον, ἐν διασάσει μοιρῶν κδ, καὶ γ, καὶ γ. In secunda vero pagella, secundum *Aristoxenum* in distantia partium 24, & 3, & 3. — Secundum Canonium περιέχει τὰ χρωματικά γένη. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου, τὸ κατὰ Ἀριστόξενον, τοῦ μαλακοῦ χρώματος, ἐν διασάσει μοιρῶν κβ, καὶ δ, καὶ δ. Ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου, τὸ κατὰ Ἀριστόξενον, τοῦ ἡμιολίου χρώματος, ἐν διασάσει μοιρῶν κα, καὶ δ καὶ ἡμίσεος, καὶ δ καὶ ἡμίσεος. Ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου, τὸ κατὰ Ἀριστόξενον, τοῦ τονικοῦ χρώματος, ἐν διασάσει μοιρῶν ιη, καὶ ε, καὶ ε. In secunda vero pagella, secundum *Aristoxenum*, mollis Chromatis: in distantia partium 22, & 4, & 4. In tertia pagella, secundum *Aristoxenum*, Chromatis sesquialterius;
in

in distantia partium 21, 4¹, 4¹: In quarta pagella, secundum eundem Aristoxenum Chromatis tonici; in distantia partium 18, 6, 6.

— Tertium Canonium περιέχει τὰ διατονικά γένη *genera diatonica*. Ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, τὸ κατ' Ἀριστόξενον, τοῦ μαλακοῦ διατόνου, ἐν διαστάσει μοιρῶν $\overline{1\epsilon}$, καὶ $\overline{\varsigma}$. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου, τὸ κατ' Ἀριστόξενον, τοῦ συντόνου διατόνου, ἐν διαστάσει μοιρῶν $\overline{1\beta}$, καὶ $\overline{1\beta}$, καὶ $\overline{\varsigma}$. *In secunda vero pagella, secundum Aristoxenum, mollis Diatoni; in distantia partium 15, 9, 6: In tertia, pagella, secundum Aristoxenum, intensi Diatoni; in distantia partium 12, 12, 6.*

Praecipua loca quae in Porphyrii Comm. in Ptol. Harmonica exstant, haec sunt.

Pag. 211. Οὗτος γὰρ Ἀριστόξενος τὰ μὲν τῶν θεωρημάτων φαινόμενα, εἰσάγει τῇ ἐμπειρικῇ αἰσθήσει· τὰ δὲ δεικνύμενα τῷ λόγῳ θεωρήματα· καὶ τῶν μὲν προτέρων τὴν αἰσθησιν μόνην εἶναι φησὶν κριτήριον· τῶν δὲ ὑσέρων τὸν λόγον. Ἀπαλλαγὴν δὲ οὐδαμῶς τούτων γίνεσθαι, καὶ ἴσον ἐκάτερον τούτων τῶν κριτηρίων δύνασθαι ἐν τῷ ἰδίῳ γένει· Ὅταν δὲ τὸ ἐξ ἁμφοῖν συνεσηκώτων θεωρῇται· προηγεῖσθαι μὲν τὴν αἰσθησιν, ἔπεσθαι δὲ τὸν λόγον τῇ τάξει. Ἀρχεσθαι μὲν γὰρ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν φαινομένων· τὰ δὲ συμβεβηκότα τῷ λόγῳ ἐπισυνάπτειν ἀκολουθῶς· ὁμολογούμενα τοῖς φαινομένοις καὶ οὐδέποτε ἐναντιοστατοῦντα αὐτοῖς. Τὸν γὰρ λόγον ἐνταῦθα τὸ μὲν

μὲν Φαινόμενον τῇ αἰσθήτει, ἀδύνατον ἀντιολογῆται (*). Διόπερ τοῦτο αὐτὸ πικρυτέον σχεδὸν εἶναι· τὰ δὲ συμβαίνοντα σκοπεῖν κατὰ τὸ αἰσθήσει ὁμολογούμενον, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τοιοῦτον θεωρεῖν οἷον εἶναι συνάδον πάλιν τῇ αἰσθήτει. Διόπερ ἐντέλλεται ἀκριβοῦν μάλιστα ἅμα Φότερα τὰ κριτήρια. Τοιαῦτα γὰρ Φησιν ἂν ἔρεῖν (†) ἕκιστα οἷον φαίνεται αὐτὸ διὰ τῆς αἰσθήτεως· καὶ οὐδέποτε ὑποτίθεσθαι τι ἀξιοῖ τὸν λόγον, ὃ μὴ ὁμολογῆται ἢ αἰσθησις. Οὐ γὰρ εἶναι λογικὸν μᾶλλον μόνον τὴν Μουσικὴν· ἀλλὰ ἅμα αἰσθητὸν καὶ λογικόν. Ὅθεν ἀναγκαῖον εἶναι μὴ ἀπολιπέσθαι θατέρου τὸν γνησίως πραγματευόμενον τιθέναι τὸ τῇ αἰσθήτει Φαινόμενον εἴπερ ἐντεῦθεν ἀρκτέον ἐστὶν τῷ λόγῳ. Γεωμέτρῃ μὲν γὰρ ἐνέσται ἐπὶ τοῦ ἁβᾶκος τὸ κυκλότερον ὑποθεμένῳ ὡς εὐθύ, διανοεῖν τὸ θεώρημα ἀνεμποδίστως· διὰ τὸ ἀφροντιστεῖν τοῦ πείσειν τὴν ὄψιν περὶ τοῦ εὐθέος, λογικὴν ὕλην διεξάγουσι. Μουσικῇ οὐκ ἔστι ὑποθεμένῳ τὸ μὴ διὰ τεσσάρων, θεωρῆσαι τι δέοντως· ὅτι προτομολογηθῆναι τοῦτο δεῖν ἐστὶ τῇ αἰσθήτει, καὶ τὸν λόγον ἀκόλουθον τῷ Φαινέντι συνάπτειν. Ὅθεν μὴ κατ' ὀρθὴν τούτου συνοφθέντος τῇ αἰσθήτει, καὶ τὸν λόγον διαμαρτήσεσθαι τ' ἀληθοῦς, . . . Τοιοῦτος δὴ καὶ ὁ τρόπος τῶν Ἀριστοξενίων κριτηρίων· ὡς σαφὲς τοῖς ἐγκεκυρηκόσι (§) τῇ πραγματείᾳ τοῦ ἀνδρός·

καὶ

(*) Ita Wallisius posuit pro αἰτιολογῆσαι.

(†) Haec forte corrupta sunt.

(§) Forte ἐπιτετυχηκόσι.

καὶ μάλιστα ἐξ ὧν αὐτολεξεῖ περὶ κριτηρίου ἐν τῷ προοι-
μίῳ τοῦ πρώτου τῶν Ἀρμονικῶν Στοιχείων προφέρεται.
Hic (Aristoxenus) enim theorematum visa tri-
buit experimento sensuum: demonstrationem theo-
rematum, Rationi. Illorum apud solos sensus
ait iudicium esse: horum apud Rationem: &
utrumque iudicium pariter in suo genere valere.
Quando autem id, quod ex ambobus conjunctis
fit, spectetur, sensum praecedere, Rationem se-
qui ordine. Nos utique a visis ordiri: iisque an-
nectere Accidentia consequenter, Ratione, eaque
consentientia cum Visis, neque umquam iis con-
traria. Fieri enim non posse, ut hoc loco Ratio
sensui repugnet: quippe quae spectet Accidentia
secundum evidentiam sensuum, & effectum porro
talem contempletur, qualis concinat cum sensibus.
Itaque praecipit (Aristoxenus) ut iudicii instru-
mentum utrumque, & Sensus & Rationem acua-
mus: ita enim fore, ut utrumque instrumentum
talia nobis visa referat, qualia videntur sensui,
neque umquam Ratio aliquid sumat quod sensui
repugnet: neque enim Musicam esse disciplinam
mere rationalem, sed rationalem simul & sensi-
lem: cui qui probe operam navaturus sit, eum in
neutro debere deficere, sed firmum ponere visum
sensuum; quandoquidem ab hoc ipso Ratio pro-
ficisci debet. Nam Geometrae quidem licet in
tabula

tabula rotundum ita spectare ac si rectum sit ;
 Et hoc non impediēte perficere theorema seu dis-
 putationem : propterea quia , utpote rationalem ma-
 teriam tractans , nullam rationem habet quomodo
 oculis persuadeat rotundum esse rectum. Musico
 non item licet ut Diatesfaron spectare , quod non
 est Diatesfaron , si quidem ut oportet spectare
 velit : debet enim ita agere , ut cum sensu con-
 sentiat visum , eique subnectat ut consequens Ra-
 tionem. Itaque quando sensus non pene percepe-
 rit Visum , necesse est Rationem a vero aber-
 rare.” Hujusmodi est vis Criteriorum seu In-
 strumentorum judicii secundum Aristoxenum ; ut
 constat inter eos , qui scripta Viri legerunt , in-
 primis ea quae ipsis verbis de judicii Instrumento ,
 seu Criterio , prodidit libro primo Elementorum
 Harmonicorum.

Pag. 255. — Περὶ μὲν τοι τῆς ἀπειρίας τῶν
 τάσεων καὶ ὁ Ἀριστόξενος πολλαχοῦ διείλεκται· Φητί δὲ
 καὶ ἐν τῇ περὶ Τόνων οὕτως· „ Ληφθέντων γὰρ τοῦ δια-
 „ τεσσάρων , αἱ μὲν σύμπασαι τάσεις αἱ ἐν αὐτῷ δη-
 „ λονότι ἀπειροί εἰσιν , ἐπειδὴ περ πᾶν διάστημα διαιρεῖ-
 „ ται ἀπειραχῶς· οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐμμελῆ τάξι-
 „ ὲς ἔχοντες ἕξ μόνοι.” Ἐν δὲ τῷ περὶ τοῦ πρώτου καὶ
 τὴν ἐσομένην αὐτῷ πρὸς τινων κατηγορίαν ἀπολυόμενος ,
 γράφει ταῦτα· „ Ὅτι δ’ εἴπερ εἰσιν ἐκάστου τῶν ῥυθμῶν
 „ ἡγευγαὶ ἀπειροί , ἀπειροὶ ἔσονται καὶ οἱ πρῶτοι , Φανε-

„ ῥδν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων· τὸ αὐτὸ δὲ συμ-
 „ βήσεται καὶ περὶ τοὺς δισήμους καὶ τρισήμους, καὶ
 „ τετρασήμους, καὶ τοὺς λοιπούς τῶν ῥυθμικῶν χρόνων·
 „ καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν πρώτων τούτων, ἔσαι δίσημος
 „ τε καὶ τρίσημος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν οὕτω λεγομένων
 „ ὀνομάτων (*).

Pag. 257. Ὁ μὲν τοι Ἀριστόξενος ἀληπτότερον οὐκ
 ἐπὶ τῶν ψόφων πεποιήται τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπὶ τῆς
 Φωνῆς ἣν ἡμεῖς προΐέμεθα· τῷ λέγεσθαι „τινὰς ψόφους
 „ ὑπερβάλλειν τὴν ἡμετέραν ἀκοὴν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ
 „ ἀκούεσθαι” ὥς ἐπιδείξομεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς
 ἡμετέρας Φωνῆς καὶ ἀκοῆς ποιούμενος τὸν λόγον ἐν μὲν
 τινὶ τῶν Συμμίκτων ὑπομνημάτων Φησὶ τὸ μέγιστον καὶ
 ἐλάχιστον διάστημα ὑπεναντίως ἔχειν τῇ δυνάμει πρὸς τὴν
 αἴσθησιν ἡμῶν· ἐπὶ μὲν γὰρ τὸ μέγα φθεγγόμενοι,
 θᾶπτον ἀπαγορευόμενοι πρότερον ἢ μελωδοῦντες. *Ari-*
stoxenus rationem imperceptam, non in sonitibus
ponit, sed in voce quam nos emittimus; dicens,
Quosdam sonitus superare auditum nostrum &
propterea non audiri. Et vero de nostra voce &
auditu disputans in quodam Miscellaneorum Com-
ment

(*) Hoc videtur ex perditō opere περὶ ῥυθμικῶν στοιχείων
 esse: illud περὶ τόνων an sit ex iis quae supersunt tribus
 libris *Harmoniorum Elementorum* ignoro; forte enim pos-
 sint referri ad ea, quae auctor dixit lib. III. p. 68. ed.
Meib.

*mentariorum ait: Maximum & minimum interval-
vallum se subcontrario modo habere potentiae ad
sensum nostrum. In magno enim intervallo, lo-
quentes citius deficimus quam audientes, in parvo
vero sentientes prius quam modulantes.*

Eâdem pag. Ἐν μέντοι τῷ πρώτῳ περὶ Ἀρχῶν
Φησὶν. Ὅτι μὲν περὶ τὸ βαρὺ ἅμα πως ἐξαδυνατεῖν
εὐοικατὶν ἢ τε Φωνὴ καὶ ἡ ἀκοή. Οὔτε γὰρ ἡ Φωνὴ διέ-
σεως ἐλαχίστης ἐλάττοσι δύναται διαταφείν. οὔτε ἡ ἀκοή
δαισθάνεσθαι, ὥς τε καὶ ξυνιέναι τί μέρος ἐστὶ διέσεως,
εἴτε ἄλλου τινὸς τῶν γνωρίμων διασημάτων. Ἐπεὶ διὰ
τὸ μέγα ταχὺ ἂν δόξειεν ὑπερτείνεσθαι ἡ ἀκοή τὴν Φωνήν·
οὐ μέντοι πολλὰ γέ τι. Τοιαῦτα μὲν τὰ Ἀριστοξέ-
νου (*). *In primo autem libro de Principiis sic
ait: Et quidem in Gravi simul deficere videntur
& Vox & Auditus. Neque enim Vox potest
minus quid, quam minimam Diesin, distincte pro-
ferre:*

(*) Cum primum in hunc locum inciderem, videbatur
mihi Porphyrius novi plane operis cognitionem his verbis
nobiscum communicasse: deinde vero intelligebam, hanc
operis inscriptionem ex obesae naris antiquarii officinâ
prodiisse. Qui, quum in codice suo inveniret Ἐν τῷ
πρώτῳ περὶ Ἀρ. σχων, nesciretque hoc scribendi compendio
primum Aristoxeni librum de *Harmonicis Elementis* signifi-
cari, exinde novum opus περὶ Ἀρχῶν fabricatus sit. Nam
exstat hic locus apud Aristox. *Harm. Elem. I. p. 14*,
neque haud integrior; ita ut omnino inspicere mereatur.

ferre; nec *Auditus* persentire, ita ut intelligere possit, quae sit ea *Dieseos* pars, aut alterius cujuspiam noti *Intervalli*: quamquam ad magnitudinem quod attinet, fere videatur excedere *Auditus* vocem; neque tamen multum. Atque haec quidem sunt *Aristoxeni*.

Pag. 297. Λέγει οὖν ὁ Ἀριστόξενος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἀρμονικῶν Στοιχείων περὶ τῶν συμφωνίων κατὰ λέξιν οὕτως: „Ἐπεὶ δὲ τῶν συμφωνιῶν — διὰ τεσσάρων μείζον.” Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἀριστόξενος (*). Ait igitur *Aristoxenus* in primo libro *Harmonicorum Elementorum* de *Consonantiis* sic diserte: Cum vero *Consonantiarum* — majus quam *Diatessaron*. Haec igitur *Aristoxenus*.

Sim-

(*) Haec *Aristoxeni* verba hodieque non exstare monuit *Wallisius* in notulâ subjectâ his verbis: Haec autem non habentur verbatim apud *Aristoxenum*, prout eum nunc habemus: sed videtur alius fuisse ejusdem liber qui periit; quo respicere videntur voces ἐν τοῖς ἔμπροσθεν in *Meibomii Aristoxeno* pag. 2. lin. 29, pag. 5. lin. 8, pag. 6. lin. antepen., pag. 7. lin. ult. — Sed *Wallisium*, quod pace doctissimi Viri dixerim, in errorem induxerunt verba ἐν τῷ πρώτῳ, quum locus sit ex secundo libro. Majorem itaque diligentiam adhibuit *Meibomius*, cujus ad *Aristox. Harm. El.* pag. 45. haec sunt verba: Hunc locum *Aristoxeni* usque ad paginae 46. vs. 1. haec verba, τοῦ διὰ τεσσάρων μείζον, *Commentario* suo in *Cap. IX. lib. I. Harm.*

Simplicius quoque nonnumquam *Aristoxen-*
um commemoravit: veluti, in *Aristot. Phys.*
Auscult. p. 193. Ὡς ὅταν λέγῃ τις Ἀριστόξενον μὴ
 εἶναι Μουσικόν: ut si quis dicat *Aristoxenum* non
 esse *Musicum*.

Porro in *Aristot. Categ.* pag. 13., edit. *Bas.*
 seu fol. Γγ. p. 2. edit. *Ald.* οἷον τὸ μουσικὸν κα-
 τηγορεῖσθαι κατὰ Ἀριστοξένου, καὶ τὸ Ἀθηναῖος κατὰ
 Σωκράτους. Denique eodem libro pag. 74. Edit.
Bas., seu fol. Ζ. plagā 6. pag. 1. in fin. Ὁμοίως
 καὶ ἡ Μουσικὴ, ἡ Ἀριστοξένου Μουσικὴ.

Apud *Suidam* V. Σκόλιον haec leguntur.
 Σκόλιον, ἡ παροιμία ὡδή. ὥς μὲν Δικαίάρχος ἐν τῷ περὶ
 παι-

Harm. Ptolemaei inseruit *Porphyrus*. Mirum autem vi-
 deri possit, quod illum citet ex primo *Harm. El.*, non au-
 tem secundo, ut nostrae tempore omnes codices legunt. Huc
 praeterea accedit, quod lib. I. pag. 20. legitur φαίνεται
 δὲ διαστήματα, σύμφωνων συμφώνου διαφέρειν κατὰ πλείους
 διαφορὰς, ὧν μία μὲν ἐστὶν ἡ κατὰ μέγεθος, eaque verba
 iterum occurrunt in fragmento hoc a *Porphyrio* relato.
 Caeterum alius non videtur ordo librorum *Aristoxeni*
 fuisse aetate *Porphyrri* quam hodieque, ut ex aliis locis
 apparet. Sed culpā librarii contigerit, ut h. l. legatur
 ἐν τῷ πρώτῳ pro ἐν τῷ δευτέρῳ, uti alio loco pag. 211.
 καὶ μάλιστα ἐξ ὧν αὐτολεξεῖ περὶ κριτηρίου ἐν τῷ προοιμίῳ
 τοῦ πρώτου τῶν Ἀρμον. Στοιχ. pro ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ δευ-
 τέρου. κ. τ. λ.

μουσικῶν ἀγώνων, ὅτι τρία γένη ἦν ᾠδῶν· τὸ μὲν ὑπὸ πάντων ἀδόμενον καθ' ἓνα ἐξῆς. τῶν δὲ ὑπὸ τῶν συνε-
τωτάτων, ὡς ἔτυχε, τῇ τάξει. ὃ δὲ καλεῖσθαι διὰ τὴν
τάξιν σκολίον· ὡς δὲ Ἀριστόξενος καὶ Φύλλης ὁ Μουσικὸς,
ὅτι ἐν τοῖς γάμοις περὶ μίαν τραπέζαν πολλὰς κλῖνας
τιθέντες παρὰ μέρος ἐξῆς μυρσίνας ἔχοντες ἤδον γνῶμας
καὶ ἐρωτικὰ σύντονα. ἡ δὲ περίοδος σκολία ἐγίνετο, διὰ
τὴν θέσιν τῶν κλινῶν. *Scolium*, id est, *Carmen*
quod inter pocula cani solebat. Ut Dicaearchus
in libro de Musicis certaminibus tradit, tria
cantionum erant genera: unum, quod ab omnibus
singulatim ordine canebatur: alterum, quod a
doctioribus tantum, prout ordo ferret: idque ob
ordinem σκόλιον vocatum esse. (ajunt): Ut vero
Aristoxenus & Phyllis Musicus (scribunt Scolion
inde appellatum est) quod in nuptiis circa unam
mensam pluribus lectis collocatis, (ii qui aderant)
myrtos tenentes, alter post alterum sententias &
carmina amatoria ordine canerent. Circuitus
autem erat obliquus, quod lecti sic collocati es-
sent ().*

Syrianus in *Hermog. edit. Ald. pag. 381.*

·O

(*) Hunc locum descripsit Suidas e *Schol. Aristoph. in*
Ran. vs. 1337, & in Vesp. 1231. idem referente. Cae-
terum vid. Athen. XV. p. 694, ibique Casaub. nec non
Andr. Schottus ad Procli Chrestom. p. m. 48.

Ὁ δὲ ῥυθμός ἐστιν, ὃς Φησιν Ἀριστόξενος καὶ Ἡφαισίου, χρόνων τάξις. χρόνος δὲ ἐστὶ μορίον ποδός, ἢ Φωνῆς μέτρον ἐλάχιστον, ἢ μέτρον κινήσεως (*).

Pfellus in inedito illo opusculo Προλαμβάνοντα εἰς τὴν ῥυθμικὴν ἐπιστημὴν quaedam *Aristoxeni* de rhythmo affert, quae a fragmentis a *Clar. Morellio* editis absunt; quare *Pfelli* verba ex observatione *Morellii* pag. 266 repetam. Ὁ δὲ γὰρ Ἀριστόξενος, Οὐκ ἐστὶ, Φησὶ, μέτρον ἢ συλλαβή· παν γὰρ μέτρον αὐτό τε ὠρισμένον ἐστὶ κατὰ τὸ ποσόν, καὶ πρὸς τὸ μετρούμενον ὠρισμένον (f. ὀρισμὸν) ἔχει. ἢ δὲ συλλαβὴ οὐκ ἐστὶ κατὰ τοῦτο ὠρισμένη πρὸς τὸν ῥυθμόν, καὶ τὸ μέτρον πρὸς τὸ μετρούμενον· ἢ γὰρ συλλαβὴ οὐκ αἰεὶ τὸν αὐτὸν χρόνον κατέχει· τὸ δὲ μέτρον ἡρεμεῖν δεῖ κατὰ τὸ ποσόν, καθὼς μέτρον ἐστὶν, καὶ τὸ τοῦ χρόνου μέτρον ὡσαύτως κατὰ τὸ ἐν τῷ χρόνῳ ποσόν· ἢ δὲ συλλαβὴ χρόνου τινὸς μέτρον οὔσα, οὐκ ἡρεμεῖ κατὰ τὸν χρόνον. μεγέθει μὲν γὰρ χρόνων οὐκ αἰεὶ τὰ αὐτὰ κατέχουσιν αἱ συλλαβαί.

Scriptorum *Latinorum*, qui de *Musica Aristoxeni*

(*) Hanc *Aristoxeni* definitionem iisdem propemodum verbis exhibet *Pfellus*, ut docet *Cl. Morellius*. Ἐστὶ δὲ, inquit, ὁ μὲν ῥυθμός σύστημα τι συγκείμενον ἐκ χρόνων κατὰ τινὰς τρόπους ἀφωρισμένων. *Bacchius* in *Introd. Art. Mus.* p. 22. κατὰ δὲ Ἀριστόξενον, ῥυθμός ἐστὶ χρόνος διηρημένος ἀφ' ἐκάστω τῶν ῥυθμίζεσθαι δυναμένων.

Aristoxeni mentionem fecerunt, aut eum ut *Musicum* laudarunt, primus & auctoritatis & antiquitatis jure est *M. Tull. Cicero*. Qui de *Fin. Bon. & Mal.* V. 19. loquitur ita: *Quantum Aristoxeni ingenium in Musicis consumtum videmus?* nec non lib. III. de *Orat.* c. 33. *Antu* (Catule) existimas, cum esset *Hippocrates* ille *Cous*, fuisse tum alios *Medicos*, qui morbis, alios, qui vulneribus, alios, qui oculis mederentur? Num *Geometriam* *Euclide* & *Archimede*, num *Musica* *Damone* aut *Aristoxeno*, num ipsas *litteras* *Aristophane* & *Callimacho* tractante tam discerptas fuisse, ut nemo genus universum complecteretur, atque ut alius aliam etiam sibi partem, in qua elaboraret, seponeret?

Secundo loco exponenda sunt verba *Vitruvii Pollionis* Lib. I. c. I., & Lib. V. c. IV. Priori loco ait, *Non enim debet nec potest Architectus esse Grammaticus, uti fuit Aristarchus, sed non agrammatos: nec Musicus, ut Aristoxenus, sed non Amusas.* Posteriori loco exposuit traditionem de *Harmonica* secundum *Aristoxenum*. *Harmonia* (*) autem, inquit, est *musica literatura obscura & difficilis, maxime quidem, quibus Grae-*

(*) *Harmonice* legendum esse existimat *Meiboom*, in *Animadv. ad h. l.*

Graecae literae non sunt notae: quam si volumus explicare necesse est etiam Graecis verbis uti, quod nonnulla eorum Latinas non habent appellationes. Itaque (ut potero) quam apertissime ex Aristoxeni scripturis interpretabor, & ejus diagramma subscribam, finitionesque sonituum designabo, uti qui diligentius attenderit, facilius percipere possit. Vox enim mutationibus cum flectitur alias fit acuta, alias gravis: duobus modis movetur: e quibus unus habet effectus continuatos, alter distantes (*). Continua vox neque in finitionibus consistit, neque in ullo loco, efficitque terminationes non apparentes: intervalla autem media patentia; uti sermone cum dicimus sol, lux, flos, nox. Nunc enim nec unde incipit, nec ubi desinit, intelligitur (†), sed neque ex acuta facta est gravis, nec ex gravi acuta, apparet auribus. Per distantiam autem e contrario. Namque cum flectitur in mutatione vox, statuit se in alicujus sonitus finitionem: deinde in alterius, & id ultro citroque (§) crebro faciendo inconstans apparet sensibus, uti in cantionibus, non flectentes voces, varietatem facimus modulationis. Itaque

(*) Cf. Aristox. H. E. p. 8. Boëth, de Mus. p. 1378.

(†) Hic aliquid omisum videtur.

(§) Oudend. ad Suet. p. 497.

que intervallis ea cum versatur, & unde initium fecit, & ubi desit, apparet in sonorum patentibus finitionibus. Mediana autem potentia intervallis obscurantur. Genera vero modulationum sunt tria (*). Primum, quod Graeci nominant ἐμμελία. Secundum, χρωμα. Tertium, διάτονον. Est autem Harmoniae modulatio ab arte concepta: & ea re cantio ejus maxime gravem & egregiam habet auctoritatem. Chroma subtili solertia & crebritate modulorum, suaviorem habet delectationem. Diatoni vero, quod naturalis est, facilior in intervallorum distantia (†). In his tribus generibus dissimiles sunt tetrachordorum dispositiones, quod in harmonia tetrachordorum & tonos & dieses habet binas. Diesis autem est toni pars quarta. Ita in hemitonio duae Dieses sunt collocatae. Chroma duo hemitonia in ordine sunt composita, tertium trium hemitoniorum est intervallum. Diatoni sunt duo continuati toni, tertium hemitonium finit tetrachordi magnitudinem. Ita in tribus generibus tetrachorda ex duobus tonis & hemitonio sunt peraequata. Sed ipsa cum separatim unius cujusque generis finibus considerantur, dissimilem habent intervallorum designationem. Igitur intervalla tonorum, & hemitonio-
rum,

(*) Aristox. H. E. p. 44.

(†) Conf. omnino Meiboom. ad h. l.

rum, & tetrachordorum in voce divisit natura, finivitque terminationes eorum mensuris, interval-
lorum quantitate: modisque certis distantibus con-
stituit qualitates, quibus etiam artifices, qui or-
gana fabricant, ex natura constitutis utendo,
comparant ad concentus convenientes eorum per-
fectiones. Sonitus, qui Graece *Φόβροι* dicuntur,
in unoquoque genere sunt decem & octo, e qui-
bus octo sunt in tribus generibus perpetui &
stantes: reliqui decem, cum communiter modulan-
tur, sunt vagantes. Stantes autem sunt, qui in-
ter mobiles interpositi continent tetrachordi con-
junctionem, & e generum discriminibus suis fini-
bus permanentes. Appellantur autem sic: Pros-
lambanomenos, hypate hypaton, hypate me-
son, mese, nete fynemmenon, paramese, nete
diezeugmenon, nete hyperbolaeon. Mobiles
autem sunt qui in tetrachordo inter immotos dis-
positi, in generibus & locis loca mutant. Voca-
bula autem habeant haec: Parhypate hypaton,
lichanos hypaton, parhypate meson, lichanos
meson, trite fynemmenon, paranete fynemme-
non, trite diezeugmenon, paranete diezeug-
menon, trite hyperbolaeon, paranete hyper-
bolaeon. Ei autem qui moventur recipiunt vir-
tutes alias. Intervalla enim & distantias habent
crescentes. Igitur parhypate quae in harmonia
distat

distat ab hypate diesi, in Chromate mutata habet hemitonium, in diatono vero tonum. Qui lichanos in harmonia dicitur, ab hypate distat hemitonium: in chroma translatus, progreditur duo hemitonia, in diatono distat ab hypate tria hemitonia. Item decem sonitus propter translationes in generibus efficiunt triplicem modulationum varietatem. Tetrachorda autem sunt quinque: Primum gravissimum, quod dicitur ὑπάτον: Secundum, medianum, quod appellatur μέσον. Tertium conjunctum, quod συνημμένον dicitur. Quartum, disjunctum, quod διεξευγμένον appellatur. Quintum, quod est acutissimum ὑπερβόλαιον dicitur. Conventus, quos natura hominis modulari potest, Graeceque συμφωνίαι dicuntur, sunt sex: Diatesfaron, diapente, diapason, diapason cum diatesfaron, diapason cum diapente, disdiapason. Ideo a numero nomina receperunt, quod cum vox constiterit in una sonorum finitione, ab eoque se flectens mutavit & pervenerit in quartam terminationem, appellatur diatesfaron, in quintam diapente, in octavam diapason, in octavam & dimidiam diapason & diatesfaron, in nonam & dimidiam diapason & diapente, in quintam & decimam, disdiapason. Non enim inter duo intervalla, cum chordarum sonitus aut vocis cantus factus fuerit, nec in tertia aut sexta aut
sep.

septima possunt consonantiae fieri. Sed, ut supra scriptum est, diatesfaron & diapente, ex ordine ad disdiapason convenientes, ex natura vocis congruentis habent finitiones, & ei concentus procreantur ex conjunctione sonituum, qui Graece Φόγγοι dicuntur.

Tertio loco sequitur, ut videamus de Quintiliano, qui Aristoxenum commemorat Instit. Orat. lib. I. c. X. Transeamus igitur id quoque, quod Grammaticae quondam ac Musice junctae fuerunt. Si quidem Archytas & Aristoxenus etiam subjectam Grammaticen Musicae putaverunt: & eosdem utriusque rei praeceptores fuisse, cum Sophron ostendit, mimorum quidem scriptor; sed quem Plato adeo probavit, ut suppositos capiti libros ejus, cum moreretur habuisse credatur; tum Eupolis apud quem Prodamus & musicen & literas docet. Mox eodem cap. Vocis rationem Aristoxenus Musicus dividit in ῥυθμὸν & μέλος ἑμμετρον: quorum alterum modulatione, alterum canore ac sonis constat.

Transeo nunc quarto loco ad Censorinum, qui Aristoxenum citat de D. N. c. X. Symphoniae simplices ac primae sunt tres, quibus reliquae constant: una duorum tonorum & hemitonii habens διάστημα, quae vocatur διὰ τεσσάρων: altera trium & hemitonii, quam vocant διὰ πέντε:

tertia

tertia est διὰ παρών, cujus διάστημα continet duas priores. Est enim vel sex tonorum, ut Aristoxenus musicique asseverant, vel quinque & duorum hemitoniorum, ut Pythagoras Geometraeque. — Cap. XII. Nec vero incredibile est, ad nostros natales Musicam pertinere: haec enim, sive in voce tantummodo est, ut Socrates ait; sive, ut Aristoxenus, in voce & corporis motu; sive, in his & praeterea in animi motu, ut putat Theophrastus: certe multum obtinet divinitatis, & animis permovendis plurimum valet.

Quinto loco exponam verba Marii Victorini Art. Gram. pag. 2514. ed. Putsch. Igitur Dactylicum hexametrum constat e Spondeo, Trochaeo, & eodem Dactylo: habet autem sedes sex, quas Aristoxenus musicus ῥώπας vocat. Pag. 2485. Aristoxenus autem ait non omni modo inter se composita tempora Rhythmum facere: nam coitus temporum communis est Rhythmo & Arrhythmiae. Unde si apte congruant spatia, Rhythmum faciunt: sin contra Arrhythmiam: ut intelligamus & in ipsa concursione temporum non fortuitam, sed certam esse disciplinam.

Sexto loco explicabo Martian. Capellae verba. Lib. IX. p. 177. ed. Meib. Pythagorei etiam docuerunt, ferociam animi tibiis aut fidi-
bus mollientes, cum corporibus adhaerere nexum
foedus

foedus animarum. Membris quoque latentes interserere numeros non contempsit. Hoc etiam Aristoxenus, Pythagorasque testantur.

Septimo loco commemoranda sunt loca ex Boëthii libro *de Musica*, quae sane haud exigua sunt. Pag. 1415. ed. Bas. Quodsi diatesfaron quidem duorum tonorum est, ac semitonii minoris, diapente vero trium tonorum ac semitonii minoris, junctae vero diatesfaron ac diapente unum diapason videntur efficere, erunt quinque toni & duo spatia semitoniorum minora, quae unum tonum non videantur implere. Non est igitur diapason consonantia constans sex tonis, ut Aristoxenus arbitratur, quod in numeris quoque dispositum evidenter apparet.

Pag. 1417. Superiori volumine demonstratum est, diatesfaron consonantiam ex duobus tonis copulari ac semitonio, diapente vero ex tribus tonis ac semitonio constare. Sed ea semitonia dimidium toni integrum non posse perficere, si sigillatim considerata tractentur, atque ideo diapason ad sex tonos nullo modo pervenire. Sed quoniam Aristoxenus Musicus, iudicio aurium cuncta permittens, haec semitonia non arbitratur esse secundum Pythagoricos contractiora dimidio, sed sicut semitonia dicuntur, ita esse dimidietates tonorum.

Pag.

Pag. 1420. Quodsi, ut ait Aristoxenus, diatesfaron consonantia ex duobus tonis semitonioque conjungitur, duae diatesfaron consonantiae necessario quinque tonos efficient, & diapente ac diatesfaron junctae, sicut unum diapason jungunt, ita sex tonis continua proportione coaequantur.

Pag. 1472. Hujusmodi igitur instrumentum, in quo, rationis adhibito modo, sonorum differentiae perquiruntur, vocatur Harmonica regula, in qua re multorum doctorum sententiae discordia fuit. Quidam enim qui Pythagoricis disciplinis maxime crediderunt, hanc intentionem harmonicae esse dicebant, ut cuncta rationi consentanea sequerentur. Sensum enim dare quaedam quodammodo semina cognitionis, rationem vero perficere. Aristoxenus vero e contrario rationem quidem comitem ac secundarium esse dicebat, cuncta vero sensus judicio terminari, & ad ejus modulationem consensumque esse tenendum. A Ptolemaeo autem quodammodo harmonicae definitur intentio, ea scilicet, ut nihil auribus rationique possit esse contrarium. Id enim secundum Ptolemaeum harmonicus videtur intendere, ut id quod sensus judicat ratio quoque perpendat, & ita ratio proportionem inveniat, ut ne sensus reclamet, duorumque horum concordia omnis harmonicae intentio misceatur. Atque in eo maxime Aristoxenum ac Py-

Pythagoricos reprehendit, quod Aristoxenus nihil rationi, sed tantum sensibus credit. Pythagoricos autem, quod minimum sensibus, plurimum tamen proportionibus rationis invigilent.

Eâdem pag. Quoniam vero sonum esse omnes consentiunt aëris percussione, gravitatis atque acuminis differentiam diversa ratione ponebant, Aristoxenum secuti & Pythagoricos. Aristoxenus quippe sonorum differentias secundum gravitatem & acumen arbitrabatur in qualitate consistere: Pythagorici vero in quantitate ponebant.

Pag. 1476. Quid vero de his Aristoxenus sentiat, breviter aperiendum est. Ille enim quod minime tractatum rationi constituit, sed aurium judicio permittit, idcirco voces ipsas nullis numeris notat, ut earum colligat proportionem, sed earum in medio differentiam sumit, ut speculationem non in ipsis vocibus, sed in eo quod inter se differunt, collocet, nimis improvide, qui differentiam se scire arbitretur earum vocum, quarum magnitudinem nullam mensuramve constituat. Hic igitur & diatesaron consonantiam duorum tonorum ac semitonii esse proponit, & diapente trium tonorum ac semitonii, & diapason sex tonorum: quod fieri non posse superioribus voluminibus demonstratum est.

Pag. 1477. Hoc igitur diatesaron Aristoxenus

N

per

per genera tali ratione partitur. Dividit enim tonum in duas partes, atque id semitonium vocat. Dividit in tres partes, cujus tertiam Diesin vocat. Chromatis mollis, dividit in quatuor, cujus quartam cum propria medietate, id est, cum octava totius toni, appellat Diesin Chromatis hemiolii. Rursus solam quartam ejus vocat Diesin enharmoniam.

Cum igitur haec ita sint, cumque generum divisio secundum eum sit duplex: unum quidem genus est mollius, aliud vero incitatus. Et mollius quidem est enharmonium, incitatus vero diatonicum. Inter haec vero consistit chromaticum incitatione mollitieque participans. Fiunt igitur secundum hunc ordinem differentiae permixtorum generum sex. Una quidem enharmonii: tres autem chromatici, id est, chromatici mollis, & chromatici hemiolii & chromatici toniaei: duae vero reliquae diatonici mollis atque incitati. Quorum omnium talis secundum Aristoxenum divisio est. Quoniam enim quarta pars toni diesis enharmonia nuncupari praedicta est, quoniamque Aristoxenus non voces ipsas inter se comparat, sed differentiam vocum intervallumque metitur, & secundum eum tonus est duodecim unitatum, hujus igitur erit pars quarta diesis enharmoniae tres. Quoniam vero ex duobus tonis & semitono diatessaron

esfaron consonantia jungitur, erit tota diatesfaron ex his duodecim ac sex unitatibus constituta. Sed quoniam saepe fit, ut, si usque ad octavas velimus deducere partes, non in integros numeros, sed in aliquas particulas incurramus; idcirco quidem facienda est tota diatesfaron consonantia 60. At vero 24 tonus, semitonium duodecim, quarta pars, quae diesis enharmonia dicitur, sex, octava autem tres, juncta vero octava cum quarta, sex, scilicet, cum tribus, ut faciat diesin chromatis hemioli, erunt novem. His igitur ita constitutis, tria genera enharmonicum, chromaticum, diatonicum, has Aristoxeno videntur habere proprietates, ut alia eorum dicantur spissa, alia minime. Spissa sunt duorum duae graviores proportionibus: unam eam, quae ad acutum opposita est, magnitudine non vincunt. Non Spissa vero, quorum duae proportionibus unam reliquam poterunt superare. Est autem enharmonium & chromaticum spissum, diatonicum vero non spissum. Itaque enharmonium secundum Aristoxenum dividitur sic 6, 6, 48, ut inter gravem nervum ac prope gravem, sit quarta pars toni, quae dicitur diesis enharmonia, cum sit tonus 24 unitatibus constitutus. Item secundum intervallum a gravi nervo ad tertium, sit eadem quarta pars toni. Reliqui vero qui restant ex sexaginta, qui totius propor-

tiones sunt inter tertium a gravi nervo atque acutissimum quartum, ponuntur 48, & duae proportionales ad gravem posita, id est 6 ac 6, unam reliquam ad acutum locatam, id est 48, non vincunt. Chromatis vero mollis hanc facit divisionem, 8, 8, 44, ut octo atque octo tertiae sint partes tonorum. Est enim tonus (ut dictum est) 24 unitatum, & dicitur toni pars tertia diesis chromatis mollis. Item chromatis hemioli diatesfaron ita partitur, 9, 9, 42. Est autem diesis chromatis hemioli pars octava toni cum quarta, id est, ex 24 sex cum tribus. Item Chromatis toniaei talis secundum Aristoxenum partitio est, 12, 12, 36. Scilicet, ut in duobus intervallis singula semitonia constituat, & quod reliquum est, in ultimo. Atque in his omnibus duae proportionales, quae graviori nervo sunt proximae, reliquam quae ad acutum posita est, magnitudine minime superant; sunt enim (ut dictum est) spissorum generum. Spissa quippe genera sunt Enharmonium atque Chromaticum. Diatonica vero divisio ipsa quoque est duplex. Et mollis quidem diatonici divisio est hoc modo 12, 18, 30, ut 12 semitonium sit, decem & octo semitonium, & quarta pars toni, 32 vero quod reliquum est. Quorum decem & octo & 12 efficiunt 30, nec superantur ab ea parte quae reliqua est.

est. Item diatonici incitati talis partitio est, ut semitonium ac duos habeat integros tonos 12, 24, 24: ex quibus 24 & 12, id est 36, non superantur a reliqua parte quae ad acutum est, sed potius vincunt.

Pag. 1480. Sed utrasque (Archytæ & Aristoxeni) tetrachordorum divisiones Ptolemaeus ita reprehendit. — Aristoxenum vero culpatur, quoniam in Chromate molli & in Chromate hemiolio tales posuerit primas secundasque a gravi nervo proportionem, quae a se a minimo & quantum sensus non possit internoscere, distarent. Est quippe proportio prima in Chromatis mollis prima divisione secundum Aristoxenum octo, at in Chromate hemiolio novem. Sed octo ad novem unitatis differentia distant. Est autem tonus totus 24 unitatibus secundum positionem vel propositionem, quorum unitas vicesima quarta est. Primae igitur a gravi inter se proportionem chromatis mollis & chromatis hemiolii 24 parte toni distant, quod propter brevitatem differentiae nullo modo sentit auditus. Idem etiam Aristoxenum reprehendit, cur diatonici generis duas tantum fecerit divisiones, ut in molle incitatumque divideret, cum possint aliae quoque diatonici generis species inveniri.

Octavo loco monendum est, apud Horatii

Scholiast. Cruquian. ad Sat. I. Lib. II, exstare mentionem Aristoxeni; & quidem ad verba vs. 30. Illud velut fidibus cet. Hoc, inquit, Lucilius ex Anacreonte traxit & Alcaeo Sapphoque Graecis Lyricis, quos ait Aristoxenus libris propriis amicorum loco usos fuisse.

Restat denique ultimo loco, ut referam duo loca ex incerto illo fragmento, quod vulgo *Censorino* tribuitur.

Cap. IX. *Hos [Eupolim, Pindarum, alios] secuti sunt Musici Timotheus, & Pondos, & Hyperides, & Follis, & clarissimus cum peritia tum eloquentia Aristoxenus modulati protinus cantus (*).*

Cap.

(*) In eluendis vitiis hujus capitis desudarunt Viri Docti. Quare breviter indicabo varias eorum de h. l. sententias. *Carrio* merito notavit, se vereri, ut tria illa nomina *Pondos, Hyperides, Follis* recte se habeant. *Cauchius* legendum esse censuit *Hipponax, Hyperides & Phyllis*. *Nunnesius* pro *Hyperides* maluit reponere *Hippoclides*, existimavitque *Follis* posse defendi; nam ut ἀπὸ τοῦ φύλλου *folium* latine, sic ἀπὸ τοῦ φύλλης fieri *Follis*. Equidem tamen malim *Phyllis* legere: qui fuit Musicus e Delo insula, teste *Athen. XIV. 9*. Nam, quod legitur apud *Suidam* Φύλλης, ὁ Μουσικὸς, vitiosum esse videtur, quippe alioquin ipsa haec lectio esset restituenda *Suidae* in Voc. Σχόλιον, atque *Schol. Aristoph. in Ran. vs. 1337*, & in *Vesp. 1231*. Caeterum plura de hoc loco referunt *Vales. Emend. IV. p. 118*, atque *Burmamn. ad illum locum*.

Cap. XI. *Musica est peritia faciendorum & canendorum modorum. — Modus autem est lex quaedam & ordo vocalium intervallorum & differentia, vel, ut Aristoxenus definit, non ut-cunque compositum vocalium temporum inter-vallum.*

§. 64.

In ordinem redactis *Musici* argumenti frag-
mentis transeo ad *philosophica*: quae quidem,
quod vehementer dolendum est, perpauca
sunt, attamen haudquaquam spernenda. Disci-
mus enim ex iis, Platonis, Aristotelis, Ari-
stoxenive aetate, similiter atque hodie, multa,
antea jam cognita, pro recens natis & inventis
fuisse vendita. Si quidem fides habenda Por-
phyrio in V. P. §. 53. ita scribenti: Πρὸς δὲ τού-
τοις τὸν Πλάτωνα (*), καὶ Ἀριστοτέλη, Σπεύσιππον
τέ

(*) Cic. Tusc. I. 17. Platonem, ut Pythagoreos cogno-
sceret, in Italiam venisse, & in ea cum alios multos, tum
Archytam Timaeumque cognovisse, & didicisse Pythagorea
omnia, primumque de animorum aeternitate non solum sen-
sisse idem quod Pythagoram, sed rationes etiam attulisse.
Aristot. Met I. 6. Μετὰ δὲ τὰς εἰρημένους φιλοσοφίας ἡ
Πλάτωνος ἐπεγένετο πραγματεία, τὰ μὲν πολλὰ τοῖς Πυθα-
γορίοις τούτοις ἀκολουθοῦσα, τὰ δὲ ἴδια παρὰ τῇ τῶν Ἰτα-
λικῶν ἔχουσα φιλοσοφίαν.

τε καὶ Ἀριστόξενον, καὶ Ξενοκράτην, ὡς Φασιν οἱ Πυθα-
γόρειοι, τὰ μὲν κάρπιμα σφετερίσασθαι διὰ βραχείας ἐπι-
σκευῆς· τὰ δὲ ἐπιπόλαια καὶ ἐλαφρὰ καὶ ὅσα πρὸς δια-
σκευὴν καὶ χλευασμὸν τοῦ διδασκαλείου ὑπὸ τῶν βασιάνως
ὑπερον συκοφαντούντων προβάλλεται, συναγαγεῖν, καὶ
ὡς ἴδια τῆς αἰρέσεως καταχωρίσαι (*). *Accidit etiam
quod Plato, Aristoteles, Speusippus, Aristoxe-
nus, Xenocrates, ut Pythagorei affirmant, uti-
lissima quidem pro suis venditarint, paucis qui-
busdam immutatis: vulgaria autem & leviora,
& quaecunque ad subvertendam & irridendam,
Pythagoreorum scholam ab invidis & calumniato-
ribus postea excogitata fuerunt, coacervarint, &
ut sectae illius propria reliquerint.*

Jam e veteribus, tam Graecis, quam Ro-
manis scriptoribus, quibus philosophicarum
quaestionum explicatio fuit proposita, praeter
Ciceronem & Lactantium nemo quidquam, quan-
tum mihi constat, de Aristoxeno prodidit. Vi-
deamus itaque quale sit, quod Cicero, quum
I. *Tusc. de Contemnenda morte* disputaret, eaque
occasione quorundam philosophorum sententias
de Animo, sive ut aliis placeat, *Anima* expo-
neret,

(*) Καταχρίσαι, quod legitur apud Brukerum in *Misc.
Hist. Phil. Lit. Crit.* pag. 63, an manaverit ex ipsius in-
genio, an sit error typographicus, difficile est dictu.

neret, de Aristoxeno dixit. Cap. X. haec de ipso literis mandavit: *Aristoxenus Musicus, idemque philosophus ipsius Corporis intentionem (*) quamdam, Animam esse dixit, velut in cantu & fidibus, quae Harmonia dicitur: sic ex Corporis totius natura & figura varios motus cieri, tamquam in cantu sonos.* Cap. XVIII. *Dicaearchum vero cum Aristoxeno, aequali & condiscipulo suo, doctos sane homines, emittamus: quorum alter ne condoluisse quidem unquam videtur, qui animum se habere non sentiat: alter ita delectatur suis cantibus, ut eos etiam ad haec transferre conetur. Harmoniam autem ex intervallis sonorum nosse possumus, quorum varia compositio etiam harmonias efficit plures: membrorum vero situs & figura corporis, vacans animo, quam possit harmoniam efficere, non video: sed hic quidem, quamvis eruditus sit, sicut est, haec magistro concedat Aristoteli: canere ipse doceat. Bene enim illo Graecorum proverbio praecipitur.*

Quam (†) quisque norit artem in hac se exerceat.

Haec

(*) Quam Cicero *intentionem*, hanc Plato vocat *έντασις*. Vid. Cel. Wyttenb. in quantumvis pretii editione Plutarchei opusculi de S. N. V. ad pag. 143.

(†) Hanc dictionem ex Aristophane desumptam esse,

Haec Ciceronis loca ante oculos habuisse
Lactantium Lib. VII. *Inst. Divin.* c. XIII, non
 sit quod dubitemus; dum ait: *Quid Aristoxe-*
nus, qui negavit omnino ullam esse animam,
 etiam dum vivit in corpore? sed sicut in fidibus
 ex intentione nervorum effici concordem sonum at-
 que cantum, quem Musici harmoniam vocant;
 ita in corporibus ex compage viscerum ac vigore
 membrorum vim sentiendi existere. Quo nihil
 dici delirius potest. — De Opif. Dei Cap.
 XVI. Illud autem cave, ne unquam simile veri
 putaveris, quod Aristoxenus dixit, mentem om-
 nino nullam esse, sed quasi harmoniam in fidibus
 ex constructione corporis & compagibus viscerum
 vim sentiendi existere. Musici enim intentionem
 concentumque nervorum in integros modos sine ulla
 offensione consonantium, harmoniam vocant. Vo-
 lunt igitur animum simili ratione constare in ho-
 mine, qua corporis partium firma conjunctio,
 membrorumque omnium consentiens in unum vigor
 motum illum sensibilem faciat, animumque con-
 cinnet, sicut nervi bene intenti conspirantem so-
 num. Et sicuti in fidibus, cum aliquid aut in-
 interruptum aut relaxatum est, omnis canendi ratio
 tur-

docent *Erasm.* in *Adag.* p. m. 684; *Gatak.* de *Nov. Instr.*
Styl. c. XXV. & alii.

turbatur & solvitur; ita in corpore, quum pars aliqua membrorum duxerit vitium, destrui universa, corruptisque omnibus atque turbatis, occidere sensum, eamque mortem vocari.

Ex his locis videmus, Aristoxenum statuisse *Animum*, five *Animam*, non peculiarem esse substantiam, sed corporis qualitatem & harmoniam. Cujus dogmatis inventor non est habendus Aristoxenus, ut docet Cic. *Tusc. I. 10.* Hic, inquit, Aristoxenus ab artificio suo non recessit, & tamen dixit aliquid, quod ipsum quale esset, erat multo ante & dictum & explanatum a Platone. Qui copiose hanc sententiam exposuit in *Phaed.* p. 390 - 392. Imo ipse Aristoxeni magister *Aristoteles*, non modo dixit jam antea existisse philosophos, qui dicerent *animam esse harmoniam*, sed etiam hanc sententiam refutavit, vid. de *Rep. VIII. c. 5*, & de *Anima I. cap. IV.* Nec non Cicero, quod ipsum facile apparet, monuit, hinc sequi, ut *anima cum corpore moriatur*. Vel sic tamen etiam *Lactantii* iudicium de hoc dogmate referre placet, ut intelligatur quantâ sedulitate illud, ut ineptum ac futile, exhibilare conatus sit: Lib. VII. *Inst. Div. XIII. num. 10.* ita pergit: *Verum hic oculos quidem habuit incolumes, cor tamen caecum, qui vivere se & habere*
men-

mentem, quæ id ipsum cogitaverat, non videbat. Sed plerisque hoc philosophis accidit, ut putarent omnino non esse, quicquid oculis non apparet, quum mentis acies multo clarior debeat esse, quam corporis, ad ea perspicienda, quorum vis ac ratio sentitur potius, quam videtur. Loco posteriori de Opif. Dei. c. XVI. num. 16. his verbis in Aristoxenum invehitur: *Verum ille, si quidquam mentis habuisset, nunquam harmoniam de fidibus ad animam transtulisset. Non enim canere sua sponte fides possunt; ut sit ulla in his comparatio & similitudo viventis: animus autem sua sponte & cogitat & movetur. Quod si quid in nobis harmoniae simile esset, ictu movetur externo, sicut nervi manibus, qui sine tractatu artificis pulsque digitorum muti atque inertes jacent. Sed nimirum pulsandus ille manu fuit, ut aliquando sentiret; quia mens ejus ex membris male compacta torpebat.*

Plura de hoc Aristoxeni & aliorum philosophorum placito dedit *Cel. Wytttenbachius* in illa diatribe, qua *Veterum philosophorum sententias de Vita & Statu Animorum post Corporis mortem* erudite, ut solet, exposuit, a pag. 52. & seqq.

Verum esse quod dixit Gellius, Aristoxen-
num *literarum veterum fuisse diligentissimum*,
unicuique ex iis, quae hactenus habuimus, ap-
pariturum esse existimo. Luculentissima enim
argumenta vidimus de ipsius intelligentia histo-
riae, tam universae, quam philosophicae, nec
non totius fere antiquitatis. Superest tantum,
ut videamus, utrum in ea historiae parte,
quam *Naturalem* vocant, versatus fuerit, at-
que ut reliqui Peripatetici (Aristoteles, Theo-
phrastus, Phantias, Dicaearchus) ejus cognitio-
ne initiatus. De quo nos certiores facit *Apoll.*
Dysc. Hist. Mirab. cap. XXX. Ἀριστόξενος δὲ,
inquit, ὁ Μουσικὸς τεταρταΐζοντας τὴν ἐλξίνην Φησὶ
βοτάνην, μετὰ ἐλαίου τριβομένην, καὶ συνεχρισμένην πρὸς
τῆς λήψεως, ἀπολύειν τοῦ πάθους (*). *Aristoxenus*
Mus-

(*) Cur *Meursius* hunc Apollonii locum abjudicave-
rit Aristoxeno Musico, non video, quippe Aristoxe-
nus exemplo magistri sui atque ex discipulorum etiam
historiae naturali quadam ex parte operam dedisse vi-
detur. Deinde mutatio articuli ὁ in adverb. οὐ, nescio
quomodo, frigida est. Nullus itaque dubito, quin verior
Reinesii sententia sit *Var. Lect. V. p. 484.* *Vires herbae*
helxines, inquentis, in sanandis quartanis commemorat
Apol-

Musicus, eos, qui laborant quartana, liberari morbo affirmat, si helxinem herbam, ante accessum febris, inungant corpori, tritam cum oleo.

§. 66.

Antequam huic capiti finem imponam, pauca dicam de loco quodam, qui exstat apud *Paroemiographos* [*Zenob. II. 85, Vatic. I. 29*], at certa fide *Aristoxeno* tribuit nequit. Ejus haec sunt verba:

Βέβαιον Ἀχιλλεύς δύο κύβω καὶ τέτταρα.

Τοῦτο Εὐριπίδου ἐστὶ καὶ Ἀριστόξενος δὲ φησιν, ὅτι Εὐριπίδης διορθῶν τὸν Τηλέφου ἐξεῖλε τὴν πεττεῖαν.

Hoc est

Fecit Achilles duo puncta & quatuor

Hoc Euripidis est. Atque Aristoxenus ait, Euripidem, quum tragoediam Telephum corrigeret & emendaret, hunc calculorum usum sustulisse.

Ze-

Apollonius Alexandrinus Hist. Mir. c. XXX, ejusdemque rei testem advocat Aristoxenum Musicum. Meursius, quod hoc non Musici, sed Medici esse putaret, articulum οὐ adverbium οὐ mutavit, ut intelligatur Aristoxenus Herophileus. At istam de helxine herba experientiam, nemo sanus ei abjudicaverit.

Zenobius & Sui las hunc versum tribuunt *Euripidi*: at quid ille sibi velit neuter explicat. Porro *Schol. Aristoph. in Ran. vs. 1447. Aristarchum* citat, qui scripserit hunc senarium *Euripidis* nomine circumferri solitum; sed falso, quum sit ἀδέσποτος. Si quis plura scire velit, hic adeat *Erasm. Adag. p. m. 99, Salmas. ad Flav. Vopisc. pag. 471, Kuster. ad Suid. voc. Τρις ἕξ.*

De aliis ejusdem nominis scriptoribus, sed ab hoc Aristoxeno Peripatetico diligenter distinguendis.

Primus hujus nominis, quem tulit antiquitas, fuit *Aristoxenus poëta*, Selinunte, Siciliae in urbe natus ante tempora *Epicharmi* popularis sui, ut testatur *Hephaest. in Enchirid. p. m. 91. 95*, quem deinde exscripsit *Schol. Aristoph. ad Plut. II. v. 487. Vid. supra. pag. 16, & Hemsterh. V. C. ad Aristoph. l. c.*

Secundus est *Aristoxenus patriâ Cyrenaeus*, homo delicatus, & ob cupediam suam unice cognitus, argumento *Athen. I. p. 7. Ἀριστόξενος δ' ὁ Κυρηναῖος Φιλόσοφος, ὁ ὄντως μετελθὼν τὴν πατρίον Φιλοσοφίαν, ἀφ' οὗ καὶ κωλὴν τις καλεῖται Ἀριστοξένειος ἰδίως σκευαζόμενος, ὑπὸ τῆς ἀνυπερβλήτου τρυφῆς, καὶ τὰς*

τὰς ἐν τῷ κήπῳ γινόμενας θριδακίνας οἰνομέλιτι ἐπότιζεν
ἐσπέρας, καὶ ὑπὸ τὴν ἑω λαμβάνων, χλωροὺς ἔχειν
ἔλεγε πλακοῦντας ὑπὸ τῆς γῆς ἀναπεμπομένους αὐτῷ.
Quae *Athenaei* verba descripserunt *Suidas* in
Voc. Ἀριστοξ., & *Eustath.* ad Il. Δ. pag. 868.
ed. Rom. —

Tertius, itidem ab *Aristoxeno* Peripatetico
probe secernendus, est *Aristoxenus Medicus*,
Alexandri Philalethis discipulus, & sectae me-
dicorum *Herophileorum* alumnus. Hic pas-
sim citatur *Galeno* & *Coelio Aureliano*, ut docent
Jonsius de *Script. Hist. Phil.* p. m. 78, & *Fa-
bricius* *Bibl. Gr.* Vol. XIII. p. 50 & 84. —

T A N T U M.

AD.

ADDENDA.

Magna quorundam librorum caritate aliter fieri vix potuit, quin nonnulla fragmenta omittere cogerer. Quae beneficio Cel. *Wyttenbachii* quum ad me pervenerint, nunc in calce diatribes explicare consilium est.

Meiboomius in Obs. ad Aristox. Harm. Elem. p. 345. glosfatoris, nescio cujus, magis lepidam quam acutam interpretationem de Aristoxeni nominis originatione refert. Quam qui scire cupiant, hi velim adeant *Meiboom.* l. l.

Pag. 7-17. Quum *Suidae* locum de *Vita Aristoxeni* explicarem, nondum mihi innotuerant verba *Luciani* Tom. II p. 862., utique ad hanc materiam pertinentia, quorum haec est summa:

ΤΥΧ. καὶ τίς, ὃ Σίμων, περὶ τούτου λέγει; ΠΑΡ. πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, Ἀριστόξενος δὲ ὁ Μουσικὸς πολλοῦ λόγου ἄξιος, καὶ αὐτὸς δὲ παράσιτος Νηλέως ἦν.

Et quis, o Simon, hac de re [parasitacione Platonis apud Dionysium Siciliae tyrannum] nar-

rat? PAR. Cum multi alii, tum Aristoxenus Musicus, vir memorabilis, qui & ipse parasitus Nelei fuit. Quae verba de duabus rebus nos certiores faciunt. Primum, Aristoxe-

num parasitum Nelei fuisse nos docent, de quo praeter Lucianum nemo alius quidquam literis mandaverit: deinde indicant aetatem Aristoxeni. Neleus enim floruit paulo post Aristotelem, cujus Bibliothecam a Theophrasto sibi traditam accepit, argumento Strabonis, Plutarchi, aliorum: vid. Casaub. ad Athen. I. c. 3, Meiboom. ad D. Laërt. V. 52. Quare a vero valde aberrant verba Cyrilli. p. 12. Εἰκοστῇ ἐννάτῃ Ὀλυμπιάδι Ἰππώνακτα καὶ Σιμωνίδην Φατὶ γενέσθαι καὶ τὸν μουσικὸν Ἀριστόξενον, ut jam monuit Vossius de Hist. Gr. I. cap. 9, atque ex alio Cyrilli loco apparet, qui exstat pag. 208. ubi ait, Aristoxenum Musicum inter Timaeum & Menedemum Pyrrhaeum aetate fuisse interjectum.

Pag. 24-57. Quia placitum illud de Animi migratione unum ex praecipuis Pythagorae est, atque Aristoxenus in Vita Pythagorae a se scripta illud praeterivisse non videtur; explicabo locum ex Theolog. Arithm. p. 41, quamvis, quid & quantum ejus ab Aristoxeno desumptum sit, potius divinandum quam statuendum. Ἀνδροκίδης (*) τε ὁ Πυθαγορικὸς ὁ περὶ τῶν συμ-

(*) Legatur Ἀνδροκίδης, & mox Ἰππόβοτος. Illius librum de Symbolis citat Jambl. V. P. §. 145: hujus fit memoria apud

συμβόλων γράψας, καὶ Εὐβουλίδης ὁ Πυθαγορικὸς, καὶ Ἀρισόξενος, καὶ Ἰππόβατος καὶ Νεάνθης, οἱ (*) κατὰ τὸν ἄνδρα ἀναγράψαντες, σὺν ἑτέροις τὰς μετεμψυχώσεις τὰς συμβεβηκυῖας ἔφασαν γεγονέναι· μετὰ τοσαῦτα γοῦν ἔτη εἰς παλιγγενεσίαν ἐλθεῖν Πυθαγόραν, καὶ ἀναζητῆσαι (†) ὥστανεὶ μετὰ τὴν πρώτην ἀνακύκλωσιν καὶ ἐπάνοδον τοῦ ἀπὸ ἐξ ψυχογονικοῦ κύβου, τοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ ἀποκαταστατικοῦ διὰ τὸ σφαιρικόν· ὥς δὲ καὶ ἄλλο (§) διὰ τούτων ἀνάξισιν ἔσχε· ὃ καὶ συμφωνεῖ τὸ Εὐφόρβου τὴν ψυχὴν ἐσχηκέναι· κατὰ τε τοὺς χρόνους· Φ γὰρ καὶ ἰδ' ἔτη ἔγγιστα ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν ἱστορεῖται μέχρι Εὐνοφάνους τοῦ Φυσικοῦ καὶ τῶν Ἀνακρέοντος τε καὶ Πολυκράτους χρόνων καὶ τῆς ὑπὸ Ἀρπάγου τοῦ Μήδου Ἰώνων πολιορκίας καὶ ἀναστάσεως, ἣν Φωκεῖς (**)

φυγόντες

apud Clem. Alex. p. 129, & passim apud D. Laërt. Conf. Fabricius B. Gr. Vol. I. p. 492, & Jonsii aureus libellus Script. Hist. Phil. I. 335.

(*) Leg. Οἱ τὰ κατὰ τ. α. ἀν.

(†) Pro ἀναζητῆσαι reponi debet ἀναζητῆσαι.

(§) Locus est mendosus, itaque, judice Cel. Wyttenbachio, corrigendus: σφαιρικόν· ὥςτε καλῶς διὰ τούτων ἀνάξισιν ἔσχε· ὃ καὶ συμφωνεῖ κ. τ. λ.

(**) Φωκεῖς mala est lectio; scribendum enim est Φωκαεῖς. Jones Phocaei nimirum Massiliam condiderunt, ut, praeter Herodotum, etiam testantur Isocrat. in Archidam. Ἐτι δὲ τοῦτο καταγελαστότερον, εἰ Φωκαεῖς μὲν Φεύγοντες τὴν βασιλείαν τοῦ μεγάλου δεσποτεῖαν, ἐκλιπόντες τὴν

Φυγόντες Μασσαλίαν ὤκησαν· πᾶσι γὰρ τούτοις ὁμόχρευνός
 ὁ Πυθαγόρας· Ὑπὸ Καμβύσον γοῦν ἱσορεῖται Αἴγυπτον
 ἐλόντος συνηχμαλωτῖσθαι ἐκεῖ συνδιατρίβων τοῖς ἱερεῦσι,
 καὶ εἰς Βαβυλῶνα μετελθὼν τὰς βαρβαρικὰς τελετὰς (*)
 μυηθῆναι· ὅτε Καμβύσης τῇ Πολυκράτους μέχρι τυραν-
 νίδι (†) συνεχρόνῃ· ἣν Φεύγων εἰς Αἴγυπτον μετήλθεν.
 Δις οὖν ἀφαιρεθείσης τῆς περιόδου, τοῦτ' ἐστὶ δις τῶν
 σὺν ἐτῶν, λοιπὰ γίνεται τὰ τοῦ βίου αὐτοῦ πρὸς.
*Androcydes, Pythagoricus, qui de horum symbo-
 lis s. sententiarum formulis scripsit, item Eu-
 bulides Pythagoricus, Aristoxenus, Hippobotus,
 Neanthes, qui res Pythagorae literis mandarunt:
 hi igitur prodiderunt, migrationes in alia dein-
 cept corpora, animo Pythagorae deinceps obtigisse
 per ducentos & sedecim annos: post tot annorum*
 inter-

Ἀσίαν, εἰς Μασσαλίαν ἀπέκησαν. *Aristot. apud Athen.*
p. 576., Strabo Lib. IV. init., Pompon. Mela p. 192.
 Atque inde est quod ait *Horatius* Epod. XVI, 17.

Phocaeorum

Velut profugit execrata civitas.

ad quem locum velim inspiciatur *Schol. Cruquian.*

(*) Τελέτας legendum est pro τελεύτας, quod typogra-
 phicum videtur esse vitium.

(*) Pro μέχρι τυράννιδι legendum est vel μέχρι deletο,
 Πολυκράτους τυράννιδι, vel μέχρι τοῦ τυράννιδι ad aliquod
 tempus tyrannidi Polycratis fuit aequalis.

intervallum eum in generationem rediisse ac revixisse, tamquam post primam conversionem ac reditum cubi e senario numero facti, & in animorum generatione celebrati, ejusdemque ad instaurationem efficacis propter naturam sphaericam. Caeterum recte id ei obtigisse, ut per tot annorum intervalla revivisceret, ostendit etiam haec ejus rerum pars, sane cum temporum rationibus congruens, quod Euphorbi animum habuit. Nam quingenti & quatuordecim circiter anni numerantur a Trojano bello ad Xenophanis Physici, Anacreontis, Polycratis, aetatem: quo tempore Jones Persis subiecti sunt ab Harpago, & Phocaei profugi Masiliam condiderunt. His enim omnibus rebus aequalis fuit Pythagoras. Fertur enim degens in Aegypto cum sacerdotibus simul in captivitatem reductus a Cambyse, & Babylonem traductus, barbarorum sacris initiatus esse. At Cambyses fuit aetate Polycratis, cujus tyrannidem fugiens Pythagoras, relicta Samo Aegyptum petiit. Demto igitur bis illo circuitu animi migrantis, id est, bis numero ducentorum & sedecim annorum, reliqua est summa annorum vitae illius viri duorum supra octogenos.

Pag. 66. Cum illis verbis poëtae cujusdam, quae occurrunt in oratione Polyarchi, Τὸ χρύσεον ὅμμα τὰς Δίκας, congruit locus ex Sophoclis,

ut fertur, *Ajace Locro* apud *Stob. Phys. I. p. 124. ed. Her.*

Τὸ χρύσεον δὲ τῆς Δίκης
Δέδορκεν ὄμμα, τὸν δ' ἄδικον ἀμείβεται
Iustitia aureo

Vultu tuetur semper ac punit malos.

Pag. 90. Judice *Perizonio* deceptum fuisse *Aristoxenum* verbis *Platonis*, quum scriberet *Platonem* tria meruisse stipendia, ostendi loco laudato. Addatur itaque ad illum locum *Plat. Symp. Tom. III. alius ex Apolog. p. 88. ed. Forst.* ubi *Socrates* pugnasse dicitur ἐν Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀπφίπολει καὶ ἐπὶ Δηλῷ, nec non *Aristidis* ex *Orat. II. Plat. Tom. II. p. 198. Vid. Athen. p. 215. D. Laërt. II. 23. & Cas. ad utrumque scriptorem.*

Pag. 114. In *Compendiosis Aristoxeni* commentariis fit mentio de amoribus *Iphicli* & *Harpalyces*, quod breviter, suppresso tamen *Aristoxeni* nomine, attigit *Eustath.* ad *Il. Φ. p. 1236. ed. Rom.* Praeterea, ad *Iphicli* nomen quod spectat, vidi, illam scribendi diversitatem quam *Munkerus* tam acriter defendit, non placere triumviris illis atque in republica literaria facile principibus *Wesfelingio* (*D. Sic. Tom. I. p. 279.*) *Valckenaerio* (*Theocrit. Adoniaz. p. 411.*), *Ruhnkenio* (*Hom. hymn. in Cer. p. 22.*)

Pag.

Pag. 116. §. 37. Haec quum scriberem, nondum mihi constabat de loco *Porphyrii* pag. 178. citato: e quo patet, nos non uni *Photio* cognitionem *Miscellaneorum Commentariorum* debere.

Pag. 126. Quamquam vera sit illa ab *Aristoxeno* allata differentia nominum *Αἰδώς* & *Αἰσχύνη*, tamen non semper ad eam attenderunt scriptores: v. c. *Andron. Rhod. Ethic. Nicom. Paraphr.* (sive quisquis illius operis sit auctor) p. m. 184. inquit, Ἡ δὲ Αἰδώς οὐκ ἐστὶν ἀρετή. Ὁρίζεται γὰρ φόβος ἀδοξίας. Atque mox infra pag. 524. Αἰσχύνη δὲ, φόβος ἀδοξίας. Hinc etiam occurrit apud scriptores κακὴ αἰδώς & αἰδώς οὐκ ἀγαθή vid. *Valcken.* ad *Eur. Hippol.* p. 205.

Pag. 138. De *Calyce* sive cantu quodam priscarum foeminarum pauca refert etiam *Eustath.* Il. φ. p. 1236. ed. Rom.

Pag. 146. Ad *Morellii* conjecturam de opere περὶ ῥυθμικῶν στοιχείων confirmandam, videntur mihi valere verba ipsius *Aristoxeni Harm. Elem.* pag. 28. infra.

Pag. 153. Post illa verba *Aristoxenus* omnibus praefert, haec sunt inferenda: Lib. XIV. p. 630. Ὁρχησαὶ δ' οἱ κρῖτες, οἷς φησὶν Ἀριστόξενος.

Inter loca omisfa, praeter jam memorata,

referenda sunt quoque haecce : *Cic. Ep. ad Att. VIII. 4. Dicaearchum me hercule, aut Aristoxenum diceret arcesse, non unum omnium loquacissimum & minime aptum ad docendum.*

Plut. pag. 704. E. Οὐ μὲν Ἀριστοξένῳ γε συμφέρομαι παντάπασι, ταύταις μόναις φάσκοντι ταῖς ἡδοναῖς τὸ καλῶς ἐπιλέγεσθαι. Non tamen prorsus assentior Aristoxeno, qui his solis voluptatibus ait Pulchre addi nomen. i. e. qui eas pulchras appellari dicit.

Athen. pag. 184. Ἀριστόξενος δὲ καὶ Ἐπαμινώνδαν τὸν Θηβαῖον αὐλεῖν μαθεῖν παρὰ Ὀλυμπιοδώρῳ καὶ Ὀρθαγόρῳ. Aristoxenus vero (scribit) Epaminondam tibia canere didicisse ab Olympiodoro & Orthagora. Conf. Interpr. ad C. Nep. Vit. Epam. c. II.

Galenus Tom. IV. p. 36.; sed referre hunc locum non est opus, quippe nihil nisi nomen Aristoxeni ibi occurrit.

Apoll. Dysc. Hist. Mir. Cap. 49. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ ἐνθουσιασμοῦ () ἐξειπείν· Φησὶ γὰρ ἐκεῖνος τὴν μουσικὴν πολλὰ τῶν ἐπὶ ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα γιγνομένων παθῶν ἰατρεύειν· καθάπερ λιποθυμίαν, φόβους, καὶ*

(*) Hoc opus citant *Athen. XIV. p. 624. B. Diog. Laërt. V. §. 43, atque ad illud respexit Gellius IV. 13: cf. Meurs. ad h. l. & Muret. Var. Lect. XIV. 6. Caeterum, initio hujus loci est nonnihil mendi.*

καὶ τὰς ἐπὶ μακρὸν γιγνομένας τῆς διανοίας ἐκστάσεις.
 Ἰᾶται γὰρ, Φησὶν, ἡ καταύλησις καὶ ἰσχυιάδα (*),
 καὶ ἐπιληψίαν, καθάπερ πρὸς Ἀρισόξενον τὸν μουσικὸν
 ἐλθόντα χρήσασθαι αὐτὸν τοῦ μαντείου τοῦ τῆς Πασιφί-
 λης (†) Δαμώτι ἀδελφῆς, λέγεται τὸν μουσικὸν κα-
 τασῆσαι τὸν ἐξιζάμενον ἐν Θήβαις ὑπὸ τὴν τῆς σάλπιγ-
 γος Φωνήν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐβόησεν ἀκούων, ὥς ἀσ-
 χημονεῖν· εἰ δὲ ποτὲ καὶ πολεμικὸν σαλπίζειέ τις,
 πολὺ χεῖρον πάσχειν μαχόμενον· τοῦτον οὖν κατὰ μικρὸν
 τῷ αὐλῷ προσάγειν· καὶ ὥς ἂν τις εἴποι ἐκ προσαγωγῆς
 ἐποίησεν καὶ τὴν τῆς σάλπιγγος Φωνὴν ὑπομένειν.
Theophrastus in libro de divino furore scribit,
musicam multis animi corporisque affectionibus
mederi, ut animi defectui, metui, diuturnis men-
tis abalienationibus. Sanat, inquit, fistulae
cantus etiam ischiadem, & morbum comitiale:
quemadmodum is, qui ad Aristoxenum Musicum
venit, oraculo jussus Pasiphilae Damoti sororis.
 Fer-

(*) Eadem apud *Athen.* l. l.

(†) Locus sine dubio est mendosus, nam de oraculo Pasiphiles nihil constat, neque quis ille fuerit, cujus haec Pasiphile soror fuisse hoc loco dicitur. Emendavit itaque h. l. *Meursius* τῆς Πασιφάης, Αἰήτου ἀδελφῆς. Nam *Solis e Persa liberi crediti*, inquit, *Circe, Pasiphaë, Ale-*
tes, Perses. Quam emendationem veram esse vix exi-
 rimem.

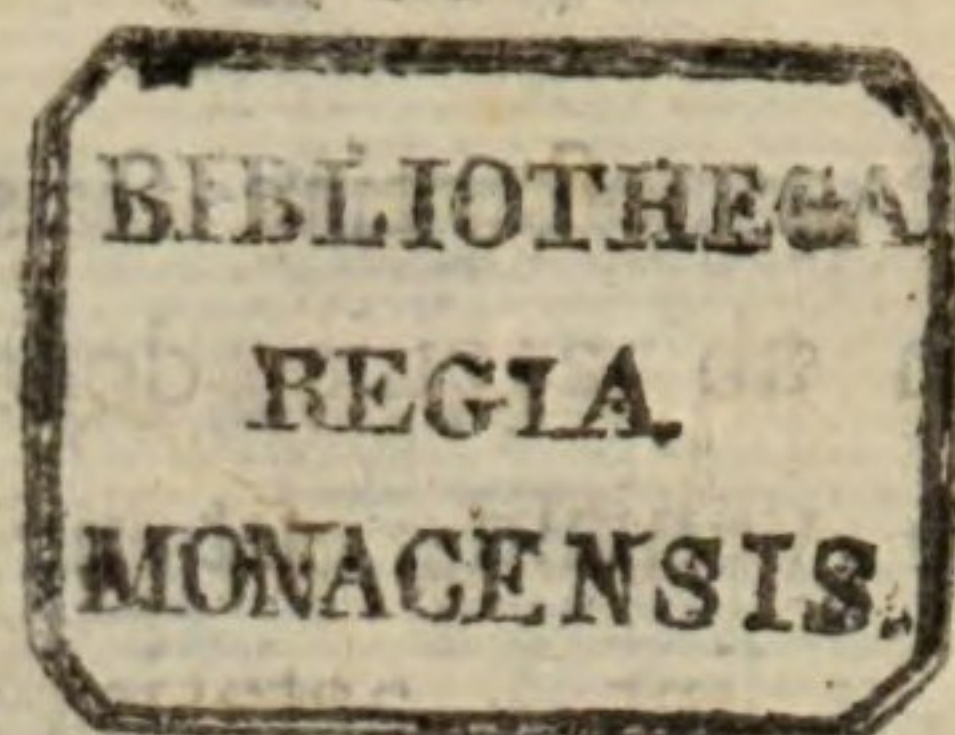
Fertur enim etiam musicus Thebis, qui mente exciderat, voce tubae audita ad se rediisse: audiens enim, in tantum exclamavit, ut turpiter se daret: quod sicubi quis classicum tuba cecidisset, multo eum deterius pugnare. Hunc igitur fistulae opera paulatim adduxit, atque (ut ita dicam) sensim adducendo eo adegit, ut etiam tubae vocem sustineret.

Etym. Magn. voc. Λιπερνήτις, θηλυκόν· τὸ ἀρσενικόν, λιπερνήτης· σημαίνει τὸν ἐνδεὴ καὶ πτώχον, παρὰ τὸ λείπεσθαι ἐρνέων, ὃ ἐστὶ, φυτῶν· ἢ λιπερνήτας, φησὶν Ἀριστόξενος, τοὺς ἀλιεῖς καὶ θαλασσίους ἀπὸ τοῦ τὰ τῆς ἀλὸς διαπιπράσκειν καὶ ζῆν· τινὲς δὲ λιπερνήτας τοὺς λιπόντας τὸ βλάσημα τοῦ ἄνθους τοῦ πλούτου. Conf. Hesych. atque Suidas in Voc.

Eustath. ad Il. N. vs. 359. Πείραρ' ἐπαλλάξαντες] Ἔστι δὲ τὸ ἐπαλλάξαντες, ἀντὶ τοῦ συνάξαντες, συνδήσαντες, συνάψαντες, ὅθεν φησὶν ὁ μουσικὸς Ἀριστόξενος πλεονάζει τῇ τοιαύτῃ λέξει. Videatur Ernestus ad illum locum.

Habetis jam, Literarum elegantiorum fautores, quae de hac materia ad meam notitiam pervenerunt, atque dictu digna mihi visa sunt. Quae, si neque omnem de Aristoxeni vita & scriptis cognitionem complectantur, neque

neque materiae praestantiae satis respondeant ;
hanc mihi tum ab aequis doctisque aestima-
toribus expeto veniam , ut ne omnia ad vi-
vum refecare velint , aetatis meae juvenilis
rationem habeant , sibi que persuadeant , me
non tam alios docendi , quam ipse discendi ,
causa animum ad scribendum appulisse.

CORRIGENDA.

- Pag. 14 lin. 22. pro *ma* leg. *prop-*
19 — 12. pro *βράχυν* leg. *βραχύν*.
20 — 5. pro *τραγουδοποιῶν* leg. *τραγουδο-*
ποιῶν.
— 8. pro *πραξιδαμαντία* leg. *πραξι-*
δαμάντια.
— 9. pro *Ἐπιμηθεία* leg. *Ἐπιμήθεια*.
— 12. pro *ὄργανων* leg. *ὀργάνων*.
21 — 3. pro *Ἀριθμετικῆς* leg. *Ἀριθμητικῆς*.
116 — 7. pro *ignoraveramus* leg. *igno-*
ravissemus.
141 — 12. pro *Morello* leg. *Morellio*.
164 — 9. pro 920 leg. 620.

H. HEINRICH
Buchbinderei
8303 Rottenburg/L.
Tel 08781/1577

Mahne, Willem Leonard,

Diatriben de Aristoxeno philosopho Peripatetico

Amstelodamum 1793

A.gr.b. 1001

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10235217-1